

Prostituees: Sexy of slachtoffers?

Een onderzoek naar de framing van prostituees door
protestant-christelijke media.



Debbie Heus, 120056

Dit afstudeeronderzoek is ingediend om te voldoen aan de eisen van een HBO-bachelor
Journalistiek.

Ede Christian University of Applied Sciences, 2016

Dit afstudeeronderzoek is een origineel werk dat beschikbaar is gesteld aan de Christelijke Hogeschool Ede / Ede Christian University of Applied Sciences om naar eigen oordeel te vermenigvuldigen of te verspreiden via bibliotheken en databases.

Plaats, datum

Handtekening

De ware liefde

*Ze staat daar aan de kade, een koffer in haar hand
Zij lijkt misschien alleen, maar het geluk staat aan haar kant
Het is tijd om te vertrekken naar een veelbelovend land
Zij staat daar aan de kade, met een koffer in hand*

*Het schip danst op de golven, het vaderland verdwijnt
De maan klimt uit de zee omhoog, de avondster verschijnt
Ze staat daar op het voordek, zij staat in weer en wind
En als het langzaam licht wordt, vaart het schip de haven in*

*De ware liefde
De ware liefde
De ware liefde
Is ergens hier*

*Ze staat daar aan de kade, de stad is vreemd en groot
Ze wacht op een geliefde, die een toekomst heeft beloofd
Maar als hij komt verdwijnt de zon en er is geen weg terug
En de regen valt met bakken uit de lucht*

*De ware liefde
De ware liefde
De ware liefde
Is ver van hier*

*Ze staat daar langs de straten, van Brussel en Berlijn
Ze kent de mannen, die zich beter voordoen dan ze zijn
Ze heeft geleerd om overal en nergens thuis te zijn
Ze staat daar langs de straten van Brussel en Berlijn*

*De lichten van de auto's, passeren in het donker
De eerste is onzeker, de tweede is dronken
De derde zoekt een vuur, dat al jaren is gedoofd
En het geld is voor de duivel, die haar de hemel heeft beloofd*

*De ware liefde
De ware liefde
De ware liefde
Is ver van hier*

- Stef Bos, 2005

Inhoudsopgave

Inleiding	Pagina 6
Probleemstelling	Pagina 6
Aanpak	Pagina 6
Leeswijzer	Pagina 7
Begripsafbakening	Pagina 7
 Samenvatting	 Pagina 10
 Hoofdstuk 1 Framing	 Pagina 12
1.1 Verschillende mediatheorieën	Pagina 12
1.2 Framing in de media	Pagina 13
1.3 Verschillende frames	Pagina 15
1.4 Conclusie	Pagina 16
 Hoofdstuk 2 Prostitutie	 Pagina 18
2.1 Verbieden of reguleren?	Pagina 18
2.2 De gevolgen van het bordeelverbod	Pagina 21
2.3 Nieuwe wetsvoorstellen en gedwongen prostitutie	Pagina 22
2.4 Conclusie	Pagina 24
 Hoofdstuk 3 Het christelijke medialandschap	 Pagina 26
3.1 Evangelische Omroep	Pagina 26
3.2 Het Reformatorisch Dagblad	Pagina 27
3.3 Groot Nieuws Radio	Pagina 28
3.4 Conclusie	Pagina 28
 Hoofdstuk 4 Methodologische verantwoording	 Pagina 30
4.1 Kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse	Pagina 30
4.2 Kwalitatieve interviews	Pagina 31
 Hoofdstuk 5 Analyse	 Pagina 32
5.1 De inhoudsanalyse	Pagina 32
5.2 Kwalitatieve interviews	Pagina 40
5.3 Samengevoegde analyses	Pagina 44
 Conclusie	 Pagina 46
Aanbevelingen	Pagina 46
 Dankwoord	 Pagina 48
 Referenties	 Pagina 49
 Bijlage 1 Inhoudsanalyse	 Pagina 57
 Bijlage 2 Transcripten interviews	 Pagina 95
Transcript 1 Eunice Nahuis	Pagina 95
Transcript 2 Joanneke van den Berge	Pagina 104
Transcript 3 Michiel Bakker	Pagina 107
 Bijlage 3 Bibliografie	 Pagina 112

Inleiding

Dat ze in Zweden of IJsland bordelen, pooiers en het kopen van seks verbieden kunnen wij ons in Nederland bijna niet voorstellen (De Volkskrant, 2013). In Nederland is dit beroep gelegaliseerd, maar of dit door iedereen wordt gesteund, is nog maar de vraag.

In maart 2014 kwam het Nederlands prostitutiebeleid in opspraak, omdat er een nieuw wetsvoorstel werd ingediend door Kamerleden Ter Horst (PvdA) en Hirsch Ballin (CDA). '*De wet regulering prostitutie en bestrijding misstanden in de seksbranche*.' In dit wetsvoorstel werden vragen gesteld ten aanzien van het huidige prostitutiebeleid en geprobeerd door middel van scherpere regelgeving en toezicht, de situatie binnen deze branche beter te reguleren (Eerste Kamer, 2014). Ook Tweede Kamerlid Segers van de ChristenUnie kwam met een initiatiefwet om dwang, uitbuiting en mishandeling in de seksbranche tegen te gaan (ChristenUnie, 2013). Deze nieuwe wet stelde de klanten van gedwongen prostituees strafbaar.

Daar tegenover staan de Amsterdamse prostituees die in april 2015 in opstand kwamen tegen de sluiting van de ramen. Meer dan honderd prostituees, in de volksmond ook wel sekswerkers genoemd, verzamelden zich om een petitie te overhandigen aan de Amsterdamse burgemeester van der Laan (De Valk, 2015). Andere vrouwelijke prostituees zetten hun eigen blogs in om een tegengeluid te laten horen (Anna, 2016, Dee, 2015 & Zondares 2016). Volgens hen worden prostituees veelal beschouwd als slachtoffers, terwijl zij zichzelf zien als een trotse ondernemer.

Dat er diverse geluiden klinken in Nederland ten opzichte van het Nederlands prostitutiebeleid is mij inmiddels helder. Maar hoe komt het dat deze geluiden zo verschillend zijn? Ik, als christen, ben vooral getriggerd door de vraag of prostituees anders worden geframed door protestants-christelijke media, is dat echt zo? En wat zou daar achter zitten?

Probleemstelling

Door mij te verdiepen in framing, de eeuwenoude geschiedenis van de prostitutie en het bestuderen van diverse christelijke media geef ik in dit onderzoek een antwoord op de volgende hoofdvraag:

Hoe framen protestants-christelijke Nederlandse media vrouwelijke prostituees en wat zijn hun beweegredenen?

Deze hoofdvraag wordt ontleed in de volgende deelvragen:

1. Wat is framing?
2. Hoe werd er in de geschiedenis naar vrouwelijke prostituees gekeken door de Nederlandse samenleving en media en welke invloed hadden christenen hierop?
3. Hoe hebben de verschillende protestants-christelijke media zich in de loop der tijd ontwikkeld?
4. Wat is de visie van deze media op vrouwelijke prostituees?

Aanpak

Tijdens het schrijven van dit onderzoek wordt alle informatie met een zo breed mogelijke journalistieke visie benaderd. De waarden van Kovach en Rosenstiel (2014) zijn hiervoor een belangrijk uitgangspunt. Ondanks mijn christelijke achtergrond probeer ik onafhankelijk te

blijven ten opzichte van dit onderwerp. Door dit vraagstuk vanuit verschillende invalshoeken binnen de christelijke media te belichten, tracht ik een zo compleet mogelijk beeld te schetsen.

Leeswijzer

De inleiding van dit onderzoek beschrijft in het kort de aanleiding en de probleemstelling. Om duidelijk te maken wat er in dit onderzoek onder framing wordt verstaan gaat hoofdstuk één hier dieper op in. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met het vaststellen van vijf verschillende frames die toepasbaar zijn op prostituees. Hoofdstuk twee gaat dieper in op de geschiedenis van prostitutie en de manier waarop in verschillende tijdsvakken tot vandaag de dag naar prostituees werd gekeken. Hoe de christelijke media zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld, hoe zij zijn gegroeid en welke doelgroep zij wil bereiken wordt toegelicht in hoofdstuk drie. Hoofdstuk één, twee en drie vormen gezamenlijk het literatuuronderzoek. Achtereenvolgens worden deelvragen één, twee en drie in de conclusies van deze hoofdstukken beantwoordt.

De uitkomsten van dit literatuuronderzoek vormen de basis voor het beantwoorden van de hoofdvraag: 'Hoe framen protestants-christelijke Nederlandse media vrouwelijke prostituees en wat zijn hun beweegredenen?' Om deze vraag te kunnen beantwoorden wordt in hoofdstuk vier verantwoord waarom voor bepaalde onderzoeksmethoden en media is gekozen. Ook de keuze voor de experts wordt nader toegelicht.

De analyse wordt in hoofdstuk vijf uitgewerkt. Hier komen alle onderzoeksmethoden samen om de balans op te maken. De visie van de christelijke media op prostituees komt hier onder andere aan bod. Daarnaast worden de beweegredenen achter deze berichtgeving blootgelegd. Dit onderzoek wordt afgesloten met een antwoord op de hoofdvraag van deze scriptie met daarbij aanbevelingen.

Begripsafbakening

In deze paragraaf worden de belangrijkste begrippen afgebakend om duidelijkheid te creëren over wat er in dit onderzoek wordt verstaan onder deze begrippen.

Framing, "Framing is gebaseerd op de veronderstelling dat de wijze waarop een onderwerp in de media behandeld wordt, invloed heeft op de manier waarop het door het publiek wordt geïnterpreteerd." (De Boer & Brennecke, 2014, p.205)

Protestants-christelijk, "Protestantism is a type of Christianity. Protestants broke away from Catholicism some time around the 15th century. The original Protestant Reformer was Martin Luther. Unlike Catholic and Orthodox Christianity, Protestant Christianity usually has no Apostolic Succession. Protestantism is further divided into thousands of churches" (Diffen, onbekend).

Prostituees, "Een prostituee verricht tegen betaling, en meestal beroepsmatig, seksuele handelingen" (ANW, onbekend).

Illegale prostitutie, "Om een seksbedrijf te exploiteren is een gemeentelijke vergunning vereist. Een seksinrichting zal derhalve niet-vergund en illegaal zijn als deze opereert zonder vergunning. Ook exploitatie met een vergunning waarbij sprake is van het niet voldoen aan één of meerdere vergunningsvoorwaarden is illegaal" (Intraval, 2006).

Gedwongen prostitutie, “Het mensenhandelartikel in het Wetboek van Strafrecht (273f Sr) is een zeer complex en uitgebreid artikel (het langste uit het Wetboek van Strafrecht). In het kort beoogt het artikel misbruik van mensen in een dienst- of arbeidsverhouding strafbaar te stellen, evenals alle handelingen die ertoe strekken iemand in een dergelijke positie te brengen. Profiteren van dergelijke omstandigheden en het dwingen tot afgifte van inkomsten uit seksuele arbeid of diensten en uit de verwijdering van organen is eveneens strafbaar als mensenhandel. Leidend in het artikel is het feit dat de uitbuiting een inbreuk op de persoonlijke vrijheid en de fundamentele mensenrechten van het slachtoffer betekent” (BNRM, 2007).

Samenvatting

Vrouwelijke prostituees worden veelal negatief afgebeeld in protestants-christelijke berichtgeving, zo stellen verschillende vrouwelijke prostituees (Anna, 2016, Dee, 2015 & Zondares, 2016). Zij krijgen vaak de slachtofferrol toegewezen, terwijl zij deze zelf niet ervaren. Volgens deze bronnen is het merendeel geen slachtoffer, maar juist een trotse ondernemer.

Het doel van dit onderzoek is achterhalen welke visie protestants-christelijke media hebben op prostitutie en in hoeverre deze door wordt vertaald in hun berichtgeving. Hiervoor is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: “Hoe framen protestants-christelijke Nederlandse media vrouwelijke prostituees en wat zijn hun beweegredenen?”

Om een antwoord te kunnen geven op de bovenstaande onderzoeksvraag is een kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse (Koetsenruijter & Van Hout, 2014, pp.166 & 192) uitgevoerd op de Evangelische Omroep en het Reformatorisch Dagblad aan de hand van de vijf frames van Jack Lule (2001, pp.22-25). De gebruikte frames zijn het slachtoffer-, zondebok-, held-, goede moeder- & bedriegsterframe. Deze analyse is aangevuld met kwalitatieve interviews die zijn gehouden met verschillende journalisten.

Uit dit praktijkonderzoek is gebleken dat de protestants-christelijke media vrouwelijke prostituees veelal negatief als portretteren. Hierbij focust de Evangelische Omroep zich voornamelijk op het overbrengen van een boodschap waarin de prostituees worden neergezet als slachtoffer, terwijl het Reformatorisch Dagblad prostituees ook beschrijft als zondebokken.

De interviews wijzen uit dat een protestants-christelijke levensbeschouwing hier een grote rol in kan spelen. Prostitutie is immers niet hoe de Bijbel vertelt om te gaan met seksualiteit. Michiel Bakker van het Reformatorisch Dagblad benoemt dat deze framing volgens hem niet erg is, omdat zijn lezers een bepaalde duiding verwachten. Jojanneke van den Berge van de Evangelische Omroep beargumenteert dat een programma of artikel zonder framing niet aan je doelgroep valt te verkopen.

Op basis van deze conclusie wordt onder andere aanbevolen om als protestants-christelijke journalist je eigen levensovertuiging naast je rol als journalist te plaatsen, in plaats van erboven. Met dit gegeven kunnen er meerdere invalshoeken van een onderwerp belicht worden. Ook prostituees zouden, in het tijdperk van social media, hun eigen stem meer kunnen én mogen laten horen.

Hoofdstuk 1 Framing

Inleiding

Op 16 september 2009 kwam Geert Wilders met een nieuw wetsvoorstel. De “kopvoddentaks”. Dit hield in dat vrouwen duizend euro per jaar moesten gaan betalen voor het dragen van een hoofddoek. Met deze term stuurde Wilders de discussie in een bepaalde richting, oftewel hij framede het debat. Verschillende media namen zijn term over, wat ervoor zorgde dat het frame geslaagd was (Trouw, 2009).

Een frame is te vergelijken met een landkaart (Ratheiser & Van der Stoep, 2013, p.111). Een kaart vereenvoudigt de wereld. We gebruiken kaarten om de weg te vinden en om ons te informeren over een bepaald gebied. Niet elke kaart is gelijk, de ene landkaart beschrijft de hoogteverschillen, terwijl een andere zich richt op toeristische gebieden. Voor frames geldt in principe hetzelfde. Daarom is het voor een journalist van belang dat hij zich realiseert welke ‘kaart’ hij eigenlijk gebruikt om informatie over te brengen, want net als kaarten geven frames een vertekende vorm van de werkelijkheid. Bij frames gaat het zelfs zo ver dat ze de houding van mensen richting een onderwerp, beleidsbeslissingen of politieke socialisatie kunnen beïnvloeden (De Boer & Brennecke, 2014, p.206).

In paragraaf één worden verschillende definities van framing naast elkaar gelegd. Vervolgens wordt verantwoord welke definitie tijdens dit onderzoek wordt aangehouden. In paragraaf twee wordt gekeken naar het effect van framing in de media en de gevolgen voor journalisten. Uiteindelijk worden de verschillende frames voor prostituees naast elkaar gelegd.

1.1 Verschillende mediatheorieën

1.1.1 De definitie van framing

Framing is één van de normaalste dingen die wij, mensen, doen in het leven (Lakoff, 2008). We denken in frames om een bepaalde structuur aan te brengen. Ieder woord dat we kennen, is geframed (Lakoff, 2008). Framing wordt door diverse onderzoekers op verschillende manieren gedefinieerd. De Boer en Brennecke (2014) stellen:

“Framing is gebaseerd op de veronderstelling dat de wijze waarop een onderwerp in de media behandeld wordt, invloed heeft op de manier waarop het door het publiek wordt geïnterpreteerd.” (De Boer & Brennecke, 2014, p.205)

Oftewel, frames sturen de lezer of kijker in hun interpretatie van een onderwerp. Framing zorgt ervoor dat complexe problemen vereenvoudigd worden (Scheufele & Tweksbury, 2007). “Frames helpen mensen om zich te oriënteren en een koers te bepalen” (Ratheiser & Van der Stoep, 2013, p.113). De perceptie van de journalist van een onderwerp is sturend bij de overdracht van de informatie aan het publiek. Mirjam Vossen (2014) deed onderzoek naar framing van ontwikkelingslanden. Haar definitie van framing is als volgt:

“Framing is het selecteren van onderwerpen, woorden en beelden die bepaalde gevoelens en ideeën teweegbrengen. Het bepaalt hoe we de wereld om ons heen waarnemen en handelen.” (Vossen, 2014)

Ze benadrukt het belang van de keuzes die de journalist maakt bij het creëren van een mediaproduct. Het gaat niet alleen om de keuze van het onderwerp, maar ook de woorden,

metaforen en vergelijkingen zijn van belang. Denk hierbij aan de eerdergenoemde “kopvoddentaks” van Wilders. Dit woord roept direct bepaalde associaties op. Dit komt doordat de hersenen taal koppelen aan verschillende referentiekaders. Deze kaders zijn de frames waarmee naar de wereld wordt gekeken door mensen. Hierdoor kunnen mensen de wereld om zich heen beter interpreteren. Deze referentiekaders, oftewel frames, zijn ontwikkeld door opvoeding en ieders unieke ervaringen. Iedereen heeft dus andere associaties bij bepaalde woorden en metaforen (Gagestein, 2010). Dit betekent dat een frame een verschillende werking kan hebben op verschillende mensen. De invloed van een frame kan per mens verschillen.

Tijdens dit onderzoek wordt de definitie van De Boer en Brennecke (2014) aangehouden. Mirjam Vossen (2014) neemt immers ook agendasetting in haar definitie op, maar zoals hoofdstuk 1.1.2 zal uitwijzen, wordt in dit onderzoek agendasetting als een aparte manier van werken beschouwd.

1.1.2 Agendasetting

Het is voor dit onderzoek van belang om onderscheid te maken tussen “agendasetting” en “framing”. Verschillende onderzoekers zien framing namelijk als een vorm van agendasetting (De Boer & Brennecke, 2014, p. 207). Twee Amerikaanse onderzoekers schreven in 1959 al:

“The mass media force attention to certain issues. They build up public images of political figures. They are constantly presenting objects suggesting what individuals in the mass should think about, know about, have feelings about.
(Lang & Lang, 1959, p.232)

Een paar jaar later ontstaat een tweede definitie over agendasetting van Bernard Cohen. Volgens hem bepaalt agendasetting waarover de mensen denken (De Boer & Brennecke, 2014, p.178). Dus agendasetting bepaalt *waarover* mensen denken, terwijl framing bepaalt *hoe* de mensen over een bepaald onderwerp denken.

De kracht van agendasetting ligt in de selectie van onderwerpen. De onderwerpen die in de media worden aangedragen, beschouwt het publiek als belangrijk. Hierdoor ontstaat een wisselwerking. De media schenkt veel aandacht aan een politiek debat, het publiek gaat dit belangrijk vinden, de media besteedt er nog meer aandacht aan, het publiek praat er nog meer over, enzovoorts. De kracht van framing ligt echter in de selectie van woorden en metaforen.

1.2 Framing in de media

1.2.1 Hoe werkt framing in de journalistiek?

Framing vindt bewust en onbewust plaats. Bij het creëren van een mediaproduct wordt de journalist beïnvloed door interne en externe factoren (De Boer & Brennecke, 2014, p.206). Interne factoren zijn bijvoorbeeld de normen en waarden van de journalist. Externe factoren zijn bijvoorbeeld de belangen van politici. Het frame waarin de journalist zijn of haar boodschap presenteert is de perceptie waarmee de journalist zelf naar het onderwerp kijkt. Hierdoor ligt de focus van het publiek logischerwijs ook op dat aspect van het onderwerp. De blik waarmee het publiek de waarheid waarneemt wordt beïnvloed (De Boer & Brennecke, 2014, p.206).

Zodra het de bedoeling is om een frame bewust over te brengen, moet deze voldoen aan verschillende eisen. Een daarvan is het aansluiten bij de cultuur van de doelgroep. Een frame moet corresponderen met de manier waarop mensen in het leven staan, anders wordt het niet geaccepteerd. Hoe meer een frame past binnen een bepaalde cultuur, hoe groter de kans dat deze wordt overgenomen. Mensen kiezen namelijk veelal voor een krant of televisieomroep die hun beeld van de wereld bevestigt (Ratheiser & Van der Stoep, 2013, pp. 114-115). Deze media geven een oriëntatie en helpen de lezers en kijkers om op een bepaalde manier in het leven te staan.

Interessant in dat kader is de visie van Hans de Bruijn, hoogleraar bestuurskunde aan de TU Delft. Hij schrijft: “het is een basisregel van framing: door een beeld te ontkennen, roep je het juist op.” (De Bruijn, 2014, p.37). Een voorbeeld is de titel van het boek van Sarah Gagestein (2014). ‘Denk niet aan een roze olifant’. Door het noemen van een roze olifant, denkt de lezer juist aan een roze olifant.

George Lakoff stelt dat een goede journalist nooit de taal van zijn tegenstander moet overnemen. “Do not use their language” (2004, pp. 3-4), zegt hij, want door dat wel te doen, bevestigt de journalist het beeld dat zijn tegenstander probeert te schetsen, terwijl de verslaggever dit juist wil ontkrachten. Hiermee krijgt het frame nogmaals de aandacht en herhaling zorgt voor een sterke boodschap. Denk hierbij aan de Islamitische Staat. Een echte eenduidige naam heeft deze groepering niet, want vele mensen willen de naam ‘Islamitische Staat’ niet gebruiken. Er worden meerdere namen gebruikt om deze ene groepering aan te duiden. Hierdoor wordt het frame dat ze zichzelf toekennen, niet erkend (WSJ Video, 2015).

Al deze deskundigen benoemen toch één kenmerk als belangrijkste: het frame moet consequent toegepast worden (Gagestein, 2011). “Bij een sterk frame wordt de overtuigingskracht steeds sterker, indien het regelmatig bij mensen binnenkomt”, zo schrijft taalstrateeg Sarah Gagestein (2011). Kaj Leers (2010) voegt nog aan toe dat er altijd een kern van waarheid in de boodschap moet zitten, die herkenbaar is voor het publiek. Dit bevestigt een bepaald vooroordeel.

1.2.2 Journalistiek verantwoordelijkheid

Er lijkt een grote verantwoordelijkheid op de schouders van de journalisten te rusten. De manier waarop zij mensen in beeld brengen, is onlosmakelijk verbonden met de manier waarop het publiek een beeld rondom hen vormt. Het verkeerd in beeld brengen van mensen, kan grote schade toebrengen aan hun leven. De zogenoemde loverboy Manou weet hier alles van. In 2008 werd hij beschuldigd van seksuele uitbuiting door Maria Mosterd (De Stentor, 2008). Haar boek ging als warme broodjes over de toonbank, maar al gauw bleken er haken en ogen aan het verhaal te zitten en twijfelde men aan de betrouwbaarheid van het boek (Posh Productions, 2010). Na twee jaar reageerde Manou:

“Dit boek moet dicht. Ik moet verder kunnen met mijn leven. Zo kan ik niet verder. Stel dat mensen mij zien als ik naar mijn vrienden in Nederland kom, wat zullen mensen zeggen? Hé, dat is die loverboy die daar loopt. Papa, mama, dat is die loverboy. Weet je wat een verkeerd beeld dat is? Nee, dat is niet te doen. Ik hoop dat de waarheid ooit wordt geaccepteerd. Het maakt niet uit hoeveel mensen. Ik moet weg van dat verhaal.”
(Posh Productions, 2010)

Manou kan nooit meer normaal over straat, omdat hij onjuist werd geframed. Gagestein (2014, p.31) waarschuwt dan ook expliciet voor onjuist framen. Als een frame eenmaal is geschetst, is dit moeilijk recht te zetten. Het gehele publiek zal dit blijven associëren met het

eerste geschetste beeld. Hier schuilt een gevaar voor de journalisten. Verschillende journalistieke waarden die Bill Kovach en Tom Rosenstiel (2014, p.9) beschrijven in hun boek "The Elements of Journalism" lijken hier goed toepasbaar te zijn. "Journalism's first obligation is tot the truth." Als een journalist een onjuist frame schetst, verkondigt hij of zij niet de waarheid. De waarde "Its practitioners have an obligation to exercise their personal conscience" is ook toepasbaar. De journalist die een frame hanteert, moet zich er dus van bewust zijn hoe hij een persoon of situatie portretteert.

1.3 Verschillende frames

De onderzoeker Lule (2001) vergelijkt het nieuws met mythes. Dit lijkt apart, aangezien het voelt als appels met peren vergelijken. Hij zet hierbij de realiteit tegenover fantasie, zwart tegenover wit. Als argumentatie geeft hij dat de manier van storytelling hetzelfde is (Lule, 2001, pp. 14-17). Mythe wordt gedefinieerd als een maatschappelijk verhaal, vertelt vanuit het standpunt van archetypes. Deze archetypes vormen rolmodellen voor het dagelijks leven (Lule, 2001, p.15). Men kan zich verplaatsen in de verhalen die zij vertellen en de personen die zij zijn (Lule, 2001, p.55). Lule onderscheidt zeven archetypes, waarvan er vijf toepasbaar zijn op prostituees.

- **Slachtofferframe**

Het slachtoffer in een nieuwsitem confronteert ons, de mens, met het feit dat het leven niet permanent is, maar binnen een seconde kan veranderen (Lule, 2001, pp.22 en 53-55). Dit kan zijn door ziekte, een ongeluk of ontslag. Vooral gedwongen prostituees zijn een goed voorbeeld van het leven dat binnen een seconde verandert. Deze vrouwen kunnen worden beschouwd als een slachtoffer van seksuele uitbuiting. Aan het einde van de negentiende eeuw werd er dan ook volop gestreden tegen prostitutie. Seksuele driften moest men beheersen en niet op vrouwen uiten (Deen, 2006).

- **Zondebokframe**

Mythes vertegenwoordigen de dominante sociale orde. Het beschermt kernwaarden van de samenleving (Lule, 2001, pp.22). In deze maatschappij speelt de zondebok een grote rol. Hij staat garant voor alles wat slecht en kwaadaardig is. De zondebok vertelt het verhaal van een persoon die weigert mee te doen met de aangenomen sociale kernwaarden (Lule, 2001, pp.22-23 en 79-80). Voor prostituees is dit frame in een extreme vorm terug te zien in het begin van de Middeleeuwen. Een tijd waarin alles wat goddeloos en zondig was, werd toegeschreven aan hoererij (Van de Pol, 2003, p.26).

- **Heldenframe**

Mensen hebben verhalen nodig over helden. Dit herinnert ze aan het feit dat ze kunnen slagen in de dingen die ze doen. Het nieuws brengt dagelijks verhalen van nieuwe helden, die helpen bij het definiëren van grootsheid en iets toevoegen aan de samenleving (Lule, 2001, p.23). Deze helden hoeven geen Simson of Hercules te zijn. Het belangrijkste is dat ze in hun eigen tijdperk passen (Lule, 2001, p.106). Voornamelijk de Grieken zagen grootsheid in prostituees. De hetaere werd aanbeden vanwege haar schoonheid en kennis (Van Emde Boas, 1985, p.29).

- **Goede moederframe**

De goede moeder biedt troost en bescherming. Ze staat voor vriendelijkheid en liefde. Dit frame biedt mensen een rolmodel van goedheid op de momenten dat deze juist zo ver weg lijkt (Lule, 2001, pp.23-24 & 106). Ook prostituees kunnen worden

beschouwd als goede moeders. Zo boden zij, in het begin van de moderne tijd, troost aan eenzame mannen die lange reizen maakten voor hun werk. Handelaren en zeevaarders konden weer even de genegenheid voelen, die een lange tijd zoek leek te zijn (De Wildt & Arnoldussen, 2002, p.8).

- **Bedriegsterframe**

Een bedriegster lijkt vaak listig en sluw, maar is in werkelijkheid veel meer dan dat. In mythes wordt dit archetype vaak afgeschilderd als een ruw en dwaas persoon (Lule, 2001, p.24). Vooral in het begin van de achttiende eeuw heerste dit beeld over prostituees. De gemiddelde schilder beeldde de vrouw af als initiatiefnemer die de onschuldige mannen verleidde. Zij bedroog de mannen door met hen naar bed te gaan en hun geld af te nemen (Van de Pol 2003, pp.82-86).

De interpretatie van een frame dat gebruikt wordt, bepaald hoe het publiek naar prostituees kijkt. Lule (2001, p.145) wijst uit dat toegepaste frames vaak gesteund worden door de dominante groep in de samenleving. Dit hoeft echter niet te betekenen dat iedereen zo naar bepaalde situaties kijkt. De diversiteit van frames is groot, dus prostituees kunnen ook steeds genuanceerder in beeld gebracht worden. De bovenstaande frames zijn ook met elkaar te combineren. In hoeverre protestants-christelijke media de bovenstaande frames toepassen, zal dit onderzoek uitwijzen.

1.4 Conclusie

Dit hoofdstuk beschrijft wat framing is, het effect ervan en welke verschillende soorten frames er zijn met betrekking tot prostituees. Uit de verschillende definities kan men afleiden dat framing gebaseerd is op het idee dat de invulling van een boodschap invloed heeft op de interpretatie van de boodschap bij het publiek. De journalist kan hierbij framebevestigend werken, maar ook frame ontkennend. Hierdoor moet hij/zij zich goed realiseren wat voor macht hij/zij heeft.

Daarnaast zijn verschillende kenmerken van een goed frame beschreven waarbij herhaling als het belangrijkste kenmerk werd beschouwd. Hoe vaker een frame wordt gebruikt, hoe sneller het publiek deze overneemt. Er zijn verschillende frames toepasbaar op prostituees. Verder onderzoek zal uitwijzen welk frame het meest overheersend is in de protestant-christelijke media.

Hoofdstuk 2 Prostitutie

Inleiding

Veelal wordt prostitutie het oudste beroep van de wereld genoemd. In het prostitutiemuseum in Amsterdam wordt geschat dat prostitutie al zo oud is als de mensheid (Prostitutiemuseum Amsterdam – Red Light District, 2016). Vanuit een christelijk oogpunt lijkt dit aannemelijk. In Genesis 38 vers 13-20 betaalt Juda, de kleinzoon van Abraham, al een prostituee om seks met hem te hebben. Later komt hij erachter dat die prostituee zijn eigen schoondochter Tamar was. Vervolgens is er nog Rachab. In Jozua 2 vers 1 wordt aangewezen dat ook zij een prostituee zou zijn.

Prostituees hebben in de afgelopen eeuwen vele reputaties gekend. Van aanbidding in de Griekse Oudheid tot verafschuwing in de Middeleeuwen en vervolgens medelijden en ontzag in de Moderne Tijd. Om een duidelijk beeld te krijgen hoe protestant-christelijke media tegen prostitutie in Nederland aankijken, is het van belang om de context van prostitutie te schetsen. Hierbij wordt de geschiedenis geanalyseerd met als belangrijkste ijkpunten wanneer de godsdienst van een overheid veranderde en welke wetgeving werd gehandhaafd door deze overheid.

Het hoofdstuk is chronologisch opgebouwd en begint bij de Grieken en Romeinen. Ondanks dat er in de Oudheid nog maar weinig tot geen christendom was (Lang, 2011, pp.65-68), wordt er wel een klein beeld geschetst van hoe prostitutie er toen uitzag. Dit is van belang, omdat het goed laat zien welke invloed het christendom op prostitutie heeft gehad. In de tweede paragraaf wordt antwoord gegeven op de vraag: Wat is er veranderd na de komst van het bordeelverbod? En in de derde paragraaf wordt een weergave geschetst van de maatschappelijke problemen op het gebied van prostitutie.

2.1 Verbieden of reguleren?

2.1.1 De Oudheid

De tijd van de Grieken staat qua seksualiteit veelal bekend om homoseksualiteit. Er wordt in de literatuur veel nadruk gelegd op jonge jongens die door hun ouders werden verkocht aan Griekse homofielen. Deze jongens ontvingen een onderdak en opvoeding van hun leermeesters. Ondertussen deelden zij ook het bed (Van Emde Boas, 1985, pp.29-33). Deze vorm van homoseksualiteit werd als normaal beschouwd (Historia, 2012). Sommige mensen vatten dit ook op als een vorm van prostitutie (Haeften, 1969, pp.119-120).

Echter waren er ook vrouwelijke prostituees. Hierbij werd onderscheid gemaakt tussen verschillende klasse (Haeften, 1969, p.116). Hetaeren waren de hoogste klasse prostituees. Zij werden aanbeden als godinnen. Een hetaere was beter ontwikkeld dan de gemiddelde Griekse huisvrouw. Het werd als normaal beschouwd wanneer zij een beroemde schrijver, generaal of staatslied als minnaar had (Van Emde Boas, 1985, p.29). Hetaeren stonden voornamelijk bij de tempel van Aphrodite, omdat er van hen verwacht werd dat ze offers brachten aan deze godin (Sanders, 2003). De meningen hierover zijn zeer uiteenlopend. Sommige onderzoekers beweren dat dit “religieuze waasje” alleen bestond om de harde feiten van prostitutie te verhullen (Haeften, 1969, p. 122).

De Romeinen hadden een andere visie op het verrichten van seksuele handelingen tegen betaling (Duby, 1991, p.57). De verering van de hetaeren was in het oude Rome ondenkbaar. Kennis en intelligentie van een prostituee deed er niet toe. Alleen het lichamelijk

genot was van belang en dit werd beschouwd als een dienst die buiten het huwelijk was te verkrijgen. (Haeften, 1969, pp.122-123). Dit zorgde ervoor dat prostitutie werd gezien als noodzakelijk kwaad. Zonder prostitutie zou men zich vergrijpen aan andere getrouwde vrouwen (Duby, 1991 p.58). Ondertussen was het christendom in opkomst en ook de christelijke Augustinus was het hiermee eens:

“Ban de prostitutie uit de samenleving en je herleidt de maatschappij tot een chaos, voortkomend uit onbevredigde wellust” (Duby, 1991, p.58).

2.1.2 De Middeleeuwen

Christenen zijn vele jaren vervolgd, maar in 324 liet keizer Constantijn de Grote zich bekeren tot het katholieke geloof (Lang, 2011, pp.65-68). Hoererij, oftewel prostitutie, werd vervolgens de metafoor voor alles wat goddeloos, bedorven of zedeloos was (Van de Pol, 2003, p. 69). Koningen en keizers deden alles wat mogelijk was om prostitutie uit te roeien, maar ze zijn hier de gehele Middeleeuwen niet succesvol in geweest. Het aantal prostituees steeg juist alleen maar (Haeften, 1969, p.139). Dit is te wijten aan de seksuele onderdrukking (Haeften, 1969, p.138 -139). Met elkaar naar bed gaan, werd beschouwd als een zonde. Seksuele verlangens mochten niet worden nagevolgd. Seks was er alleen om jezelf voort te planten (Decameron Web, 2011).

Ondanks dat de kerk prostitutie verbood, groeide de seksuele betalingen met grote sprongen (Haeften, 1969, p.139). Koningen en keizers probeerden prostituees uit de stad te bannen. Zo werden “goede” mensen niet in verleiding gebracht (Rombouts, 2011). Buiten de stadsmuur wemelde het echter van de vrouwen die hun lichaam verkochten. Hier waren ook bordelen te vinden. Deze stonden onder streng toezicht van de koning of keizer (Sekswerkerfgoed, 2014).

Richting het einde van de Middeleeuwen is er een verandering in de houding van christenen ten opzichte van de prostituees vast te stellen. Thomas van Aquino, een katholieke filosoof, doet rond 1200 de volgende uitspraak:

“Prostitutie is een mestvaalt waar een paleis niet buiten kan als men niet wil dat het hele paleis gaat stinken” (Van Doorninck, 1999)

Volgens hem moest prostitutie wel blijven bestaan, anders zou de samenleving onder de “lichtzinnige wellust weggroten” (Haeften, 1969, p.144). Ook de katholieke bestrijders van prostitutie ondervonden dat het uitroeien van prostitutie niet haalbaar was. Deze werd alleen maar in het ondergrondse geduwd. De bestuurders van verschillende steden namen deze visie over en tolereerden prostitutie om de “eerbare bewoonsters” te beschermen tegen “vrouwenvercrafting, maechdenschennisse ende dierghelijcke enorme misdaden” (Rombouts, 2011). De straatprostitutie steeg aanzienlijk en ook prostitutie in publieke badhuizen werd getolereerd. In hun christelijke visie keurde de katholieke leiders prostitutie echter nog steeds af (Van de Pol, 2003, p.71).

De katholieke leiders zagen prostitutie als een noodzakelijk kwaad. “De zondige staat van de mensheid en de onvolmaaktheid van het aardse bestaan maakte prostituees helaas onvermijdelijk” (Van de Pol, 2003, p.71). In deze katholieke leer is de mens een zondaar die ervoor kan kiezen zijn leven te beteren. Voor prostituees waren er dan twee opties. Ze trouwde met een katholieke man die haar leven redde uit liefdadigheid of ze besloten te gaan wonen in een Maria Magdalena huis (Van de Pol, 2003, p.72). Deze huizen stonden door heel Europa en boden een eenzaam leven aan voor de vrouw die gezien werd als een “berouwvolle boeteling” (Haeften, 1969, p.146).

2.1.3 De Moderne Tijd

In het begin van de Moderne Tijd was prostitutie redelijk geïntegreerd in de maatschappij. Er waren speciale plekken voor prostituees om hun werk uit te voeren, maar aan het eind van de zestiende eeuw was er een grote overgang in de Republiek. Het katholieke *souplesse* werd vervangen door het gereformeerde en protestantse geloof (De Wildt & Arnoldussen, 2002, p.7). In 1578 werden de katholieken weggedreven uit het stadsbestuur van Amsterdam door de calvinisten. Dit was één van de oorzaken waardoor het standpunt van noodzakelijk kwaad onder vuur kwam te liggen. God werd niet meer gezien als zachtaardige vergevende God, maar een wrekende God. God zou de mensen straffen voor hun zonden in plaats van vergeven. Uit angst voor God werd prostitutie niet meer getolereerd (Van de Pol, 2003, pp.72-74). De vervolgstap was dat alle bordelen werden gesloten. Prostituees werden voortaan gezien als misdadigers en zondaars die niet meer te redden vielen. Bij de rechtbank gaven de prostituees aan dat ze waren verleid en bedrogen, maar tijdgenoten hechtten hier weinig waarde aan (Van de Pol, 2003, pp. 76-77). “Van de bescherming van de kerk als zorgende moeder naar de directe confrontatie met God als straffende vader” (Van de Pol, 2003, p.74).

Na dit bordeelverbod verdween de prostitutie niet, maar ging deze ondergronds verder. Prostituees verspreidden zich door de gehele stad en verstopten zich in kleine verkapte bordelen. De overheid hoorde de prostituees, hoerwaardinnen en klanten te vervolgen, maar dit gebeurde in praktijk relatief weinig (Audler, 2014). Voornamelijk grote handelssteden als Amsterdam ondergingen juist een bloeiperiode wat betreft prostitutie. Vele kooplieden, handelaren en zeevaarders bezochten hier verschillende speelhuizen (De Wildt & Arnoldussen, 2002, p.8). Deze bezoeken van buitenlanders zorgden ervoor dat prostitutie weer beter zichtbaar werd. De bewoners ondervonden veel overlast van de prostitutie. Dit leidde tot vele klachten en hoge boetes. “Van morele kwestie – hoererij is zondig – werd het een kwestie van openbare orde – prostitutie geeft overlast” (De Wildt & Arnoldussen, 2002, p.11). De stadbesturen zagen echter belang bij een goede openbare orde en zedelijkheid. Prostitutie in speelhuizen bleef gedoogd, maar straatprostituees werden wel opgepakt (Van Doornick, 1999).

Ook de visie van de mensen op prostituees veranderde langzaam. In de literatuur en kunst is te zien hoe er verontwaardiging ontstond over het lot van de prostituees. Er werd opgeroepen tot hulp voor deze vrouwen (Van de Pol, 2003, pp.82-84). Judith Leyster was een van de weinige vrouwelijke schilders die zich heeft gewaagd aan het genre bordelen. Leyster benadrukte de vrouwelijke kant van het beroep. “De vrouw wordt niet afgebeeld als gedecolleteerde, lonkende hoer, maar als een eenvoudige, zedig geklede naaister. De man is geen slachtoffer, maar de actiever partij.” (Van de Pol, 2003, p.86).

De Franse bezetting van 1810 tot 1813 drukte een grote stempel op het prostitutiebeleid. Na een verbod van ruim twee eeuwen, waaronder prostitutie wel werd gedoogd, werd prostitutie wettelijk toegestaan. Alleen het aanzetten van een minderjarige tot prostitutie kon leiden tot een straf. Langzaam werd prostitutie beschouwd als een noodzakelijk kwaad. “Seksuele onthouding bij mannen kon leiden tot melancholie en gebrekkige levenslust” (Van Doornick, 1999). Deze regulering van prostitutie zorgde voor veel discussie in het land. De voorstanders beschouwden dit als een vrijbrief voor bordeelbezoek. Tegenstanders vonden dat men zijn seksuele driften moest beheersen. De meest strijdende prostitutiebestrijders zaten bij de Nederlandsche Middernachtzending Vereeniging (Deen, 2006). Dit waren vaak jonge mannen met een gereformeerde achtergrond die in de nacht voor bordelen en huizen van prostituees stonden. Met verschillende Bijbelteksten hoopte zij de klanten op andere gedachten te brengen (De Wildt & Arnoldussen, 2002, p.16). Mede door de inspanningen

van de Middernachtzendingen werd in 1911, na bijna een eeuw, het landelijke bordeelverbod weer ingevoerd (Deen, 2006).

Minister Nelissen van Justitie schreef in zijn toelichting bij het bordeelverbod dat Nederland in vergelijking met zijn buurlanden een slappe wetgeving had, waardoor “allerlei exploitatievormen van onzedelijke neigingen als speelholten, wedkantoren en pornografische ondernemingen zich naar Nederland verplaatsten. Nu dit land een reputatie zou gaan verwerven van het land der pornografie, moest er worden ingegrepen” (De Wildt & Arnoldussen, 2002, p.21). De wet luidde als volgt:

“Hij die van het opzettelijk teweegbrengen of bevorderen van ontucht door anderen met derden een beroep of gewoonte maakt, wordt bedreigd met een gevangenisstraf van maximaal een jaar of geldboete van ten hoogste duizend gulden.”
(Argos, 1992)

Prostitutie was dus niet verboden. Alleen het bevorderen van ontucht in bijvoorbeeld de vorm van een bordeel.

2.2 De gevolgen van het bordeelverbod

Het bordeelverbod hielp niet. In 1921 kwam het ministerie van justitie met verschillende cijfers waarin prostitutie zelfs verdubbeld leek te zijn (Bossenbroek & Kompagnie, 1998, p.288). De prostitutie was ondergronds gegaan en ook de criminaliteit rondom prostitutie nam toe (Sekswerkerfgoed, 2014).

Op elke mogelijke manier probeerden verschillende gemeenten prostitutie te bestrijden. Doordat de bordelen sloten, gingen veel vrouwen tippelen en achter de ramen staan (Haeften, 1969, p.247). Dit leidde tot nog meer overlast en dat heeft ervoor gezorgd dat er nog meer verboden werden opgelegd. Ook in massagesalons en sigarenwinkels hielden prostituees zich schuil (Bossenbroek & Kompagnie, 1998, p.293). Onder het mom van ‘een rokertje’ halen, konden klanten zich achter in de winkel even terugtrekken met het winkelpersoneel, dat voornamelijk vrouwelijk was (Sekswerkerfgoed, 2015).

Tijdens de Eerste Wereldoorlog veranderde de seksuele moraal in Nederland. Vrouwen werden steeds vrijer en onafhankelijker. De Tweede Wereldoorlog zorgde voor een ander soort prostitutie. Amatrices. Deze vrouwen onderhielden wisselende seksuele contacten, zonder beroeps te zijn. Zij ontvingen dan ook geen geld om van te leven, maar cadeautjes of een avondje uit (Diedrichs, 2006, p.25). Door de ontzuiling veranderde de seksuele moraal nog verder. In 1959 riep het Algemeen Handelsblad op tot legaliseren van alle vormen van prostitutie. “Dan hoeft de commissaris niet langer de gehele prostitutiemacht in te zetten om preuts de gordijntjes dicht te trekken en de décolletétjes wat hoger” (De Wildt & Arnoldussen, 2002, p.30). De houding tegenover prostitutie werd steeds pragmatischer in plaats van moralistisch (De Wildt & Arnoldussen, 2002 p.31). Door de minder strenge seksuele moraal werd het prostitutiebeleid steeds meer een gedoogbeleid. Huizen groeide uit tot grote, luxe bordelen en de gordijntjes gingen steeds verder open (Van Doorninck, 1999).

Ontwikkelingen in het vervoer zorgden voor meer variatie in de prostitutie. Mede dankzij de internationale mobiliteit kwamen er veel gastarbeiders naar Nederland (Sekswerkerfgoed, 2015). De vraag naar exotische vrouwen steeg. Dat leidde ertoe dat ook Surinaamse, Dominicaanse en Braziliaanse vrouwen achter de ramen kwamen te staan. Na de val van de Berlijnse Muur vertrokken ook veel Oost-Europese vrouwen naar Nederland (De Wildt & Arnoldussen, 2002, p.32-33). Buurtbewoners deden hier hun beklag over. Waar zij vroeger

de prostituees persoonlijk kenden, was dit nu niet meer het geval. Ook de gedragscodes werden niet meer nageleefd (Sekswerkerfgoed, 2015).

In de jaren tachtig was men de overlast zat. Vele steden werden schoongeveegd van prostitutie. De straatprostituee was niet meer welkom in de binnenstad en werd verplaatst naar een industrieterrein buiten het centrum. Hier ontstonden tippelzones en afwerkplekken, zodat de gewone burger geen last meer van prostitutie had (INNl, 2010).

De discussie of prostitutie niet erkend moest worden als beroep waar een vergunning voor nodig is, laaide steeds verder op. Er worden verschillende wetsvoorstellen ingediend, maar één voor één worden deze ook weer afgekeurd. In 1990 ontwikkelden Amsterdam en andere grote steden een gedoogbeleid (De Wildt & Arnoldussen, 2002, pp.36-37). De discussie rondom het prostitutiebeleid wordt nog groter. Het bordeelverbod bleek een groot obstakel om prostitutie in de, door de overheid, gewenste banen te leiden en zo overlast te verminderen.

Op 1 oktober 2000 is uiteindelijk het vergunningstelsel ingegaan. Het bordeelverbod werd afgeschaft en prostituees konden een vergunning krijgen om hun beroep uit te voeren. De overheid hoopte door legalisering van prostitutie meer overzicht te krijgen op mogelijke misstanden en vrouwenhandel (Audler, 2014). Ook regels voor huisvesting en hygiëne werden van kracht. Prostitutie werd erkend als beroep, maar nog maar weinig prostituees kwamen openlijk uit voor hun expertise (De Wildt & Arnoldussen, pp.37-39).

2.3 Nieuwe wetsvoorstellen en gedwongen prostitutie

De afschaffing van het bordeelverbod moest zorgen voor een beter overzicht op de misstanden in prostitutie. In 2006 kwamen er drie onderzoeksrapporten naar buiten over de toestand in de prostitutie. In deze rapporten beweerden onderzoekers dat er weinig illegale prostitutie was. Ook het geweld tegen prostituees was afgenomen en er werkten nauwelijks minderjarigen in de prostitutiebranche (Intraval, 2006, pp.75-77 en 102). Toch waren verschillende politici het hier niet mee eens. Volgens hen is het aantal gedwongen prostituees helemaal niet afgenomen sinds het vergunningstelsel en er volgden meerdere wetsvoorstellen.

Kamerleden Ter Horst van de PvdA en Hirsch Ballin van het CDA wilden in 2009 het prostitutiebeleid aanpassen. In hun nieuwe wetsvoorstel "Wet regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche" werd de klant strafbaar gesteld als hij niet vraagt om de vergunning van een prostituee. Ook zou de minimumleeftijd van 18 naar 21 jaar worden bijgesteld. Volgens hen was er sprake van teveel onvrijwillige prostitutie (Rijksoverheid, 2009). In 2013 werd deze wet afgekeurd door de Eerste Kamer (Bakker, 2013). Zij boden een motie aan waarin werd verzocht deze twee wetten te splitsen. De minimumleeftijd zou omhoog gaan, maar de vergewisplicht van de klant wilde de Eerste Kamer uit het wetsvoorstel halen. In juli 2015 reageerde Ard van der Steur, minister van veiligheid en justitie, dat de minimumleeftijd voor prostituees niet omhoog zal gaan (Rijksoverheid, 2015). Voor een exploitant en klant werd het wel strafbaar om zaken te doen met een prostituee van onder de 21 jaar. Zo kunnen minderjarige prostituees sneller naar de politie stappen voor bescherming (Rijksoverheid, 2015).

Gert-Jan Segers van de ChristenUnie was initiatiefnemer van een andere nieuwe wet rondom de aansprakelijkheid van een klant. Volgens hem moest een klant strafbaar zijn als hij seksuele handelingen uitvoert met een prostituee, wetende dat zij gedwongen in de

seksbranche werkte (ChristenUnie, 2013). In het najaar van 2014 diende hij het onderstaande wetsvoorstel in:

“Hij die seksuele handelingen verricht met een ander, terwijl hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden dat die ander zich onder de in artikel 273f, eerste lid, onder 1°, bedoelde omstandigheden beschikbaar stelt tot het verrichten van seksuele handelingen met een derde tegen betaling, wordt gestraft met een gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren of geldboete van de vierde categorie.” (Tweede Kamer, 2014)

In artikel 273f, eerste lid, onder 1° wordt beschreven wat mensenhandel is. Hierbij zijn dwang, uitbuiten en mensenrechten de kernwoorden (Werson, 2012, pp. 318-320). De SP en PvdA steunen Segers bij dit initiatief, maar een meerderheid in de kamer laat nog op zich wachten (Kas, 2014).

Ook vanuit de media werd veel aandacht geschonken aan prostitutie. Wagenaar, Altink en Amesber (2013) onderzochten welke invloed de Nederlandse dagbladen hadden op het beeld van prostitutie. Volgens hen was deze berichtgeving veelal eenzijdig en negatief.

“In feite wordt prostitutie in de dagbladen gelijk gesteld aan (georganiseerde) misdaad.”
(Wagenaar, Altink & Amesber, 2013, p.30)

Deze berichtgeving werd verstrekt door een hyperbool aan termen. Volgens Wagenaar, Altink en Amesber (2013) gebruikte de media veelvuldig woorden als ‘schokkend’, ‘aangrijpend’, ‘ziek’ en ‘slavernij’. Ook het aangeven van de omvang van negatieve verschijnselen aan de hand van quasi-precieze percentages versterkte deze berichtgeving. Dit kan ook de reden zijn waarom er steeds meer prostituees een eigen blog begonnen. Vrijwillige prostituees schrijven op deze blogs over wetsvoorstellen, mediaberichtgeving en hun eigen ervaringen (Zondares, 2016, Anna, 2016 & Dee, 2016).

Hoeveel procent er daadwerkelijk gedwongen in de criminele prostitutie werkt, was lastig te benoemen. In 2015 doet Daalder in opdracht van het wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum onderzoek naar gedwongen prostitutie. In het onderzoek werden geen percentages aangehaald, omdat daar geen betrouwbare cijfers over waren te vinden. Bij 360 geïnterviewde prostituees leek niet of nauwelijks sprake te zijn van misstanden of gedwongen handelingen (Daalder, 2015, pp.24-25). Wel constateert Daalder (2015, p.18) dat er 674 vergunningen in Nederland voor seksbedrijven zijn in 2014. Over het aantal illegale seksbedrijven kon Daalder (2015, p.21) geen uitspraak doen. Er was te weinig informatie en zicht op dit circuit om een goede landelijke schatting te maken.

Ook de Nationaal Rapporteur (2013, pp.88-92) deed onderzoek naar gedwongen prostitutie. Net als Daalder durfde zij geen uitspraak te doen over het aantal gedwongen prostituees.

“Het is evident dat een deel van de prostituees wordt uitgebuit, maar vanwege onder meer het verborgen karakter van zowel prostitutie als ook mensenhandel is het lastig vast te stellen hoe groot dat deel is” (Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, 2015, p. 88).

De Nationaal Rapporteur bracht in 2015 nog een onderzoek naar buiten waarbij het aantal slachtoffers van gedwongen prostitutie die uit deze branche zijn gestapt, was gemeten. Ze baseerden zich op cijfers van CoMensha. In 2013 werden 945 mensen gemeld die werden uitgebuit in de seksindustrie. In 2014 steeg dit aantal naar 1.026 (Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, 2015, p.12). Volgens de Nationaal Rapporteur Corrine Dettmeijer-Vermeulen zegt dit niets.

“De stijging in het aantal geregistreerde mogelijke slachtoffers zegt niets over de totale omvang van mensenhandel in Nederland. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat mensenhandel door instanties beter is herkend en geregistreerd.”
(Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, 2015)

2.4 Conclusie

Door de eeuwen heen neemt het overheidsbeleid verschillende vormen aan, waarbij het zedelijk moraal van die tijd wordt gevolgd. In de oudheid werden de prostituees aanbeden, terwijl de middeleeuwen zich juist profileren als een tijd van bestrijding. Vervolgens werd het standpunt van noodzakelijk kwaad ingenomen, waarbij gedogen en verbieden elkaar afwisselden. In 1911 werd uiteindelijk het bordeelverbod aangenomen, dat in 2000 weer werd afgeschaft. Vanaf toen volgde een tijd van debatten en aanpassingen in het prostitutiebeleid. De gehele media speelden hier een grote rol in, omdat zij veelal negatief en eenzijdig over de prostitutie bericht gaven. Deze negatieve berichtgeving zorgde voor twijfels aan het huidige prostitutiebeleid en de vrijwilligheid van prostituees. Hoeveel vrouwelijke prostituees er in de gedwongen prostitutie werken, is naar aanleiding van cijfers niet te zeggen. Volgens de Nationaal Rapporteur valt dit immers niet te onderzoeken.

Hoofdstuk 3 Het christelijke medialandschap

Inleiding

Tegenwoordig lijken ze bijna uit de media te zijn verdwenen, christelijke dagbladen en omroepen. Waar zo'n zestig jaar geleden deze media de markt beheersten, zijn ze tegenwoordig nog maar een kleine toevoeging aan een groot aanbod. Nederland wordt steeds meer seculier. Sinds vijftig jaar zijn de niet-gelovigen voor het eerst in de meerderheid met 58% (Metro, 2016). Ook in de mediawereld wordt er gevreesd voor het verdwijnen van een christelijk geluid (De Stentor, 2015). Al vanaf de ontzuiling is deze verschuiving aan de gang. De televisie speelde hierbij een grote rol, omdat mensen met verschillende zuilen onverwachts met elkaar in contact kwamen (SchoolTv, 2013). In de jaren zestig deed de toenmalige directeur O. Postema van de Trouw de volgende uitspraak:

“De krant Trouw neemt minder protestant-christelijke journalisten aan. Wij zoeken in de eerste plaats goede journalisten en dan komt men wel altijd bij gedrevenen uit, maar dat zijn niet altijd mensen met een christelijke overtuiging.”
(Van der Ros, 1991, pp.172-173)

Dit hoofdstuk beschrijft kort de achtergrond en missie van diverse media. Dankzij deze kennis worden de verschillende media gedefinieerd en de beweegredenen van de journalisten in een vollediger context geplaatst.

Het hoofdstuk bestaat uit drie paragrafen die zijn verdeeld over de drie mediums. Als eerste is de ontwikkeling van de Evangelische Omroep beschreven, gevolgd door het Reformatorisch Dagblad en Groot Nieuws Radio.

3.1 Evangelische Omroep

De Evangelische Omroep is opgericht in de jaren zestig. De NCRV besloot de zendtijd van christelijke programmaonderdelen terug te brengen, maar de meerderheid van de leden was het er niet mee eens (Sprangers, 2012). Op 21 april 1967 werd de officiële oprichting van de Evangelische Omroep bekend gemaakt. De visie van de EO klonk toen als volgt:

“de bevordering in de ruimste zin des woords, van de verkondiging van het Evangelie van Jezus Christus door middel van radio- en televisie-uitzendingen.” (Sprangers, 2012)

De missie van de EO was niet gespecificeerd tot de christelijke achterban, maar had juist een evangeliserend karakter. Ze probeerden de secularisatie van de ontzuiling tegen te gaan, door het christendom dichterbij de samenleving te brengen (Sprangers, 2012). Bijna twee jaar later ontving de EO een brief dat er per 1 april 1970 drie uur radio en één uur televisie per week uitgezonden mocht worden. Na veertien jaar was de EO zo gegroeid in het ledenaantal dat zij al twintig uur radio en anderhalf uur televisie per week extra mochten uitzenden (EO, 2011).

In 1997 bereikte de EO een record aantal leden, wat langzaam aan weer daalt. Op 1 juli 2014 stond het ledenaantal op 440.788 (EO, 2014). De EO-directeur Arjan Locke was hier erg tevreden mee in een tijd van secularisatie. Het aantal mensen dat per programma wordt bereikt, verschilt natuurlijk. Met het programma ‘Jozanneke in de prostitutie’ werden bijna 800.000 mensen bereikt tijdens de eerste aflevering. Bij de tweede aflevering was dit aantal gehalveerd (Mediacourant, 2015).

De missie van de EO is tegenwoordig als volgt:

“De EO is een mediabedrijf. Dit betekent dat de EO in de samenleving cross-mediaal zichtbaar wil zijn via televisie, radio, internet, bladen en evenementen. De EO onderscheidt zich duidelijk van alle andere verenigingen binnen de Publieke Omroep. De medewerkers hebben het verlangen om vanuit een persoonlijke relatie met Jezus Christus het Goede Nieuws van Gods Koninkrijk vorm te geven en door te geven. Vanuit dit verlangen wil de EO zoveel mogelijk mensen bereiken en bouwen aan de samenleving.” (EO, onbekend)

Hieruit kan men de conclusie trekken dat de doelgroep van de omroep nog niet is veranderd. Niet alleen de christelijke achterban wordt aangesproken, maar juist het evangeliserende karakter wordt gestimuleerd. Sinds begin 2016 is de EO een samenwerking aangegaan met het Nederlands Dagblad om een jongere doelgroep aan te spreken (Hoogendoorn, 2016).

3.2 Reformatorisch Dagblad

De jongste christelijke krant is het Reformatorisch Dagblad. Midden in de ontzuiling werd deze krant toegevoegd aan de dagbladwereld. Op 1 april 1971 werd de eerste editie uitgegeven. Samen met de nieuwe politieke partij RPF groeide het Reformatorisch Dagblad tot een gerespecteerde mini-zuil die, ondanks de verzuiling, ook in de politiek serieus werd genomen. Het Reformatorisch Dagblad begon met een 16.000 abonnees, maar dit groeide al gauw naar 52.000 exemplaren per dag (Van der Ros, 1991, pp.174-175).

Erdee Media Groep is de uitgever van het Reformatorisch Dagblad. Zij willen de Bijbelse beginselen in de samenleving uitdragen, om zo Gods eer en het heil van de naaste te bevorderen.

“Erdee Media Groep biedt vanuit deze visie, op bewogen, betrokken en vernieuwende wijze, een verantwoorde nieuws- en informatievoorziening voor christenen en niet-christenen. Zij stimuleert de apologetische discussie met de samenleving en de interactie tussen de verschillende delen van de doelgroep en biedt een platform voor meningsvorming, waarbij Erdee Media Groep een gids-functie vervult.”
(Erdee Media Groep, onbekend)

Ondanks dat de missie van Erdee Media Groep zich focust op christenen en niet-christenen, is de doelgroep van het Reformatorisch Dagblad voornamelijk gericht op gereformeerde gezinnen. Meer dan 60 procent van de lezers heeft minimaal één kind in het huishouden. Huishoudens met vier kinderen of meer komen in deze doelgroep, bijna tien keer meer voor dan het Nederlands gemiddelde (Erdee Mediagroep, onbekend). Doordat het Reformatorisch Dagblad een zeer brede leeftijdscategorie heeft, wordt ook de krant hier veel op aangepast, vertelt Girtruud Harbers, management assistente bij het Reformatorisch Dagblad (persoonlijke communicatie, 10 maart 2016):

“We proberen ons te richten op alle leeftijden. Van jong tot oud. We hebben ook een speciale jongeren pagina. Ook zijn we te lezen op internet en hebben we een E-paper. We merken alleen wel dat vooral mensen tussen de veertig en zestig onze krant lezen. Wellicht nog wat ouder. We bieden dus wel alles aan, maar vooral deze groep spreken we echt aan.”

Het dagblad komt vrijwel dagelijks uit. Alleen op vrijdag en zondag verschijnt er geen blad. Het Reformatorisch Dagblad wordt in de middag rondgebracht. Dit betreft een oplage van 46.675 kranten die 132.000 mensen bereiken (Mediabookers, 2016).

3.3 Groot Nieuws Radio

Talpa Radio stopte op 1 september 2007 met Radio 10 Gold. Deze frequentie werd overgenomen door Evert ten Ham, voormalig radiopresentator van de EO. Hij startte met Groot Nieuws Radio (Groot Nieuws Radio, 2016). Non-stop christelijke programma's met een duidelijke boodschap. Na bijna een jaar dreigde er een faillissement. Er was een tekort van bijna €350.000. Dankzij de steun van bedrijven en particulieren kwam er voldoende geld binnen en zette de radio door (Groot Nieuws Radio, 2016).

In 2010 kwamen de cijfers van het Nationaal Luister Onderzoek naar buiten en daaruit bleek dat Groot Nieuws Radio ongeveer 150.000 luisteraars heeft. Twee jaar later was dit aantal al verhoogd tot 400.000 luisteraars (Groot Nieuws Radio, 2016). Momenteel wordt het aantal luisteraars op ditzelfde aantal geschat. Roselie van der Wel, persvoorlichtster van Groot Nieuws Radio, denkt dat dit een mooi gemiddelde is (persoonlijke communicatie, 10 maart 2016).

De missie van Groot Nieuws Radio is als volgt:

“Groot Nieuws Radio wil christenen dienen met het Evangelie van Jezus Christus, zodat zij houvast vinden in het geloof en zich uitgedaagd weten hun geloof in te zetten voor gezin, kerk en samenleving. Tegelijkertijd wil Groot Nieuws Radio christenen prikkelen om kritisch over actuele geloofsthema's na te denken en ze informeren over het nieuws. Ook het vergroten van de eenheid onder christenen in Nederland hoort bij de missie. Daarnaast wil Groot Nieuws Radio luisteraars toerusten om in hun eigen omgeving missionair te zijn.” (Groot Nieuws Radio, onbekend)

Hieruit valt op te maken dat Groot Nieuws Radio zich richt op mensen die al een christelijke achtergrond hebben. Roselie van der Wel (persoonlijke communicatie, 10 maart 2016) vermeldt dat ze zich openstellen voor heel christelijk Nederland, maar dat de meeste luisteraars een protestants-evangelische achtergrond hebben.

“Het grootste deel van onze luisteraars zit in de leeftijdscategorie 35-55 jaar. Dit zijn mannen en vrouwen uit heel Nederland en uit allerlei verschillende kerkgenootschappen. We zien dat christenen elkaar (willen) opzoeken en dat kerkelijke verschillen naar de achtergrond verschuiven. Elke christen mag zich thuis voelen bij Groot Nieuws Radio. We versterken en scherpen aan om te leven met God in de samenleving van vandaag.” (R. van der Wel, persoonlijke communicatie, 10 maart 2016)

3.4 Conclusie

De Evangelische Omroep is opgericht in een tijd van ontzuiling. Dit medium probeerde het christendom dichterbij de samenleving te brengen, om zo de secularisatie tegen te gaan. Ze had dus voornamelijk een evangeliserend karakter en dit bracht succes met zich mee. Na twee jaar werd de uitzendtijd verhoogd en in 1997 bereikte de Evangelische Omroep een recordaantal leden. Tegenwoordig heeft deze omroep 440.788 leden. Hierbij staat het evangeliserende karakter nog steeds hoog in het vaandel.

Ook het Reformatorisch Dagblad is opgericht in een tijd van ontzuiling. De jongste christelijke krant van Nederland groeide al gauw uit tot een gerespecteerd blad met 16.000 abonnees. Tegenwoordig bereikt de krant zo'n 132.000 mensen. Dit zijn voornamelijk gereformeerde gezinnen, maar het blad probeert ook jongeren aan te spreken door middel van een speciale jongerenpagina.

In tegenstelling tot de Evangelische Omroep en het Reformatorisch Dagblad had Groot Nieuws Radio het qua budget zwaarder. Bijna een jaar na de oprichting in 2007 dreigde een faillissement voor de radiozender. Dankzij de steun van bedrijven en particulieren kan deze frequentie voor christelijke Nederland behouden blijven. Momenteel bereikt de radio ronde de 400.000 luisteraars met veelal een protestant-evangelische achtergrond.

Hoofdstuk 4 Methodologische verantwoording

Inleiding

Het voorgaande literatuuronderzoek heeft geleid tot de volgende hoofdvraag:

Hoe framen protestants-christelijke media vrouwelijke prostituees en wat zijn hun beweegredenen?

Dit hoofdstuk beschrijft de methoden en technieken die in dit onderzoek zijn toegepast. Om de hoofdvraag te beantwoorden wordt het onderzoek voortgezet aan de hand van drie onderzoeksmethoden. De kwantitatieve inhoudsanalyse, de kwalitatieve inhoudsanalyse en de kwalitatieve interviews (Koetsenruijter & Van Hout, 2014, pp.166 & 192). Per onderdeel zijn zowel de voordelen als de nadelen blootgelegd. Daarnaast is verantwoord waarom en op welke manier de verschillende protestants-christelijke media zijn geanalyseerd.

4.1 Kwantitatieve en kwalitatieve inhoudsanalyse

Een kwantitatieve inhoudsanalyse biedt antwoorden op de vraag hoe vaak bepaalde media-inhoud in bepaalde context voorkomt (Koetsenruijter en Van Hout, 2014, p.192). Hierdoor ontstaat een antwoord op de eerste helft van de hoofdvraag. Toch brengt een kwantitatieve inhoudsanalyse een beperking met zich mee. Het zegt niets over het ontstaan van de berichtgeving of waarom berichtgeving op een bepaalde manier wordt uitgedragen (Koetsenruijter en Van Hout, 2014, p.194). Een andere beperking is ook dat niet altijd de boodschap in één keer evident is. Dan moet de tekst of aflevering tot in detail worden gelezen of bekeken om een daadwerkelijke conclusie te kunnen trekken. Om deze beperking te vermijden wordt er ook onderzoek gedaan aan de hand van een kwalitatieve inhoudsanalyse (Koetsenruijter en Van Hout, 2014, p.166). Hiermee kan er duidelijk beargumenteert worden hoe men tot een bepaalde conclusie is gekomen.

Het afgelopen jaar was er veel aandacht voor prostitutie en de debatten hier omheen. Het Utrechtse Zandpad werd definitief gesloten, 'Jozanneke in de prostitutie' werd uitgezonden en er wordt volop gediscussieerd over nieuwe wetsvoorstellen rondom prostitutie. Het tijdsbestek van de inhoudsanalyse is daarom beperkt tot het jaar 2015 van 1 januari tot 31 december. In dit tijdsbestek worden twee protestant-christelijke media onderzocht. De Evangelische Omroep en het Reformatorisch Dagblad.

De Evangelische Omroep is, qua ledenaantal de op een na grootste christelijke televisieomroep (NOS, 2014). Alleen de KRO-NCRV is groter, maar die wordt buiten beschouwing gelaten gezien het katholieke karakter van de omroep. In 2015 werd de documentaireserie 'Jozanneke in de prostitutie' uitgezonden door de Evangelische Omroep. Hier ontstond veel kritiek op (Laan, 2015). Dit maakt het interessant om te bekijken welke framing in deze serie is toegepast. Daarom is 'Jozanneke in de prostitutie' geanalyseerd op basis van framing.

Het Reformatorisch Dagblad is gekozen, omdat het volop meedoet aan de berichtgeving over prostitutie. Op 24 oktober riep het dagblad zelfs op tot actie. "Christelijke mannen, sta op in de strijd tegen prostitutie" (Rouvoet, 2015). Dit maakt hen een interessante christelijke partij voor deze scriptie. Het Reformatorisch Dagblad behoort tot een stroming binnen de protestantse kerk, waardoor ze voor deze scriptie ook relevant zijn (Woorden.org, 2016). Alle 96 artikelen uit het jaar 2015 zijn geanalyseerd. Ook de persberichten van het ANP die zijn

gepubliceerd, werden geanalyseerd. Het Reformatorisch Dagblad plaatst ze immers en dus worden ook deze berichten een onderdeel van de berichtgeving.

Echter is de kwaliteitskrant Trouw volledig buiten beschouwing gelaten. Deze krant eist immers niet van zijn journalisten dat ze van christelijke huize komen. Hierdoor kan worden getwijfeld aan de daadwerkelijke christelijke achtergrond van de geschreven artikelen (Van der Ros, 1991, pp.172-173). Ook de KRO-NCRV is buiten beschouwing gelaten, omdat zij grotendeels van katholieke huize komen (NOS, 2014). De katholieke kijk op prostitutie is in deze scriptie niet van belang.

4.2 Kwalitatieve interviews

De bovenstaande inhoudsanalyse is versterkt door een aantal kwalitatieve interviews. Hierin werden de uitkomsten van de literatuurstudie en inhoudsanalyse voorgelegd aan de experts. Vervolgens zijn de interviews gecodeerd en geanalyseerd.

Tegelijkertijd brengt ook deze vorm van onderzoeken verschillende beperkingen met zich mee. De journalisten dragen immers een bril waarmee zij naar dit onderwerp kijken, net als de interviewer. Hierdoor kan het voorkomen dat de interviewer onbewust invloed uitoefent op de geïnterviewde. Dit is een valkuil waar de interviewer zich voldoende bewust van moet zijn. Daarom is gekozen voor een openvraagstelling aan de hand van een semigestructureerd interview.

Het corpus bestaat uit tv-makers en journalisten. Als eerste zijn Joanneke van den Berge van de Evangelische Omroep en Michiel Bakker van het Reformatorisch Dagblad geïnterviewd. Dit zijn de makers van de geanalyseerde producties en dus ook de mensen die keuzes maken rondom de berichtgeving van prostitutie. Belangrijke vragen waren: hoe zijn zij tot deze berichtgeving gekomen? Wat is hun persoonlijke visie op prostitutie? Vinden zij het gerechtvaardigd om deze te uiten in hun eigen berichtgeving?

Deze interviews worden ondersteunt door een gesprek met een andere journalist waarvan de berichtgeving niet is geanalyseerd. Deze journalist is gevraagd naar haar visie op prostitutie en in hoeverre zij dit laat doorschemeren in haar berichtgeving. De geïnterviewde journalist is Eunice Nahuis van Groot Nieuws Radio.

Groot Nieuws Radio wordt toegevoegd aan deze lijst, omdat alle aandacht die ze besteden aan prostitutie meteen gelinkt wordt aan mensenhandel of een politieke partij (Groot Nieuws Radio, 2014 & 2015). Voor deze scriptie is het interessant waarom deze invalshoek wordt gekozen. Ligt dit aan de christelijke normen en waarden of een bepaalde manier van berichten?

Hoofdstuk 5 De analyse

Inleiding

Om na te gaan in hoeverre de frames van Lule (2001) worden gebruikt door protestants-christelijke media, wordt in dit hoofdstuk de analyse uitgevoerd. Als eerste worden de kwalitatieve en kwantitatieve inhoudsanalyse gepresenteerd. Hierbij zijn de Evangelische Omroep en het Reformatorisch Dagblad geanalyseerd aan de hand van vijf verschillende frames (zie hoofdstuk 1). In de tweede paragraaf worden deze analyses aangevuld met expertinterviews onder de journalisten van de geanalyseerde media en onder journalisten van andere protestant-christelijke media. Ook komt hierin een niet-christelijke journalist aan het woord over haar visie op deze manieren van framing. De twee inhoudsanalyses en expertinterviews leiden tot de uiteindelijke analyse in 5.3.

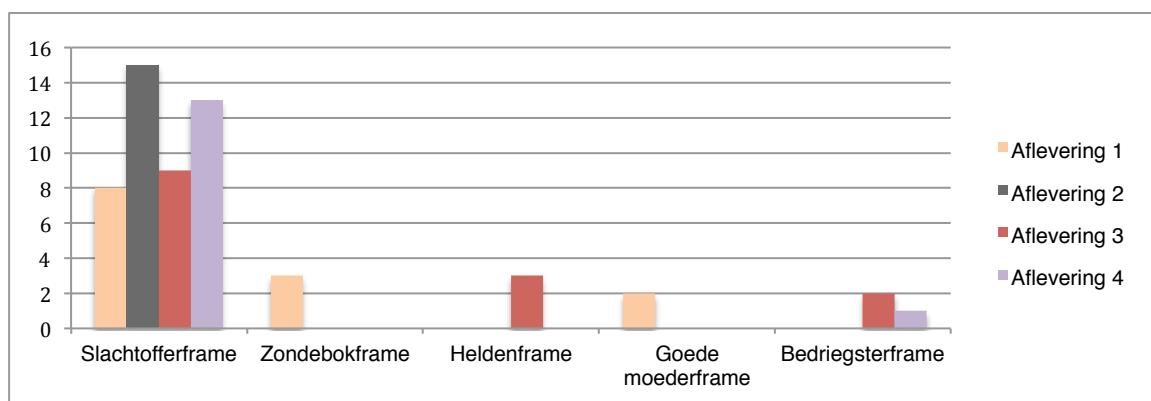
5.1 De inhoudsanalyse

5.1.1 Evangelische Omroep

In 2015 zond de Evangelische Omroep een vierdelige documentaireserie uit. *Jojanneke in de prostitutie*. Voor een maand lang bezette Jojanneke de late dinsdagavond. Ze dook twee jaar in een wereld van prostitutie en mensenhandel. Met een open vizier wilde ze neerzetten hoe deze wereld daadwerkelijk in elkaar steekt. Ze stelde vragen als “Is het een normaal beroep? Kiezen de vrouwen er zelf voor? In hoeverre zijn legale prostitutie en illegale mensenhandel met elkaar verweven?” Hiervoor sprak ze met pooiers, prostituees, lovergirls, politie, justitie en seksexploitanten (EO, 2015).

Jojanneke begint de serie met een introductie aflevering. De kijker wordt wegwijs gemaakt in de wereld van prostitutie en haar gevaren, maar ook positieve kanten. De tweede aflevering richt zich voornamelijk op de vrouwen zelf. Wie zijn deze vrouwen en waarom kiezen zij voor dit werk? Hierin worden ook verschillende vormen van dwang behandeld. In de volgende aflevering richt ze zich voornamelijk op de pooiers en porno. Hoe gaan deze mannen te werk? Als laatste probeert Jojanneke een beeld te schetsen van de internationale seksindustrie. Hoe kan het dat er zoveel Oost-Europese vrouwen achter de Nederlandse ramen staan? Jojanneke probeert deze grote ingewikkelde kwestie een stuk begrijpelijker te maken voor de kijker.

Tijdens de analyse zijn vijf frames van Jack Lule (2001) gebruikt. In de onderstaande kolommen is te zien hoe vaak de verschillende frames per aflevering zijn toegepast.



Figuur 1 (Gegevens en verwerking Heus, 2016)

Slachtofferframe

Uit de inhoudsanalyse blijkt dat het slachtofferframe het meeste gebruikte frame van de documentaireserie is. Van de 56 toegepaste frames zijn er 45 toegekend aan het slachtofferframe. Dat is 80,36%. Dit frame is op verschillende manieren zichtbaar in de berichtgeving en benadrukt steeds dat de vrouwen gedwongen worden. Het eerste moment dat het slachtofferframe opvalt is tijdens de introductie. Iedere aflevering is deze hetzelfde en stelt Joanneke zichzelf de volgende vragen. “Waarom zou je het doen? Hoe vrijwillig is de keuze voor prostitutie? En is het werk wel zo leuk en normaal als we met z’n allen denken?” Deze negatieve insteek kan beschouwd worden als een kritische blik naar een maatschappelijk probleem. Toch blijft ze deze insteek de gehele documentaireserie doorzetten om zo haar boodschap over te dragen. Haar boodschap luidt als volgt:

“Zolang het pooiers makkelijk wordt gemaakt om vrouwen gedwongen te laten werken zal er altijd het risico zijn dat, nu of in de toekomst, vrouwen seksueel worden uitgebuit. We kunnen niet langer wegkijken voor misstanden in de prostitutie. Het is tijd voor een publiek debat. De vraag is: willen wij dat zulke fundamentele rechten van de ene worden geschonden voor het genot van de ander?” (Van den Berge, 2015, aflevering 4, tijdscode 43.51 – 22.21).

De gehele serie doet Joanneke haar best om met goed onderbouwde argumenten deze boodschap te versterken. Zo worden er meerdere malen percentages van gedwongen prostituees genoemd. Veelal wordt dit boven de zeventig procent geschat. Eén ex-pooier denkt zelfs dat meer dan negentig procent van de prostituees gedwongen werkt.

“Geen enkele vrouw doet dit vrijwillig. Het lijkt erop dat het zoveel mogelijk verbloemd wordt, dat het mooier wordt gemaakt dan dat het in werkelijkheid is. Er zijn weinig vrouwen die het werk echt leuk vinden. Ik ben er geen één tegengekomen” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 34.24 – 35.57).

Prostituee Jennifer benadrukt dit. Volgens haar staat niemand met plezier achter de ramen. “Men ziet misschien wel een vrolijk meisje, maar dat is allemaal nep” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 16.37 – 17.12).

Ook de middelen van dwang worden ruimschoots besproken. Hierbij wordt nogmaals het slachtofferframe bevestigd en de boodschap van Joanneke beargumenteerd. Ze laat immers zien hoe vrouwen seksueel worden uitgebuit voor het genot van een ander mens. In aflevering 2 spreekt Joanneke met prostituee Wendy over haar fysieke pijn. Zij werd geslagen met glas en kreeg meerdere malen een mes op haar keel (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 17.40 – 18.29). Prostituee Celine werd geslagen met een honkbalknuppel. Meerdere malen belandde ze in het ziekenhuis, maar ook daar werd ze niet geholpen (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 06.09 – 06.33).

Verschillende prostituees worden ook psychisch beïnvloedt, vertelt Joanneke. Ze krijgen bijvoorbeeld te horen dat hun familie wordt vermoord als ze niet gaan werken. Het leven van een gedwongen prostituee wordt volledig afgenomen. Prostituee Lina beaamt dit:

“Pooiers doen alsof je hun bezit bent. Je hebt geen recht meer om na te denken.” (Van den Berge, 2015, aflevering 4, tijdscode 35.25 – 37.15).

Joanneke onderzoekt verder hoe deze prostituees in de handen zijn gevallen van hun pooiers. Ex-prostituee Wendy vertelt dat op het moment dat ze in de prostitutie werd gedwongen door haar vriend ze al een jaar een relatie met hem had. Ze kreeg te horen dat

ze een tafeldame zou worden tijdens zakendiners, zodat de sfeer aan tafel ontspannen bleef. Voordat ze het wist, zat ze achter de ramen op de Wallen (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 03.07 – 03.51).

Een pooier vertelt over zijn eigen werkwijze. Hij betaalde eerst een avond stappen of gaf mooie cadeaus. Vervolgens stond er een zogenaamde deurwaarder op de stoep die geld eiste. Het meisje kreeg de schuld en moest heel snel aan veel geld komen (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 04.59 – 06.17).

Ook lovergirll Stefanie heeft geen begrip voor de vele meisjes die ze doorverkocht aan mensenhandelaren. “Voor wat ga je huilen? Als meisjes voor me neus gingen huilen dacht ik: Fack jullie! Jullie komen er wel doorheen. Ik sta ook nog steeds op mijn beide benen” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 29.23 – 29.28). Volgens Stefanie kan iedereen een slachtoffer van mensenhandelaren in de prostitutie worden. “Als jij de wereld niet kent, als je niet weet hoe het gaat, kan je er alsnog ingebracht worden” (Van den Berge, aflevering 2, tijdscode 29.57 – 30.03).

In aflevering drie spreekt Jojanneke met verschillende pooiers af om erachter te komen hoe een vrijwillige samenwerking tot stand komt en in hoeverre deze samenwerking vrijwillig blijft. Vanaf wanneer is er sprake van eventuele dwangmiddelen? Al deze pooiers doen zichzelf voor als een echte heer die zich van geen kwaad bewust is. Wel vertelt één pooier dat ‘zijn’ dames uit financiële dwang werken. Zonder prostitutie kunnen ze de rekening niet betalen, maar fijn vinden ze het niet. “Ze doen het natuurlijk uit pure nood” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 27.03 – 27.09).

Toch zijn er ook verschillende mensen die waarschuwen voor de gevaren van het werk. Hiermee geeft Jojanneke aan dat prostitutie geen normaal beroep is. Zo vertelt de bazin van een high escort bedrijf dat het niet aan te raden is om een lange tijd als prostituee te werken. “Dit vak is psychisch heel lastig. Het valt niet als carrière te zien. Er zit een groot risico in dat je persoonlijkheid verandert” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 14.30 – 14.53). Ook een pooier spreekt van een nare realiteit. “Het is geen sprookjesverhaal. Af en toe heb je er gewoon een gek tussen zitten” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 18.20 – 18.30).

Als laatste voorbeeld van het slachtofferframe benoemt Jojanneke de vele mannen waarmee ex-prostituee Wendy het bed heeft gedeeld. 66.000 mannen. Jojanneke maakt een vergelijking om dit getal dichterbij te laten komen. “66.000 hijgende, zwetende mannen die op je en in je komen. Dat zijn meer mensen dan vanavond op de Wallen. Dat zijn meer mensen dan op Lowlands of Pinkpop. 66.000. Dat is een heel voetbalstadion vol dat Wendy gedwongen moest afwerken” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 41.25 - 41.52).

Zondebokframe

In een gesprek met raamexploitant Kees van Ooijen wordt het zondebokframe benoemd. Jojanneke vraagt aan hem hoe hij zijn markt ziet. Volgens hem is het gewoon een business, maar zelf zou hij zijn dochter niet in de prostitutie willen. “Het is immers geen beroep om trots op te zijn” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 10.32 – 10.47). Als Jojanneke vervolgens vraagt waarom hij dit vindt en toch raamexploitant is, reageert Kees verontwaardigd. Hij en zijn compagnon snappen de vraag niet. Prostitutie is volgens hen een slecht beroep. Ze zien er geen heil in. Jojanneke raakt de zere plek als ze zegt dat de vrouwen die van hen ramen huren ook iemands dochter zijn. Beide mannen vallen stil en zo is Jojanneke weer teruggekomen bij het slachtofferframe.

Heldenframe

In aflevering drie wordt kort het heldenframe aangehaald door Bobbi Eden, een pornoactrice. Bobbi denkt dat als er geen porno was geweest er meer verkrachtingen zouden zijn. Ze zegt dit terwijl ze naar een brute pornofilm kijkt, waarin een meisje het duidelijk niet fijn vindt. Bobbi vindt het vervelend om naar te kijken, maar is wel blij dat deze porno bestaat. Mensen met deze fantasie krijgen nu de mogelijkheid om het te uiten. Bobbi schildert prostituees en pornoactrices af als heldinnen. Zonder hen zouden er veel mee verkrachtingen zijn. Joanneke wil weten of dit waar is en gaat op zoek naar een seksuoloog. Hij ontkracht dit argument meteen. “Om dit zo te stellen is te makkelijk. Seks is geen eerste levensbehoefte. Er is nog nooit iemand dood gegaan aan geen seks” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 24.28 – 25.33). Zo ontkracht Joanneke het frame dat eerst gesteld werd en wordt haar betoog voor een publiek debat nog verder aangesterkt.

Goede moederframe

Het goede moederframe komt meerdere malen aan de orde in aflevering 1. Joanneke geeft hier een open beeld van de seksbranche en laat daarbij een vrijwillige prostituee aan het woord die zich voornamelijk opstelt als de goede moeder. Vol blijdschap vertelt Josje over het plezier in haar werk.

“Voor mij is het aandacht geven aan iemand anders. Het is wel echt puur me werk. Ik vind het hartstikke leuk om te doen en ik heb er plezier in, maar het blijft wel mijn werk” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 04.42 – 05.05).

Joanneke neemt hier kennis van het goede moeder frame. “De goede moeder biedt troost en bescherming. Ze staat voor vriendelijkheid en liefde” (zie hoofdstuk 1.3). Zo beschouwt prostituee Josje de gehele situatie. Ook de klant uit aflevering 1 ziet prostituees als een goede moeder. Vrouwen die een thuis bieden aan eenzame mannen (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 25.57 - 26.32). Hij denkt dat deze vrouwen er zelf ook genot uit halen als hij ze complimentjes geeft. Voor hem draait het niet alleen om de seks. Wanneer Joanneke echter vraagt naar gedwongen prostituees, spreekt de klant van een ander soort branche. Die vrouwen beleven er geen plezier aan volgens hem.

Bedriegsterframe

Er zijn ook vrouwen die zelf reageren op verschillende seksadvertenties via het internet. Hierbij neemt de vrouw een eerste stap richting de prostitutie. Ze kan dan beschouwd worden als bedriegster, omdat zij de actieve partij is die bewust mannen in haar bed wil verleiden. Joanneke laat dit frame meerdere malen terugkomen. In aflevering drie opent ze met dit frame wanneer ze naar seksadvertenties kijkt en benadrukt dat iedere vrouw daar zelf op kan reageren (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 01.59 - 03.11). Hiermee is de vrouw dus zelf de actieve lonkende partij. Ook wanneer ze een high escortservice bezoekt, benadrukt ze dat de vrouwen zelf openlijk solliciteren naar deze functies (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 11.57 - 14.01). Echter worden al deze argumenten ontkracht op het moment dat prostituee Celine aan het woord komt en ze vertelt dat je ook uit dwang van je pooier kunt solliciteren.

In aflevering vier komt het bedriegsterframe voor een derde maal naar voren. De politieagent vertelt dat er verschillende prostituees zijn die actief op zoek gaan naar een pooier (Van den Berge, 2015, aflevering 4, tijdscode 13.39 - 14.46). Op deze manier hopen ze bescherming te ontvangen. Ook dit wordt later ontkracht wanneer Joanneke de indruk werkt dat deze

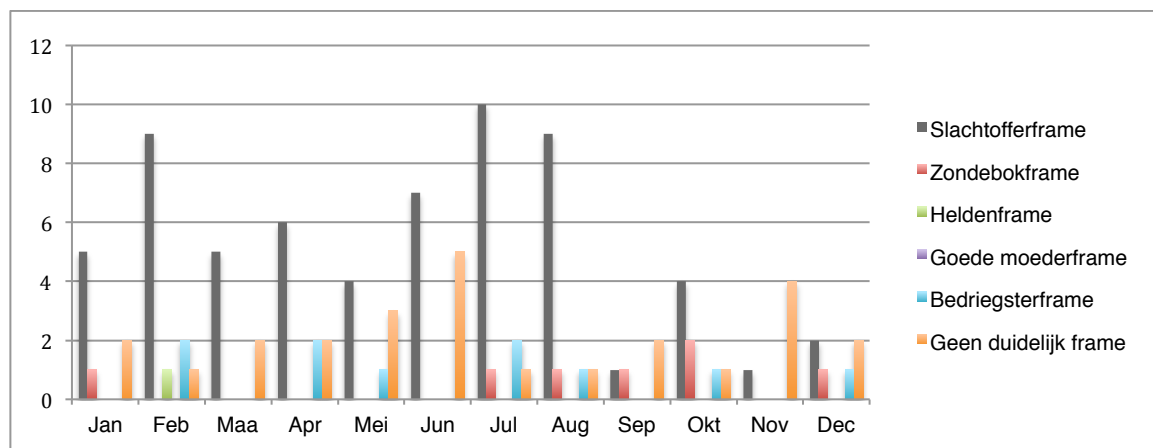
politieagent corrupt is en met pooiers samenwerkt. Haar slachtofferstandpunt wordt nog meer aangesterkt.

5.1.2 Reformatorisch Dagblad

Het Reformatorisch Dagblad heeft in het jaar 2015 96 berichten over prostitutie geplaatst. De insteek van deze berichten verschilt van commentaar tot nieuwsbericht. Ook worden er verschillende thema's in de berichten aangesneden. Een wetswijziging, een zedenzaak bij de rechter en een interview met een feminist komen allemaal voorbij. Niet al deze artikelen zijn geschreven door redacteurs van het Reformatorisch Dagblad zelf. Veel berichten zijn overgenomen van het ANP. In totaal is 56,25% afkomstig van het ANP en 43,75% van eigen redacteurs. Omdat deze berichten wel geplaatst worden in de krant, worden ze in dit onderzoek wel meegenomen in de analyse van de berichtgeving. Het Reformatorisch Dagblad neemt deze frames immers ook over.

Sommige artikelen hanteerden meerdere frames en hebben deze ook toegekend gekregen. Daarom is het aantal frames op een hoger getal komen te liggen dan het aantal geschreven artikelen. In totaal is er 107 keer een frame toegekend. Echter zijn er ook artikelen geanalyseerd waarin er geen framing op prostituees werd toegepast. Dit waren in totaal 26 artikelen.

In het eerste halfjaar van 2015 wordt er veel geschreven over prostitutie. Van de 96 artikelen verschijnen er 63 in het dat tijdperk. In de onderstaande kolommen is te zien dat tijdens de komkommertijd, de maanden juli en augustus, er veelal over prostitutie werd geschreven. Wellicht dat er in deze tijd te weinig nieuws was te melden, waardoor er meer ANP berichten werden overgenomen.



Figuur 2 (Gegevens en verwerking Heus, 2016)

Slachtofferframe

Zoals in de figuur 2 is te zien, is het slachtofferframe verreweg het meest gebruikte frame. Het Reformatorisch Dagblad gebruikt van de 107 toegekende frames 63 keer het slachtofferframe. In totaal heeft 65,63% van de artikelen het slachtofferframe erin zitten. Dit frame wordt op verschillende manieren toegepast. Zo kunnen vrouwen slachtoffer zijn geworden van een mensenhandelaar en pooier of van een moordenaar. Deze laatste slachtofferrol wordt echter buiten beschouwing gelaten, omdat de vrouwen hier niet het slachtoffer zijn van een prostitutie-gerelateerde situatie.

De manier van berichtgeven over slachtoffers van de prostitutie kan nogal verschillen. In de overgenomen ANP-berichten over rechtszaken wordt veelal de situatie van de mensenhandelaar verteld. Hier komt vaak kort aan bod hoe de prostituee werd uitgebuit.

“Volgens het meisje heeft ze zeker 3000 euro verdiend met de prostitutie. Dat geld heeft ze aan A. afgegeven. Die ging ermee naar het casino en vergokte het.”
(ANP, 2015)

Deze quote stond in een artikel op 18 juni. Het meisje wordt hier kort maar duidelijk neergezet als slachtoffer van de situatie. Zonder A. zou ze 3000 euro op haar spaarrekeningen hebben staan. In de onderstaande situatie wordt beschreven hoe een meisje kan zijn, voordat ze in de prostitutie verzeild raakt. Dit meisje was erg kwetsbaar.

“De drie zouden eind 2014 het minderjarige meisje hebben geronseld om de prostitutie in te gaan. De drie worden ervan verdacht dat zij het meisje, dat destijds vermist was en daardoor erg kwetsbaar, hebben uitgebuit in de periode dat zij in de prostitutie zat.”
(ANP, 2015)

Deze kwetsbaarheid komt vaker naar voren als een artikel gaat over de slachtoffers van (gedwongen) prostitutie. Ook in een artikel van 31 juli komt naar voren hoe een vrouw werd uitgebuit in de seksindustrie. De vrouw had problemen thuis, waardoor ze onderdak zocht. Bij haar pooier ontving ze deze, maar vervolgens moest ze in de prostitutie werken. Het verhaal wordt nog schrijnender als blijkt dat de vrouw een soa heeft. Dan wordt ze de vrouw aangezet tot webcamseks, terwijl haar pooier haar inkomsten blijft ontvangen (Redactie regio Reformatorisch Dagblad, 2015).

De bovenstaande rechtszaken zijn kleine voorbeelden waaruit blijkt dat de prostituees worden beschouwd als slachtoffers. Een andere insteek voor het slachtofferframe is het aan het woord laten van politici. Dit doet het Reformatorisch Dagblad vaak.

In februari woont een verslaggever een debatavond over mensenhandel en prostitutie in Groningen bij. Voornamelijk de slachtofferrol van prostituees wordt benadrukt. Zo benoemt een raadslid dat er veel vrouwen gedwongen in de prostitutie zitten, maar dit ontkennen deze vrouwen in de praktijk. Ook wordt er in deze vergadering benadrukt dat de meisjes met een pooier werken.

“Als we tien extra hulpverleners die kant op sturen, betekent dat niet dat de prostituees ineens wel willen praten. Het probleem is dat meisjes onder invloed staan van pooiers.”
(Reformatorisch Dagblad, 2015)

Als laatste is er nog een extra kader toegevoegd aan het artikel. Hierbij wordt er verwezen naar de documentaireserie ‘Jozanneke in de prostitutie’. Jozanneke vertelt dat ze veelal hele jonge vrouwen tegen kwam die “echt kapot gaan in die sector.”

Ook Gert Jan Segers van de ChristenUnie komt veel aan het woord. Hij vertelt hierbij vaak over het slachtofferframe en hoe hij pooiers wil aanpakken in zijn nieuwe wet. Op 20 januari schrijft het Reformatorisch Dagblad een artikel over hem en zijn nieuwe wet.

“Om dwang, uitbuiting en mishandeling van de vrouwen tegen te gaan komt hij met een initiatiefwet waar hij met andere partijen aan wil werken. Want: “Er is niks romantisch aan de prostitutie en het pooierschap. Het is een harde wereld, met extreme gevallen zoals Saban B., die vrouwen met honkbalknuppels bewerkte. En er is vaak sprake van dwang en uitbuiting” (ANP, 2015)

Ook hierbij wordt het slachtofferframe aangehaald. Het artikel spreekt immers van dwang en uitbuiting.

De laatste insteek komt van een eerste bron, namelijk een interview met een ex-prostituée. Zij vertelt dat ze is vernederd en mishandelt. Ook beschrijft ze hoe ze in de prostitutie terecht is gekomen. Dit benadrukt het slachtofferframe nog meer.

“Na enkele maanden ben ik overgestapt naar de raamprostitutie in een andere stad. Dat verdiende beter. Ik werd ’s ochtends afgezet door m’n pooier en ’s nachts weer opgehaald.

De ene keer had ik twintig klanten en de andere keer vijftig. Op een dag zei een meisje tegen me dat het niet normaal was dat ik m’n geld moest afgeven. Ik ben toen weggevlucht, maar kwam al gauw in contact met een andere pooier.”

(Bakker, 2015)

De ex-prostituée vervolgt haar verhaal over de minachting die ze onderging. Ze werd geslagen, geschopt en bespuugd. Door deze vormen van dwang gelooft ze niet meer in vrijwillige prostitutie. Dit is een extra versterkende factor voor het slachtofferframe.

“Niemand zegt: Als ik achttien word, wil ik graag de prostitutie in.”

(Bakker, 2015)

Zondebokframe

Dit frame speelt zich voornamelijk af in de tweede helft van 2015. Vanaf juli wordt het frame iedere maand een keer gebruikt, op november na. Dit is opvallend, omdat de berichtgeving over prostituees vanaf juli langzaam aan verminderd. De voornaamste reden voor het zondebokframe is dat prostitutie wordt beschouwd als een zondig beroep vanuit Bijbels oogpunt.

Op 13 augustus 2015 wordt deze insteek voor het eerst gebruikt. De hoofdredactie schrijft een commentaar over de aanpak van Amnesty International. Hierbij haalt de hoofdredactie veelal aan dat prostitutie niet wordt beschouwd als een normaal beroep vanuit een Bijbels oogpunt.

‘Het is nu eenmaal een industrie die drijft op lichte zeden; bedrog en trouwbreuk.’

(Hoofdredactioneel commentaar Reformatorisch Dagblad, 2015)

“In de Bijbel is hoererij vaak een beeld van afgoderij en het afwijzen van de ware God.”

(Hoofdredactioneel commentaar Reformatorisch Dagblad, 2015)

Prostituees worden hierbij neergezet als vrouwen die niet mee willen doen met de normale sociale orde zoals christenen deze beschouwen. Dit wordt nogmaals bevestigd als het artikel vertelt dat “sekswerkers het uitschot van de maatschappij zijn.” Het is opvallend dat het enige bericht van de hoofdredactie over prostitutie deze insteek heeft.

Vervolgens wordt er in een week tijd nog tweemaal een commentaar geschreven door externe partijen. De christelijke mannen worden opgeroepen tot actie wat betreft de prostituees. Aan het eind van beide artikelen wordt hiervoor het zondebokframe aangehaald. Zo schrijft Van de Loo (2015) dat ze voor “de beperking van seksualiteit tot een liefdesrelatie en vóór vrije beroepskeuze van elke vrouw” is. Vervolgens is ze benieuwd hoeveel prostituees er dan overblijven. Hiermee geeft ze aan dat ze prostitutie in de basis erkent als een zondig beroep. De vrouwen die het beroep uitvoeren worden dan ook beschouwd als zondebokken. In het andere artikel van 24 oktober wordt de Bijbel betrokken bij dit

standpunt. Zo wordt Leviticus 19:29 geciteerd waarin staat geschreven dat vrouwen niet geschonden mogen worden door hoererij te bedrijven, dit zou immers het hele land zedeloos en zondig maken.

De tweede reden waarom dit frame veelal wordt toegekend is de overlast die prostitutie soms meebrengt voor omwonenden. Tweemaal wordt dit frame gebruikt. Op 2 juli en 16 september (ANP, 2015). De vrouwen die participeren niet in de normale sociale orde van Nederland en vallen dus in het zondebokframe. Ze staan op parkeerplaatsen of midden in de stad, dit creëert voor omwonenden veel overlast.

Het zondebokframe wordt nog versterkt in zijn positie als men kijkt naar de schrijvers. Van de zeven artikelen met dit frame is één artikel afkomstig van het ANP. De rest van de artikelen zijn geschreven door redactieleden of gastredacteurs. Het frame wordt dus veelal door redacteurs zelf gebruikt.

Heldenframe

Eenmaal wordt het heldenframe aangesneden. In het artikel op 17 februari (Bakker, 2015) wordt er beschreven hoe een prostituee op eigen kracht is afgekickt van drugs. Hierbij wordt ze neergezet als heldin. Deze vrouw was slachtoffer van een situatie waarin ze werd vernederd en mishandeld. Ondanks dat ze door zoveel heen moest, is ze toch op eigen kracht afgekickt. Dit laat zien dat men kan slagen in de dingen die ze doen. Hoe zwaar de situatie ook is. De vrouw wordt even uit het slachtofferframe gehaald en bekeken als een heldin.

Goede moederframe

Het goede moederframe is niet terug te vinden in het Reformatorisch Dagblad in het jaar 2015.

Bedriegsterframe

Het bedriegsterframe speelt zich door het gehele jaar af. Voornamelijk ANP-berichten snijden dit frame aan. Vrouwen worden hierin afgebeeld als prostituees die vrijwillig hun lichaam voor seksuele handelingen verkopen en dit is dan ook de voornaamste reden waarom dit frame wordt gekozen bij verschillende artikelen. De manier waarop dit frame vervolgens in een artikel zit verwerven, verschilt. Zo verschenen op 10 februari twee artikelen waarbij de vrouwen geholpen worden door de regering om hun eigen bordeel op te starten (Bakker, 2015 & ANP, 2015). De afhankelijkheid van hun pooier staat hierbij centraal.

De tweede vorm die veelal verschijnt is een rechtszaak waarbij er wordt getwijfeld aan de motieven van een prostituee. Wellicht dat zij het vrijwillig doen? Meestal zijn het de advocaten van een verdachte die deze vorm aansnijden. Zo is er een zaak op 18 augustus waarin de advocaat benoemt dat er geen sprake was van loverboypraktijken, dwang of geweld.

“Het ging om een samenwerking op 50/50 basis.”
(ANP, 2015)

Ook een andere zaak op diezelfde datum wijst uit dat de vrouwen vrijwillig in de prostitutie gingen om mannen het bed in te verleiden en zo hun geld te verdienen. Op 20 april verwijst een artikel naar verschillende verklaringen van klanten (ANP, 2015). Volgens hen genoot het meisje van de seksuele handelingen.

“Volgens Vonken kan van hooguit zeventien mannen worden bewezen dat ze seks met het meisje hadden. Volgens door Vonken aangehaalde verklaringen van klanten vond het meisje dat niet erg; ze genoot er zelfs van.”
(ANP, 2015)

5.2 Kwalitatieve interviews

5.2.1 Evangelische Omroep

Joanneke van den Berge is de presentatrice van het programma ‘Joanneke in de prostitutie’. Voor dit programma van de Evangelische Omroep heeft zij twee jaar lang onderzoek gedaan naar het Nederlandse prostitutiebeleid. Het is wel van belang om te realiseren dat Joanneke geen christelijk geloof aanhangt.

Tijdens het interview geeft Joanneke weloverwogen antwoorden, waarbij ze de boodschap van de documentaireserie nog voortzet. Zo begint ze het interview met de uitspraak dat prostitutie een werkbranche is die uitermate gevoelig is voor misdaad, mensenhandel en excessen (Bijlage 2, transcript 2, regels 4-5).

“In een ideale wereld zouden alle prostituees volledig vrijwillig en met plezier dit vak beoefenen. De realiteit ligt anders.” (Bijlage 2, transcript 2, regels 3-4).

Het gesprek vervolgt en Joanneke noemt dat Nederland een land is met de grootste mensenhandel netwerken ter wereld. Toch durft ze geen uitspraak te doen over het Nederlands prostitutiebeleid. Volgens haar is er onderzoek nodig naar het beste beleid voor prostitutie. Wanneer ze nieuwe wetsvoorstellen voorgelegd krijgt, noemt ze dat ze het met beide eens is. De leeftijdsgrens mag van haar verhoogd worden naar 25 jaar en ook moeten klanten strafbaar gesteld worden voor seks met een gedwongen prostituee.

“Er zijn genoeg signalen die zichtbaar kunnen zijn. Huilen of blauwe plekken bijvoorbeeld. De afspreekplek is een garage of een kelderbox. Er is een derde persoon bij aanwezig die alles regelt. Sowieso, de klant moet zich vergewissen van de leeftijd van de prostituee.” (Bijlage 2, transcript 2, regels 27 – 29).

Als Joanneke vervolgens de vraag krijgt of ze gelooft in vrijwillige prostitutie, wuift ze deze weg. Volgens haar zal er vast wel vrijwillige prostitutie bestaan, maar meestal liggen de zaken een stuk gecompliceerder. Hiermee kent ze nogmaals het slachtofferframe toe aan de prostituees. Ook in de media ziet ze dit frame vaak terugkomen. Volgens haar wordt er te weinig gepraat over de beste manier om het aantal slachtoffers die deze branche met zich meebrengt zo klein mogelijk te houden.

“Vrouwen worden in de media ofwel weergegeven als slachtoffer ofwel als zelfstandige zakenvrouw. We tonen de ellende, maar durven weinig te discussiëren over het fenomeen op zich.” (Bijlage 2, transcript 1, regels 84 - 86).

Joanneke denkt wel dat het geschetste beeld van prostituees door de media redelijk klopt, maar dat het slachtofferschap een stuk complexer ligt dan dat (Bijlage 2, transcript 2, regels 90 - 91). Zelf ziet ze de vrouwen voornamelijk als slachtoffer, heldin of goede moeder (Bijlage 2, transcript 2, regels 93 - 101).

Om te beoordelen of Joanneke haar eigen mening laat doorschemeren in haar berichtgeving is haar ook gevraagd naar framing. Volgens haar heeft iedereen framing en gebruikt iedereen ook framing.

“Framing kan niet niet bestaan. Als mens hebben we ons karakter, onze achtergrond, opvoeding, denkbeelden cetera. Dat maakt dat we bijna niet anders kunnen”
(Bijlage 2, transcript 2, regels 63 - 43).

Jozanneke denkt dat je zonder framing geen eenduidige boodschap kunt overbrengen. Ze twijfelt echter wel of het goed is om je eigen framing ook mee te nemen in je berichtgeving. Als haar gevraagd wordt naar levensovertuigingen in de journalistiek beantwoordt ze dat het een kunst is om daarboven te gaan staan.

“Iedereen heeft overtuigingen. Ook in de journalistiek. De kunst is als journalist te proberen daar zoveel mogelijk boven te gaan staan”
(Bijlage 2, transcript 2, regels 79 – 80).

5.2.2 Het Reformatorisch Dagblad

Michiel Bakker is verslaggever en journalist bij het Reformatorisch Dagblad. Hier schrijft hij onder andere artikelen over de human-interest kant van prostitutie. Een collega van hem neemt de politieke agenda van prostitutie voor zijn rekeningen. Michiel is actief christen.

Michiel ziet prostitutie als een verkeerd beroep in de Nederlandse maatschappij. Niet alleen gedwongen of illegale prostitutie is hierbij negatief, maar prostitutie op zich beschouwt hij als een slecht beroep.

“Ik zie prostitutie als een vorm van omgaan met seksualiteit die er niet is zoals God de Schepper van ons mens heeft bedoeld. Het gaan gewoon in tegen wat Hij in de Bijbel ons voorhoudt op het gebied van je lichaam en omgaan met je naaste”
(Bijlage 2, transcript 3, regels 5 – 6).

Michiel schaamt zich dan ook niet om toe te geven dat hij prostituees voornamelijk aan de hand van het slachtofferframe in beeld brengt. Hij gelooft wel dat er vrijwillige prostitutie kan bestaan, maar blijft het een lastige materie vinden.

“Ik heb zelf verschillende ex-prostituees en hulpverleners gesproken die onder de prostituees werken. Wat je heel vaak hoort is dat er soms ook mensen zijn die zeggen dat ze het vrijwillig doen, maar is dat ook wel echt zo vrijwillig als ze zeggen?”
(Bijlage 2, transcript 3, regels 58 – 60).

Voor Michiel is het in ieder geval duidelijk dat er een groot gedeelte van de prostituees niet vrijwillig werkt. Hij denkt ook vrij snel aan onvrijwillige prostitutie als hij aan prostitutie denkt. Hierbij benoemt hij dat zijn visie ook wordt beïnvloed door verschillende onderzoeken die naar buiten komen en de verhalen in de media. Zo zijn er in de loop der jaren vele verhalen naar buiten gekomen via hulpverleners, die erop wijzen dat in ieder geval een heel substantieel deel onvrijwillig werkt (Bijlage 2, transcript 3, regels 72 – 76). Bij de vrouwen die wel vrijwillig werken valt er ook nog te twifelen aan de daadwerkelijke beweegredenen.

Het slachtofferframe dat Michiel verwerkt in zijn berichtgeving, wordt ook door zijn collega's gehanteerd. Volgens hem treedt dit frame in de gehele krant erg op de voorgrond wat betreft prostituees. De berichtgeving over onvrijwillige prostitutie overheerst hierbij, waardoor het slachtofferframe wordt versterkt. Ook het bedriegsterframe kan weleens een van toepassing zijn denkt hij (Bijlage 2, transcript 3, regels 191 – 199). Het staat alleen een stuk minder op de voorgrond. Hij betreft ook in deze gedachtegang zijn christelijke visie.

“Ook in de Bijbelse zin kom je het weleens tegen. De prostituee die zich anders voordoet. Er zijn ook voorbeelden van in de Bijbel” (Bijlage 2, transcript 3, regels 200 – 201).

Het betrekken van zijn christelijke levensbeschouwing in zijn werk vind Michiel geen probleem. Volgens hem neem je het mee, net zoals het schakelen in je auto. Je kunt het niet zomaar uitzetten.

“Het zit gewoon in je hele denkkader en op die manier werkt het ook door in de manier waarop je bezig bent” (Bijlage 2, transcript 3, regels 176 – 177).

Volgens Michiel verwachten zijn lezers ook een bepaalde christelijke visie in hun kranten. Hij werkt immers voor een christelijke krant (Bijlage 2, transcript 3, regels 134 – 135). Ook op de redactie zijn ze hier heel bewust mee bezig. Daar wordt regelmatig besproken hoe een verslaggever te werk is gegaan en of er wel de juiste keuzes zijn gemaakt (Bijlage 2, transcript 3, regels 177 – 182). Volgens Michiel is het goed om samen te bespreken hoe er is gewerkt. Het verhaal moet immers bij een krant passen en niet alleen bij een redacteur. Als een collega dan hetzelfde verhaal zou maken, mag het niet een totaal verschillend verhaal zijn (Bijlage 2, transcript 3, regels 125 – 129).

Niet alleen de framing, maar ook de manier van keuzes maken is anders bij een christelijk medium, verwacht Michiel. Zo proberen ze in de commentaren te verwijzen naar wat de Bijbel zegt. Dat is immers ook het uitgangspunt waarmee ze naar een onderwerp kijken (Bijlage 2, transcript 3, regels 148 – 150). Volgens Michiel ligt het ook aan het onderwerp in hoeverre je je eigen christelijke levensbeschouwing in je berichtgeving laat doorwerken.

“Als er een rapport verschijnt over prostitutie, dan geven wij weer wat er in het rapport staat. Uiteraard maak je daar ook wel weer een selectie in en zitten er misschien punten in die wij interessanter vinden dan andere media”
(Bijlage 2, transcript 3, regels 156 – 159).

Michiel vindt het dus ook niet heel negatief om framing te gebruiken. Hij benoemt dat hij het vooral van belang vindt om duidelijk te zijn over zijn bedoelingen. Volgens hem is het belangrijk dat je een lezer zelf laat nadenken.

“Geef gewoon aan wat er speelt, zonder dat heel erg zelf al in te kleuren”
(Bijlage 2, transcript 3, regels 108 – 109).

5.2.3 Groot Nieuws Radio

Eunice Nahuis is de enige redactrice bij Groot Nieuws Radio die zich bezig houdt met actualiteitenprogramma's. Zij vertegenwoordigt hiermee meteen het grootste gedeelte van de redactie van Groot Nieuws Radio. Verder is ze een overtuigd christen.

Eunice begint het gesprek voorzichtig. “Wat ik er zelf van vind, is altijd een lastige vraag voor een journalist” (Bijlage 2, transcript 1, regels 28-29). Toch schemert haar mening in het begin al lichtelijk door als ze vertelt over jongeren die steeds meer vragen stellen bij het Nederlandse prostitutiebeleid. Zijzelf doet dit inmiddels ook en ze noemt dat ze prostitutie niet als een normaal beroep beschouwt (Bijlage 2, transcript 1, regels 46-47 & 58 - 63). Dan noemt ze voor de eerste maal dat ze prostituees eigenlijk als slachtoffers beschouwd.

“Je blijft alsnog hebben, denk ik, dat je onder dwang van iemand anders zegt: maar ik doe dit uit eigen wil. En dat het dan alsnog iemand anders is, een pooier of iemand anders die erachter zit.” (Bijlage 2, transcript 1, regels 69 – 71)

Dit is dan uiteindelijk ook de mening die overheerst in het gesprek met Eunice. Viermaal haalt ze dit frame aan, waarvan ze hem twee keer tegenover het heldenframe ziet.

“Ik denk ook aan van die hele vrolijkere uitbundige types die je weleens ziet op televisie. Die hun beroep echt fantastisch vinden en inderdaad op de barricades gaan staan van: ‘Blijf van onze handel af!’” (Bijlage 2, transcript 1, regels 91 – 94)

Toch valt ze daarna meteen terug in het slachtofferframe. Volgens haar zijn deze gevallen van vrolijke prostituees toch echt uitzonderingen en overheersen de vrouwen die graag weg willen uit de prostitutie. Dat ervaart ze immers zelf ook als ze met organisaties belt (Bijlage 2, transcript 1, regels 131 – 134). Als ze op het eind alle vijf de frames voorgelegd krijgt, kiest ze voor het slachtofferframe en het goede moederframe. Dit is opvallend, aangezien ze het goede moederframe geen enkel ogenblik laat terugkomen in haar andere antwoorden.

“Ik zie het niet als een soort seksmachine. Dat is ook gewoon een mens. En ik kan me wel voorstellen dat je een soort medelijden voor je klant krijgt en dat je er een bepaalde band mee opbouwt. Dat kan ik me ook wel weer voorstellen, hoe gek het ook is, maar dat ze wel zorgzame types kunnen zijn die iets geven om hun klanten.”
(Bijlage 2, transcript 1, regels 400 – 402)

Het slachtofferframe dat Eunice prostituees toewijst, put ze grotendeels uit de normen en waarden die ze meekrijgt vanuit het christelijke geloof. Zo vertelt ze dat ze het bizar vindt dat meiden hun meest intieme intimiteit delen met alles en dat ook dat gedeelte van de liefde je eigen koopwaar wordt. Volgens haar strookt dit niet met het christelijke geloof.

“Ik ben niet zoals alle andere christelijke meisjes en zij zijn niet zoals ik. Dus het zal allicht kunnen, alleen wat mij betreft strookt het dan niet met als je zegt: ‘Ik ben christelijk.’ Misschien een lekker oordeel van mij, maar ik vind het niet bij elkaar matchen.” (Bijlage 2, transcript 1, regels 156 – 159)

Om te beoordelen of deze visie ook daadwerkelijk de berichtgeving van Groot Nieuws Radio beïnvloedt, is Eunice gevraagd naar de combinatie tussen framing en haar christelijke levensbeschouwing. Hierbij spreekt ze zichzelf meerdere malen tegen. Zo begint ze met de opmerking dat ze niet een bepaald standpunt inneemt tijdens haar berichtgeving, omdat je als journalist toch onafhankelijk probeert te zijn (Bijlage 2, transcript 1, regels 168- 169). Dit standpunt houdt ze nog wat langer vast. Ze beschrijft zichzelf als über-christelijk, maar ze betreft niet overal dingen in die christelijk zijn benaderd (Bijlage 2, transcript 1, regels 178 – 179 & 193 – 194).

Vervolgens spreekt ze zichzelf tegen. Ze noemt dat haar christelijke levensbeschouwing erg veel invloed heeft op haar werk.

“Ik denk dat ik nooit niet christen kan zijn, als je er bewust voor hebt gekozen.”
(Bijlage 2, transcript 1, regels 276 – 277).

Ze benoemt als laatste dat ze soms wel andere prioriteiten kan stellen tijdens een interview. Dan weet ze dat ze het belangrijkste nieuws moet halen en een christelijke invalshoek doet er dan niet zo toe.

Hieruit kan de conclusie getrokken worden dat ze handelt vanuit haar christelijke normen en waarden en hier een groot belang in ziet, maar dat ze soms een prioriteit stelt aan haar werk. Wanneer ze, bijvoorbeeld, te weinig tijd heeft om een christelijke invalshoek te bedenken, gaat ze liever voor het nieuws zonder christendom erin, dan geen nieuws. Wanneer ze een item maakt over prostitutie en de politieke discussie kan men stellen dat ze hierbij als eerste een christelijke partij aan het woord laat. Haar eigen christelijke visie is lijdend in haar berichtgeving over prostitutie.

5.3 Samengevoegde analyses

5.3.1 Evangelische Omroep

Als ik de uitkomsten van de inhoudsanalyses en het kwalitatieve interview naast elkaar leg, valt me op dat Joanneke vooral een hele duidelijke boodschap voor ogen heeft. Na twee jaar onderzoek is haar conclusie dat de meeste prostituees niet vrijwillig werken. Dit is tevens de insteek van haar documentaireserie waarin ze 45 keer de prostituees als slachtoffer framed. Ook in het kwalitatieve interview valt ze meerdere malen terug op dit frame en benoemt ze ook de verschillende signalen.

Kovach en Rosenstiel (2014) benadrukken dat journalisten onafhankelijk moeten zijn van hun onderwerpen. *“Journalists must maintain an independence from those they cover.”* (Kovach & Rosenstiel, 2014, p.142). Joanneke had vanaf het begin een sterke mening over het Nederlandse prostitutiebeleid (Engelbart, 2012). Hierdoor is Joanneke nooit volledig onafhankelijk geweest van haar documentaireserie. Kovach en Rosenstiel benoemen dat dit niet erg is, zolang ze haar rol als journalist boven haar eigen mening plaatst. Echter lijkt dit niet het geval te zijn, wanneer ze constant het slachtofferframe bevestigt.

Volgens Joanneke wordt er in de media vooral de ellende van de meisjes getoond, maar komt het niet tot een publieke discussie. In haar documentaireserie is duidelijk te merken dat ook zij vooral het publieke debat wil oproepen. Om dit doel te bereiken laat ze echter, net als andere media, de vele ellende van deze maatschappelijke kwestie zien. Ze spreekt de kijkers aan op hun verantwoordelijkheidsgevoel.

Daarbij is het opvallend dat Joanneke in het interview geen uitspraak durft te doen over het Nederlandse prostitutiebeleid. Volgens haar moet er beter onderzoek gedaan worden naar het juiste beleid om misstanden in de prostitutie tegen te gaan. Maar waarom trekt ze dan in haar documentaireserie het Nederlandse prostitutiebeleid in twijfel?

Als Joanneke wordt gevraagd naar framing, noemt ze dat iedereen frameet. Framing kan niet niet bestaan. Maar bovenal kun je zonder framing ook geen eenduidige boodschap overbrengen. Ze twijfelt eraan of dit wel goed is, als journalist zijnde moet je eigenlijk boven je eigen overtuiging staan.

5.3.2 Het Reformatorisch Dagblad

Het eerste wat opvalt bij de inhoudsanalyse en het kwalitatieve interview is de manier waarop prostitutie wordt benaderd vanuit een Bijbels oogpunt. Niet alleen gedwongen prostitutie, maar prostitutie als een beroep wordt beschouwd als een zonde. Volgens het Reformatorisch Dagblad en Michiel Bakker is prostitutie een manier van omgaan met seksualiteit die niet is zoals God het heeft bedoeld. Hierdoor krijgt het zondebokframe een diepere laag.

Wellicht dat dit ook de reden is waarom prostituees veelal worden neergezet als slachtoffers. De prostituees zijn dan een slachtoffer van een situatie die vanuit Bijbels oogpunt zondig en verkeerd is. Ook wordt er veelal getwijfeld aan de vrijwilligheid van de prostituees. Michiel geeft ook toe dat hij bij prostituees al gauw denkt aan een gedwongen vrouw. Ook heeft hij veel verhalen gehoord van ex-prostituees en hulpverleners die vrouwen in de seksbranche deze visie toebedelen.

Als Michiel wordt gevraagd naar zijn manier van framing, noemt hij dat hij framing niet per definitie afkeurt. Zolang het duidelijk is wat de bedoelingen zijn, mag framing volgens hem bestaan. Bij het Reformatorisch Dagblad verwachten de lezers volgens hem juist een bepaalde christelijke visie. Ze hebben immers gekozen voor een christelijk dagblad. De manier waarop hij dit verwerkt kan vervolgens verschillen. Vooral in commentaren wordt nadrukkelijk verwezen naar de Bijbel.

In vergelijking met andere media is deze eenzijdige framing van protestant-christelijke media niet apart. Hoofdstuk 2 wees namelijk uit dat ook niet-christelijke media prostituees stelselmatig als slachtoffers frame. De berichtgeving en onderzoeken vanuit de overheid zijn echter wel opvallend. Zo schrijft de Nationaal Rapporteur dat er geen conclusie getrokken kan worden uit eventuele percentages wat betreft gedwongen prostituees. Toch schenkt het Reformatorisch Dagblad weinig aandacht aan deze onderzoeken en kennen zij voornamelijk het slachtofferframe toe aan prostituees. Tegelijkertijd gaat waarde zes verloren. *“Journalism must provide a forum for public criticism and compromise”* (Kovach & Rosenstiel, 2014, p.197). De ruimte voor een publieke discussie over het Nederlandse prostitutiebeleid ontbreekt echter nog. Dit komt voornamelijk door het verlies van de vierde waarde. *“Journalists must maintain an independence from those they cover”* (Kovach & Rosenstiel, 2014, p.142). De journalisten bij het Reformatorisch Dagblad stellen hun protestants-christelijke levensbeschouwing boven hun rol als journalist, terwijl deze als gelijkwaardigen in hun werk moet bestaan.

5.3.3 Groot Nieuws Radio

Eunice Nahuis verkondigt de mening van Groot Nieuws Radio. Zij ziet twee verschillende frames voor zich. Het slachtofferframe en het heldinnenframe, waarbij het slachtofferframe toch een overmacht heeft. Deze frames put ze vanuit het christelijke geloof. Volgens haar strookt het niet met je geloof als je in de prostitutie werkt.

Haar christelijke levensovertuiging neemt ze ook mee in haar werk. Nu ze voor het christendom heeft gekozen, kan ze dit niet zomaar uitzetten. Zo probeert ze meestal een christelijke invalshoek bij een item te bedenken. Soms heeft ze te weinig tijd of geen goede christelijke invalshoek bij een item. Dan verdwijnt het christelijke randje en gaat ze als gewone journalist te werk. Hierbij probeert Eunice nog wel christelijke normen en waarden te hanteren.

Conclusie

Dat protestants-christelijke media prostituees framen is inmiddels geen verassing meer. Zoals hoofdstuk 1 namelijk al uitwees is framen één van de normaalste dingen die wij doen. In het voorgaande hoofdstuk zijn de verschillende protestants-christelijke media geanalyseerd aan de hand van vijf frames en is deze analyse gecombineerd met het literatuuronderzoek. Deze combinatie is de basis voor de conclusie en aanbevelingen die in dit hoofdstuk worden beschreven. De onderzoeksvraag luidde:

Hoe framen protestants-christelijke Nederlandse media vrouwelijke prostituees en wat zijn hun beweegredenen?

Om deze vraag te kunnen beantwoorden is het belangrijk om vast te stellen wat framing is en welke soorten framing er op prostitutie worden losgelaten. In dit onderzoek is er vastgehouden aan de volgende formulering: "Framing is gebaseerd op de veronderstelling dat de wijze waarop een onderwerp in de media behandeld wordt, invloed heeft op de manier waarop het door het publiek wordt geïnterpreteerd" (De Boer & Brennecke, 2014, p.205). Tot slot worden er vijf frames genoemd die gekoppeld kunnen worden aan prostitutie, te noemen: het slachtofferframe, zondebokframe, heldenframe, goede moederframe en bedriegsterframe.

Dat protestantse-christelijke media voorgaande frames verschillend toekennen aan prostituees blijkt uit de analyse in dit onderzoek. De Evangelische Omroep focust zich op het overbrengen van een boodschap en het oproepen tot een publiek debat aan de hand van het slachtofferframe. De berichtgeving beschrijft veelal de relatie die prostituees hebben met hun pooiers. Verschillende vormen van dwang en uitbuiting komen hierin aan bod. Vanuit het Reformatorisch Dagblad wordt niet alleen het slachtofferframe, maar ook het zondebokframe meerdere malen belicht. Prostitutie is immers niet hoe de Bijbel vertelt om met seksualiteit om te gaan. Uit de gehouden interviews komt daarnaast ook naar voren dat de protestants-christelijke levensbeschouwing van deze journalisten toch een grote rol speelt in hun berichtgeving. Zo spreekt Eunice Nahuis van Groot Nieuws Radio van een leven waarin haar geloof niet los is te zien van het beroep.

Er kan worden geconcludeerd dat de protestants-christelijke media vrouwelijke prostituees stelselmatig en eenzijdig als slachtoffer en zondebok framen. Dat deze frames naar voren zijn gekomen in dit onderzoek is op zich geen gek gegeven, omdat prostitutie vanuit een Bijbels oogpunt wordt afgekeurd. Zelfs wanneer men een onafhankelijk positie ten opzichte van het onderwerp probeert in te nemen, worden de christelijke normen en waarden, bewust of onbewust, gehanteerd om tot een publicatie te komen. Dat zou kunnen bijdragen aan een ongelijkwaardig beeld over prostituees.

Aanbevelingen

Aansluitend op het onderzoek worden er vanuit de getrokken conclusies aanbevelingen gedaan met betrekking tot de Nederlandse protestantse-christelijke journalistiek, prostituees en voor een eventueel vervolgonderzoek. Uiteraard kan er geen volledige onafhankelijke journalistiek bestaan, aangezien wij, als journalisten, altijd ons eigen rugzakje aan framing meenemen. Toch lijkt deze vorm journalistiek een mooi streven. Vandaar dat ik de onderstaande aanbevelingen doe. Hierin betrek ik graag de journalistieke waarden van Kovach en Rosenstiel (2014).

Het volledige plaatje schetsen

Het streven om onafhankelijkheid te behouden ten opzichte van het onderwerp is een belangrijk streven. Dit geeft de suggestie dat iemand de invloed van buitenaf, zijn of haar rugzakje, niet ontkent, maar er ook niet aan gebonden is. De berichtgeving van protestants-christelijke journalisten berust voornamelijk in hun levensovertuiging. Dit kan leiden tot een vertekend beeld van de realiteit. Prostituees worden onevenwichtig in beeld gebracht. Dit gaat ten koste van de vierde waarde van Kovach en Rosenstiel (2014). *“Journalists must maintain an independence from those they cover”* (Kovach & Rosenstiel, 2014, p.142). Momenteel wordt de protestants-christelijke levensbeschouwing regelmatig boven de rol als journalist geplaatst. Denk aan het hoofdredactioneel commentaar van het Reformatorisch Dagblad, waarin prostitutie werd omschreven als een: “industrie die drijft op lichte zeden; bedrog en trouwbreuk.” Echter kan er pas een goed beeld worden neergezet wanneer de levensbeschouwing naast de rol als journalist wordt gezet, zodat deze niet leidend is in een onderzoek. Door deze manier van werken wordt het journalistieke werk wel geïnformeerd vanuit een protestants-christelijke visie, maar niet gedirigeerd. Zo blijven publicaties dichter bij de waarheid en is het mogelijk verschillende invalshoeken te belichten. Echter is er vervolgonderzoek nodig om te achterhalen of de negatieve en eenzijdige berichtgeving van nu van invloed is op het publiek van protestants-christelijke media.

Prostituees moeten hun eigen stemgeluid creëren

Prostituees of voorstanders van het prostitutiebeleid krijgen in de protestants-christelijke media weinig tot geen kans om hun verhaal te vertellen, tenzij zij het slachtofferframe op een bepaalde manier bevestigen. Hierbij wordt onrecht gedaan aan de zesde waarde van Kovach en Rosenstiel (2014, p.197), namelijk: *“journalism must provide a forum for public criticism and compromise.”* Er lijkt immers geen ruimte voor een discussie over het Nederlandse prostitutiebeleid bij protestants-christelijke media te zijn. Deze media zouden meer moeten openstaan voor de verschillende verhalen en invalshoeken rondom prostitutie.

Maar in de huidige tijd, waar social media een grote rol spelen, kunnen prostituees ook hun eigen weg vinden om hun verhaal te vertellen. Prostituees hebben zelf ook een verantwoordelijk om een gelijkwaardige discussie te onderhouden, zoals wordt beschreven in waarde tien van Kovach en Rosenstiel (2014): *“Citizens, who shape news production by the choices they make, have rights when it comes to news, but they also have responsibilities – even more so as they become producers and editors themselves”* (Kovach & Rosenstiel, 2014, p.291). Ze kunnen én mogen in het digitale tijdperk meer van zichzelf laten horen.

Dankwoord

“Vertrouw bij je werk op de Heer en je plannen zullen slagen.”
(Spreuken 16 vers 3)

Het schrijven van mijn onderzoek kende vele ups en downs die ik allemaal heelhuids ben doorgekomen. Toch hebben deze momenten niet alleen mij, maar ook de mensen in mijn omgeving veel energie en begrip gekost. Daarom wil ik graag mijn ouders bedanken. Jullie vele liefde en steun werden vaak gewaardeerd met gefrustreerde tegenreacties. Dank voor jullie onuitputtelijke geduld en vertrouwen in mij. Ook wil ik Nick Heus en Maus Robben bedanken voor het steeds doorlezen van mijn scriptie. Mede dankzij hun vrije avonden en interesse in mijn scriptie, is deze naar een hoger niveau gebracht. Nog iemand die heeft geholpen met mijn scriptie naar een hoger niveau tillen is mijn afstudeerbegeleider Stijn Postema. Ik weet dat ik soms zeer vermoeiend enorm veel vragen stelde. Ik wil hem bedanken voor zijn hulp, positiviteit en motiverende woorden. Ook mijn afstudeergroep mag niet ongenoemd blijven. Met veel feedback en tips is er toch een mooie “samenwerking” ontstaan.

Als laatste gaat mijn dank uit naar mijn lieve vriend. In de momenten dat ik met mijn handen in het haar zat, wist hij mij met positiviteit en opbeurende woorden weer vrolijk aan het werk te zetten. Dankjewel dat je mij door deze hectische stage- en onderzoeksperiode hebt geholpen.

Debbie Heus
Lunteren, juni 2016

Referenties

- Anna, F. (2016, 3 februari) *Hoe vrijwillige prostituees toch slachtoffers zijn volgens de wet*. Geraadpleegd op 7 maart 2016 van <http://achterhetraamopdewallen.blogspot.nl/2016/02/hoe-vrijwillige-prostituees-toch.html>
- ANP (2015, 20 januari) *ChristenUnie wil pooierverbod*. Geraadpleegd op 18 juni 2016 van http://www.refdag.nl/nieuws/politiek/christenunie_wil_pooierverbod_terug_1_884902
- ANP (2015, 10 februari) *Minister positief over plan bordeel Amsterdam*. Geraadpleegd op 20 juni 2016 van http://www.refdag.nl/nieuws/politiek/minister_positief_over_plan_bordeel_amsterdam_1_890174
- ANP (2015, 20 april) *Verdachte Valkenburgse zedenzaak blijft vast*. Geraadpleegd op 22 juni 2016 van http://www.refdag.nl/nieuws/anp/binnenland/verdachte_valkenburgse_zedenzaak_blijft_vast_1_906485
- ANP (2015, 18 juni) *Eis van drie jaar in Valkenburgse zedenzaak*. Geraadpleegd op 24 juni 2016 van http://www.refdag.nl/nieuws/binnenland/eis_van_3_jaar_in_valkenburgse_zedenzaak_1_920085
- ANP (2015, 18 augustus) *Prostitutie in kelderbox 'in goed overleg'*. Geraadpleegd op 24 juni 2016 van http://www.refdag.nl/nieuws/anp/binnenland/prostitutie_in_kelderbox_in_goed_overleg_1_932860
- ANW (onbekend) *Prostituee*. Geraadpleegd op 29 juni 2016 van <http://anw.inl.nl/article/prostituee>
- Audler, R. (2014, 13 juni) *Prostitutie in Nederland*. Geraadpleegd op 26 februari 2016 van <http://www.isgeschiedenis.nl/nieuws/prostitutie-nederland/>
- Bakker, M. (2013, 28 mei) *Vergewisplicht bezoeker prostituee alsnog geschapt*. Geraadpleegd op 3 maart 2016 van <http://www.volkskrant.nl/politiek/vergewisplicht-bezoeker-prostituee-alsnog-geschapt~a3448718/>
- Bakker, M. (2015, 10 februari) *Plan "staatsbordeel" Amsterdam roept kritische reacties op*. Geraadpleegd op 20 juni 2016 van http://www.refdag.nl/nieuws/binnenland/plan_staatsbordeel_amsterdam_roept_kritische_reacties_op_1_890228
- Bakker, M. (2015, 17 februari) *Ex-prostituee: Ik ben enorm vernederd en mishandeld*. Geraadpleegd op 20 juni 2016 van http://www.refdag.nl/nieuws/binnenland/ex_prostituee_ik_ben_enorm_vernederd_en_mishandeld_1_891674
- Berge, J., van den (2015, 6 januari) *Prostituee: een normaal beroep?* Geraadpleegd op 9 mei 2016 van http://www.npo.nl/joanneke-in-de-prostitutie/06-01-2015/VPWON_1236088

- Berge, J., van den (2015, 13 januari) *Ze kiezen er toch zelf voor?* Geraadpleegd op 13 mei 2016 van http://www.npo.nl/joanneke-in-de-prostitutie/13-01-2015/VPWON_1236089
- Berge, J., van den (2015, 20 januari) *'Pooier zoekt onderdanige slet'* Geraadpleegd op 16 mei 2016 van http://www.npo.nl/joanneke-in-de-prostitutie/20-01-2015/VPWON_1236090
- Berge, J., van den (2015, 27 januari) *Gouden bergen* Geraadpleegd op 18 mei 2016 van http://www.npo.nl/joanneke-in-de-prostitutie/27-01-2015/VPWON_1236091
- BNRM (2007). *Vijfde rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel.
- Bruijn, H., de. (2014, 6 december) Rook. *Trouw*, p.37. Geraadpleegd op <http://www.tbm.tudelft.nl/nl/actueel/laatste-nieuws/artikel/detail/hans-de-bruijn-in-trouw-over-framing-column/>
- Boer, C., de. & Brennecke, S. (2014) *Media en publiek: theorieën over media-impact*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Bossenbroek, M. & Kompagnie, J., H. (1998) *Historsch Tijdschirft Holland: Liefde in Holland*, pp.272-294. Geraadpleegd van http://www.tijdschirftholland.nl/wp-content/uploads/1998_4-5_Bossenbroek.pdf
- ChristenUnie (2013, 27 maart) *Klant uitgebuite prostituee ook strafbaar*. Geraadpleegd op 3 maart 2016 van <https://www.christenunie.nl/k/nl/n32606/news/view/554473/559336/klant-uitgebuite-prostituee-ook-strafbaar.html>
- Daalder, A.L., (2015) *Prostitutie in Nederland anno 2014*. Den Haag: Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum.
- De Volkskrant (2013, 19 februari) *Vier soorten prostitutiebeleid in Europa*. Geraadpleegd op 6 juli 2016 van <http://www.volkskrant.nl/archief/vier-soorten-prostitutiebeleid-in-europa~a3396104/>
- Decameron Web (2011, 31 januari) *Sex and Spouses: Marriage, Pleasure and Consummation*. Geraadpleegd op 26 februari 2016 van http://www.brown.edu/Departments/Italian_Studies/dweb/society/sex/sex-spouses.php
- Dee, H. (2016, 9 februari) *Hoe kan je Marijn Heemskerk ons prostitutiebeleid uitleggen?* Geraadpleegd op 7 maart 2016 van <https://helladoetseks.wordpress.com/2016/02/09/hoe-kan-je-marijn-heemskerk-ons-prostitutiebeleid-uitleggen/>
- Dee, H. (2016) *Hella doet seks*. Geraadpleegd op 26 juni 2016 van <https://helladoetseks.wordpress.com/>
- Deen, M. (2006, 19 maart) *De 'middernachtzending' tegen hoerenlopers in de 19^e eeuw*. Geraadpleegd op 26 februari 2016 van <http://www.npogeschiedenis.nl/ovt/afleveringen/2006/Ovt-19-03-2006/De-middernachtzending-tegen-hoerenlopers-in-de-19de-eeuw.html>

- Diederichs, M. (2006) *Wie geschoren wordt moet stilzitten*. Amsterdam: Uitgeverij Boom.
- Diffen (Onbekend) *Christianity vs. Protestantism*. Geraadpleegd op 6 juli 2016 van http://www.diffen.com/difference/Christianity_vs_Protestantism
- Doorninck, M., van. (1999, 15 oktober) *Om walgelijker verderf te voorkomen*. Geraadpleegd op 18 februari 2016 van <http://retro.nrc.nl/W2/Lab/Profiel/Prostitutie/geschiedenis.html>
- Duby, G. (1991) *5000 jaar liefde en seksualiteit in het Westen*. Parijs, Frankrijk: editions du Seuil.
- Eerste Kamer (2014) *Novelle Wet regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche*. Geraadpleegd op 3 maart 2016 van https://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/33885_novelle_wet_regulering
- Emde Boas, C., van. (1985) *Geschiedenis van de seksuele normen*. Kapellen: De Nederlandsche Boekhandel.
- Engelbart, T. (2012, 31 oktober) *Joanneke van den Berge: "Wij staan in Nederland gewoon slavenhandel toe."* Geraadpleegd op 6 juli 2016 van <http://www.dagelijksestandaard.nl/2012/10/joanneke-van-den-berge-wij-staan-in-nederland-gewoon-slavenhandel-toe/>
- EO (Onbekend) *Missie Evangelische Omroep*. Geraadpleegd op 8 juni 2016 van <http://www.eo.nl/home/over-de-eo/missie-en-bestuur/item/artikel/missie-evangelische-omroep/>
- EO (2011) *De historie van de EO*. Geraadpleegd op 24 maart 2016 van <http://geschiedenis.eo.nl/>
- EO (2014, 1 juli) *Ondanks secularisatie groei in ledenaantal EO*. Geraadpleegd op 26 maart 2016 van <http://www.eo.nl/geloven/nieuws/item/eo-bedankt-leden-voor-resultaat-ledentelling-1/>
- EO (2015) *Joanneke in de prostitutie*. Geraadpleegd op 12 april 2016 van <http://www.eo.nl/home/over-de-eo/pers/item/artikel/joanneke-in-de-prostitutie/>
- Erdee Media Groep (Onbekend) *Bewogen en betrokken*. Geraadpleegd op 28 maart 2016 van <http://www.erdeemediagroep.nl/bedrijfsbreed/over-emg/artikel-4-21/>
- Erdee Media Groep (Onbekend) *Profielinformatie lezers Reformatorisch Dagblad*. Geraadpleegd op 28 maart 2016 van <http://www.erdeemediagroep.nl/adverteren/home/reformatorisch-dagblad-terdege/reformatorisch-dagblad/>
- Gagestein, S. (2010) *Wat is framing?* Geraadpleegd op 28 januari 2016 van <http://taalstrategie.nl/wat-is-framing/>
- Gagestein, S. (2011) *5 essentiële framing tips*. Geraadpleegd op 5 februari 2016 van <http://taalstrategie.nl/5-essentiele-framing-tips/>
- Gagestein, S. (2014) *Denk niet aan een roze olifant*. Zaltbommel: Haystack.

- Groot Nieuws Radio (2014, 11 februari) *Harde werkelijkheid achter prostitutie*. Geraadpleegd op 28 januari 2016 van <https://www.grootnieuwsradio.nl/k/n663/news/view/45675/41824/harde-werkelijkheid-achter-de-prostitutie.html>
- Groot Nieuws Radio (2015, 16 oktober) *Gert-Jan Segers (CU) blikt terug op debat prostitutiewet*. Geraadpleegd op 28 januari 2016 van <https://www.grootnieuwsradio.nl/k/n663/news/view/45675/41824/harde-werkelijkheid-achter-de-prostitutie.html>
- Groot Nieuws Radio (2016) *Geschiedenis Groot Nieuws Radio*. Geraadpleegd op 26 maart 2016 van <http://www.grootnieuwsradio.nl/over/geschiedenis>
- Groot Nieuws Radio (Onbekend) *Missie van Groot Nieuws Radio*. Geraadpleegd op 26 maart 2016 van <http://www.grootnieuwsradio.nl/over/missie>
- Haeften, W. (1969) *Prostitutie: vroeger en nu*. Amsterdam: Nederlandsche Keurboekerij.
- Harbers, G. (2016, 10 maart) *Doelgroep Het Reformatorisch Dagblad*. (D. Heus als interviewer).
- Historia (2012, 11 april) *Waarom was homoseksualiteit zo algemeen in de oudheid?* Geraadpleegd op 18 februari 2016 van <http://historianet.nl/cultuur/waarom-was-homoseksualiteit-zo-algemeen-in-de-oudheid>
- Hoofredactioneel commentaar Reformatorisch Dagblad (2015, 13 augustus) *Commentaar: Laat Amnesty zich richten op uitstapprogramma's voor prostituees*. Geraadpleegd op 22 juni van http://www.refdag.nl/opinie/commentaar/commentaar_laat_amnesty_zich_richten_op_uitstapprogramma_s_voor_prostituees_1_932003
- Hoogendoorn, M. (2016, 10 februari) *De Evangelische Omroep en het Nederlands Dagblad beginnen samen een journalistieke onderneming*. Geraadpleegd op 28 maart 2016 van <https://www.nd.nl/nieuws/media/nd-en-eo-beginnen-journalistieke-onderneming.1341303.lynkx>
- Intraval (2006, oktober). *Verboden bordelen. Evaluatie opheffing bordeelverbod: niet-legale prostitutie*. Groningen-Rotterdam: Intraval.
- Kas, A. (2014, 17 oktober) *Wetsvoorstel: vier jaar cel voor bezoek gedwongen prostituees*. Geraadpleegd op 3 maart 2015 van <http://www.nrc.nl/nieuws/2014/10/17/nieuw-wetsvoorstel-vier-jaar-cel-voor-hoerenlopers-gedwongen-prostituees>
- Koetsenruijter, W. & Hout T. Van. (2014) *Methoden voor journalism studies*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Kovach, B., & Rosenstiel, T. (2007). *The elements of journalism: What newspeople should know and the public should expect*. Three Rivers Press (CA).
- Laan, S., van der. (2015, 6 januari) *Vertelt Jojanneke in de prostitutie de waarheid?* Geraadpleegd op 20 juni 2016 van <http://www.elsevier.nl/cultuur-televisie/article/2015/01/vertelt-jojanneke-in-de-prostitutie-de-waarheid-1677244W/>

- Lakoff, G. (2008) *Idea Framing, Metaphors, and Your Brain*. Geraadpleegd op 28 januari 2016 van https://www.youtube.com/watch?v=S_CWBjYlERY
- Lakoff, G. (2004) *Don't think of an Elephant; Know Your Values and Frame the Debate*. White River Junction: Chelsea Green Publishing.
- Lang, K. & Lang, G.E. (1959). *The mass media and voting*. Glencoe: The Free Press.
- Lang, S. (2011) *European History for Dummies*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Leers, K. (2010, 10 oktober) *Hoe frame je Rutte-1?* Geraadpleegd op 28 januari 2016 van <http://www.kajleers.nl/index.php/hoe-frame-je-rutte-1/>
- Loo, V., van de. (2015, 17 oktober) *Mannen, spreek 'klanten' van prostituees aan op hun gedrag*. Geraadpleegd op 23 juni 2016 van http://www.refdag.nl/opinie/mannen_spreek_klanten_van_prostitues_aan_op_hun_ge_drag_1_946710
- Lule, J. (2001) *Daily News, Eternal Stories; The Mythological Role of Journalism*. New York: Teh Guilford Press
- McNeill, M. (2012, 20 februari) *The many types of prostitutes in ancient Rome*. Geraadpleegd op 11 februari 2016 van <http://www.feministe.us/blog/archives/2012/02/20/the-many-types-of-prostitutes-in-ancient-rome/>
- Mediabookers (2016) *Nederlands Dagblad en Reformatorisch Dagblad (MA-VR)*. Geraadpleegd op 28 maart 2016 van <https://www.mediabookers.nl/adverteren/nederlands-dagblad-en-reformatorisch-dagblad-ma-vr.html>
- Mediacourant (2015, 14 januari) *Fors kijkersverlies voor Jojanneke in de Prostitutie*, Geraadpleegd op 29 maart 2016 van <http://www.mediacourant.nl/2015/01/fors-kijkersverlies-voor-jojanneke-in-de-prostitutie/>
- Metro (2016, 13 maart) *Nederland is geen christelijk land meer*. Geraadpleegd op 24 mei 2016 van <http://www.metronieuws.nl/nieuws/binnenland/2016/03/nederland-is-geen-christelijk-land-meer>
- Nationaal Rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. (2013) *Mensenhandel; Negende rapportage van de Nationaal rapporteur*. Den Haag: Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel.
- Nationaal Rapporteur mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. (2015) *Mensenhandel in en uit beeld: cijfers 2010-2014*. Den Haag: Bureau Nationaal Rapporteur Mensenhandel.
- NOS (2014, 1 juli) *Leegloop bij omroep AVROTROS*. Geraadpleegd op 10 maart 2016 van <http://nos.nl/artikel/669255-leegloop-bij-omroep-avrotros.html>
- Pol, L., van de. (2003) *De burger en de hoer: prostitutie in Amsterdam*. Amsterdam: Uitgeverij Wereldbibliotheek.

- Posh Productions (2010, 12 mei) *Het exclusieve verhaal van een 'loverboy'*. Geraadpleegd 3 maart 2016 van
http://www.poshproductions.nl/index.php?mact=News,cntnt01_detail,0&cntnt01articleid=61&cntnt01origid=75&cntnt01detailtemplate=nieuws_detail&cntnt01returnid=90
- Prostitutiemuseum Amsterdam – Red Light District (2016) *My secret question; How old is the trade of prostitution.*
- Ratheiser, M., & Van der Stoep, J. (2013) *Media en religie*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Redactie regio (2015, 31 juli) *Aanzetten tot prostitutie: twee jaar cel*. Geraadpleegd op 22 juni 2016 van
http://www.refdag.nl/nieuws/binnenland/aanzetten_tot_prostitutie_twee_jaar_cel_1_929589
- Redactie binnenland (2015, 2 juli) *CU/SGP Den Haag: prostitutiebeleid stad moet beter*. Geraadpleegd op 22 juni 2016 van
http://www.refdag.nl/nieuws/binnenland/cu_sgp_den_haag_prostitutiebeleid_stad_moe_t_beter_1_923630
- Redactie kerk (2015, 16 september) *Rotterdamse politie: kerk in Spangen doet fantastisch werk*. Geraadpleegd op 23 juni 2016 van
http://www.refdag.nl/kerkplein/kerknieuws/rotterdamse_politie_kerk_in_spangen_doet_fantastisch_werk_1_939285
- Reformatorisch Dagblad (2015, 6 februari) *Ogen niet sluiten voor misstanden in de prostitutie*. Geraadpleegd op 20 juni 2016 van
http://www.refdag.nl/nieuws/binnenland/ogen_niet_sluiten_voor_misstanden_in_de_prostitutie_1_889539
- Rijksoverheid (2015, 20 juli) *Nota N.a.v. Verslag Wijziging Wet regulering prostitutie en bestrijding misstanden seksbranche*. Geraadpleegd op 19 april 2016 van
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/07/20/nota-n-a-v-verslag-wijziging-wet-regulering-prostitutie-en-bestrijding-misstanden-seksbranche-33-885>
- Rombouts, R. (2011, 4 februari) *Het genot van een doodzonde*. Geraadpleegd op 18 februari 2016 van
http://www.geschiedenis.nl/index.php?go=home.showBericht&bericht_id=3368
- Ros, B., van der. (1991) *Het Christelijk dagblad in de samenleving*. Leiden: Uitgeverij J.J. Groen en Zoon.
- Rouvoet, F. (2015, 24 oktober) *Christelijke mannen, sta op in de strijd tegen prostitutie*. Geraadpleegd op 23 juni 2016 van
http://www.refdag.nl/opinie/christelijke_mannen_sta_op_in_de_strijd_tegen_prostitutie_1_948249
- Sanders, E. (2003, 28 februari). *Ook de tempelhoer was een stoefhoer*. Geraadpleegd op 18 februari 2016 van
http://vorige.nrc.nl//krant/article1610487.ece/Ook_de_tempelhoer_was_een_stoefhoer

- Scheufele, D. A. and Tewksbury, D. (2007), Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. *Journal of Communication*, 57: 9–20.
- Schmeets, H., & Mensvoort, C., van. (2015, november) *Religieuze betrokkenheid van bevolkingsgroepen, 2010-2014*. Den Haag: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- SchoolTV (2013, 25 februari) *Verzuiling en ontzuiling*. Geraadpleegd op 15 juni 2016 van <http://www.schooltv.nl/video/verzuiling-en-ontzuiling-een-verandering-binnen-onze-geloofsvrijheid/#q=verzuiling>
- Sekswerkergoed (2014, 6 juni) *De pooier in Nederland, deel 1. Tot de 20^{ste} eeuw*. Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://sekswerkergoed.nl/de-pooier-in-nederland-deel-1-tot-de-20ste-eeuw/>
- Sekswerkergoed (2016, 18 juni) *Het Zweedse model*. Geraadpleegd op 6 juli 2016 van <http://sekswerkergoed.nl/het-zweedse-model/>
- Sekswerkergoed (2015, 29 oktober) *De invoering van het bordeelverbod is mislukt*. Geraadpleegd op 3 maart 2016 van <http://sekswerkergoed.nl/de-invoering-van-het-bordeelverbod-is-mislukt/>
- Sekswerkergoed (2015, 5 november) *Jaren zeventig: de schaalvergroting in de prostitutie*. Geraadpleegd op 3 maart 2016 van <http://sekswerkergoed.nl/jaren-zeventig-de-schaalvergroting-in-de-prostitutie/>
- Sprangers, R. (2012, 22 juni) *Geschiedenis van de Evangelische Omroep*. Geraadpleegd op 10 maart 2016 van <http://www.isgeschiedenis.nl/nieuws/20246/>
- Stentor, de. (2008, 16 februari) *Maria Mosterd rekent af met verleden*. Geraadpleegd op 3 maart 2016 van <http://www.destentor.nl/regio/deventer/maria-mosterd-rekent-af-met-verleden-1.2872650>
- Stentor, de. (2015, 23 december) *Reformatorische Omroep vreest verdwijnen christelijk geluid*. Geraadpleegd op 7 juni 2016 van <http://www.destentor.nl/regio/nijkerk/reformatorische-omroep-vreest-verdwijnen-christelijk-geluid-1.5569886>
- Trouw (2009, 16 september) *Wilders wil 'kopvoddentaks'*. Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/Nieuws/article/detail/1166140/2009/09/16/Wilders-wil-kopvoddentaks.dhtml>
- Tweede Kamer (2014) *Voorstel van wet*. Geraadpleegd op 3 maart 2016 van <http://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2014D43636>
- Valk, E., de (2015, 9 april) *Prostituees protesteren tegen sluiting raambordelen in Amsterdam*. Geraadpleegd op 6 juli 2016 van <http://www.nrc.nl/nieuws/2015/04/09/prostituees-protesteren-tegen-sluiting-raambordelen-in-amsterdam>
- Vossen (2014) *Wat is framing?* Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://www.framingmymessage.nl/wat-is-framing/>

Wagenaar, H., Altink, S., & Amesberger, H. (2013, juli). *Complexiteit en uitdagingen van prostitutiebeleid: internationaal vergelijkend onderzoek naar prostitutiebeleid in Nederland en Oostenrijk*. Geraadpleegd van <http://sekswerkergoed.nl/wp-content/uploads/2013/07/130705-PL31-Publicatie-Prostitutiebeleid-NL-DEF.pdf>

Wel, R., van der (2016, 10 maart) *Doelgroep Groot Nieuws Radio*. (D. Heus als interviewer).

Werson, H. (2012) *De Fatale Fuik*. Amsterdam: Uitgeverij Carrera.

Wildt, A., de., & Arnoldussen, P. (2002) *Liefde te koop: vier eeuwen prostitutie in Amsterdam*. Amsterdam: Uitgeverij Bas Lubberhuizen.

WJS Video (2015, 12 januari) *ISIS vs. Daesh: What's in a Name?* Geraadpleegd op 8 maart 2016 van <http://www.wsj.com/video/isis-vs-daesh-what-in-a-name/D12C694B-6846-49D5-874C-437E77407560.html>

Woorden.org (2016) *Gereformeerd*. Geraadpleegd op 6 juli 2016 van <http://www.woorden.org/woord/gereformeerd>

Zondares (2016) *De ervaringen van een prostituee*. Geraadpleegd op 26 juni 2016 van <http://zondares.blogspot.nl/>

Bijlage 1 Inhoudsanalyse

Kwalitatieve inhoudsanalyse “Jojanneke in de prostitutie”

Aflevering 1 – Een normaal beroep.

Uitgezonden op 6 januari 2015 22:02

734.000 kijkers.

Jojanneke spoort in het begin lichtelijk aan naar een eigen mening. Ze begint met zeer kritische vragen richting prostitutie. Dit is logisch als je een misstand aan de kaak wilt stellen. Hierdoor laat ze alleen al wel blijken dat ze denkt dat er iets verkeerd gaat bij de prostitutie. Ze stelt zichzelf de volgende vragen: “Hoe is het om te werken in de prostitutie? Hoeveel verdienen je? Waarom zou je het doen? Hoe vrijwillig is de keuze voor prostitutie? En is het werk wel zo leuk en normaal als we met z’n allen denken?” Hiermee zet ze stevig neer welke richting ze op wil met de documentaireserie.

Ze spreekt de gehele aflevering door verschillende prostituees, een raamexploitant, een klant, een ex-pooier en een GGD-medewerkster. Allemaal mensen die iets te maken hebben met prostitutie. De eerste prostituee die aan het woord komt is de Roemeense Julia. De sfeer wordt al gauw droevig als Julia vertelt dat ze zich schaamt voor haar beroep, maar haar dochtertje een goede toekomst wil geven. Ze vindt het niet leuk, maar ze werkt voor haar dochter. Dit roept op tot het slachtofferframe. Door haar slechte financiële situatie, is Julia slachtoffer van de prostitutie.

Dit interview wordt meteen gevolgd door de Nederlandse prostituee Josje. Zij stelt zich op als een goede moeder. Ze geeft een blijde stemming waarbij ze benadrukt dat ze plezier in haar werk heeft. “Voor mij is het aandacht geven aan iemand anders. Het is wel echt puur me werk. Het is niet zo dat ik seksverslaafd ben. Ik vind het hartstikke leuk om te doen en ik heb er plezier in, maar het blijft wel mijn werk” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 04.42 - 05.02). Hiermee vertelt ze dat ze veel eigen keuze heeft. Zo kiest ze ook haar eigen klanten en weigert ze regelmatig mensen. Door de keuze van het neerzetten van Josje, laat Jojanneke al verschillende kanten zien van het vak.

Kees van Ooijen is een exploitant van vele ramen op de Wallen. Hij vertelt dat niemand zijn dochter in de prostitutie wil. “Het is immers geen beroep om trots op te zijn, ondanks dat het misschien normaal is” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 10.32 – 10.47). Zijn compagnon sluit nog aan met de woorden: “Je wilt toch het allerbeste voor je dochter, dat wil iedereen” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 11.13 – 11.17). Hiermee geeft hij aan dat hij prostitutie nog niet als een normaal beroep beschouwd. De mannen reageren bijna verontwaardigd op de vraag en zeggen vervolgens ook dat ze het maar een rare vraag vinden. Hiermee geven ze aan dat ze prostitutie als een slecht beroep zien. Het zondebokframe.

Vervolgens komen er nog twee prostituees en een GGD-medewerker aan het woord. Zij vertellen over een schaamtevolle wereld, waarin geen enkele vrouw gelukkig kan zijn. “Men ziet een vrolijk meisje, maar dat is allemaal nep. Ik denk dat niemand daar met plezier staat”, vertelt prostituee Jennifer (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 16.37 – 17.12). De vrouwen geven hierbij meerdere oorzaken. De fysieke pijn, financiële lasten, psychische problemen enzovoorts. Ze creëren een soort slachtofferframe. Vrouwen die zich schamen voor hun beroep en geen positief vooruitzicht lijken te hebben. Zo durft de eerste prostituee ook niet openlijk uit te komen voor haar beroep. “Als je dan mensen tegenkomt zeggen ze al gauw, daar heb je die hoer of daar heb je die prostituee. En dan gaan ze je nawijzen. Dat wil

ik gewoon niet” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 11.31 – 13.51). Jennifer denkt ook dat banken haar zien als een soort crimineel, want zij mag geen hypotheek afsluiten, ondanks dat prostitutie een normaal beroep is.

Nogmaals komt prostituee Julia aan het woord. Jojanneke vraagt haar naar de kosten van haar kamer en hoeveel ze daadwerkelijk verdient. Per maand moet Julia al €3000 aan huur betalen. Vervolgens stuurt ze nog geld naar haar dochtertje in Roemenië. Jojanneke probeert hier heel bewust het slachtofferframe neer te zetten. Ze blijft maar terugkomen op het feit dat het niet normaal is om zoveel geld te betalen voor een kamertje. Julia is een stuk nuchterder hierin. “Als je wilt werken, moet je ook betalen. Dat is normaal” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 21.54 – 21.59).

Dan laat Jojanneke een klant aan het woord. Zij benoemt hem als hoerenloper. Dit woord heeft een negatieve lading, waardoor de stemming al gauw is gezet. Vervolgens doet deze man nog verschillende uitspraken waarmee hij aangeeft weinig begrip te hebben voor de vrouwen. Volgens hem doet hij de vrouwen juist een plezier als hij ze complimentjes geeft. Het draait niet alleen maar om de seks. De vrouwen bieden een thuis aan de eenzame mannen, tenminste, zo ervaart hij het. Hij ziet prostituees dus voornamelijk als goede moeders.

Prostituee Jennifer komt weer aan het woord en zij vertelt hoe het prostituee zijn haar leven beïnvloedt. Voor haar is het een uitvlucht van de problemen die ze in het normale dagelijkse leven heeft. Als ze eenmaal thuis is trekt ze de ene na de andere fles open (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 28.26 – 30.22). Dit schets voornamelijk een triest beeld van haar, waardoor er medelijden kan ontstaan. Het slachtofferframe.

Als Jojanneke vervolgens weer een pooier aan het woord laat, lijkt de voorgaande klant vooral een naïeve man. Volgens de pooier werkt er namelijk maar 5% tot 10% zonder pooier. “Vrouwen moeten een beschermingspersoon hebben in mannelijke vorm. Je kunt niet als vrouw in een club of achter de ramen gaan werken. Dan komen er allemaal aasgieren op je af” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 38.55 – 39.41). Hiermee benadrukt Jojanneke het gevaar dat prostituees lopen. Het wekt de indruk dat vroeg of laat iedere vrouw slachtoffer wordt van een pooier. Volgens Boy kunnen raamexploitanten ook duidelijk merken dat een vrouw gedwongen wordt, maar doen ze er niets tegen. “Het is immers crisis” (Van den Berge, 2015, aflevering 1, tijdscode 40.19 – 41.40).

Conclusie

In deze eerste aflevering maakt Jojanneke veelvuldig gebruik van het slachtofferframe. Tweemaal stipt ze ook het goede moeder frame aan. Het lijkt alsof ze met deze tegenstelling probeert te laten zien dat ze objectief het verhaal instapt en ook echt alle kanten van het vak probeert te belichten. Ook het zondebokframe wordt aangehaald. De uitspraken van verschillende mensen laten zien hoe zij denken over vrouwelijke prostituees in de Nederlandse maatschappij. Doordat Jojanneke dit in haar montage heeft laten staan, laat ze een open vizier overkomen.

Helaas worden deze twee frames overheerst door de vele slachtofferverhalen. De objectiviteit die ze lijkt na te streven, valt dan in het niets. Ze geeft een negatief beeld van de klant die met al zijn naïviteit niet lijkt te begrijpen hoe prostitutie, volgens haar, in elkaar steekt. De afsluiting van de aflevering is meteen een opzetje naar aflevering twee waarin het argument “Vrouwen kiezen er zelf voor” wordt ontkracht.

Aflevering 2 – Ze kiezen er toch zelf voor?
Uitgezonden op 13 januari 2015 22:00
392.000 kijkers.

De tweede aflevering draait voornamelijk om de prostituees zelf. Wie zijn deze vrouwen? En waarom kiezen ze voor dit beroep? Of kiezen ze hier niet zelf voor? Jojanneke begint haar verhaal met de bewering dat pooiers vrouwen legaal achter de ramen mogen zetten, zolang de vrouwen dit zelf maar willen. Vervolgens ontmoeten we de eerste prostituee uit deze aflevering. Wendy. Ze vertelt dat iedereen in de prostitutie terecht kan komen. Zij was immers ook een normaal meisje. Haar vriend wilde dat ze als tafelmisje bij zakendiners kwam zitten. Dat maakte de sfeer wat leuker. Al gauw was ze ingeschreven als prostituee en moest ze achter de ramen staan (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 03.07 – 03.51).

Vervolgens vertelt een pooier over zijn werkwijzen. Hij betaalde eerst allerlei spullen voor het meisje om vervolgens dit geld terug te eisen. Om dat geld terug te verdienen, moest zij achter de ramen staan (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 04.59 – 06.17).

Dan komt Diana in beeld. Deze ongeruste moeder is op zoek naar haar dochter die al een geruime tijd in het verkeerde circuit verkeerd. Ze is ontsnapt uit een instituut, maar Diana heeft geen idee waar haar dochter naar toe is. Dit beeld geeft aan dat niet alleen prostituees slachtoffer zijn van illegale en gedwongen prostitutie. Er zijn veel meer mensen bij betrokken.

Op de tippelzone in Utrecht is de situatie geschetst van een meisje dat duidelijk als slachtoffer wordt neergezet. Ze vertelt dat het werk niet leuk is en de klanten vies. “Gelukkig is er drugs” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 09.04 – 09.14). Ze beschouwt zichzelf als onderontwikkeld en als een meisje zonder toekomst. “Er ligt niks in het verschiet” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 10.11 – 10.31). Er is vooral veel wanhoop te zien bij de tippelaarster. Ze stoeit met verschillende problemen, waar ze in haar eentje niet vanaf komt. Ze is slachtoffer geworden van een situatie waar ze nooit in wilde komen.

De prostituee Denise vertelt dat geen enkele vrouw vrijwillig in de prostitutie zit of blijft. Zij ging zelf op zoek naar dit beroep, maar eenmaal als prostituee valt ze al gauw in de handen van een pooier. “Is iedereen gedwongen? Ja! Ook al zeggen vrouwen dat het allemaal leuk is en hun eigen keuze. Die eigen keuze is wel aanwezig, maar die heeft een grens. Op een gegeven moment zit je vast” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 11.40 – 12.49).

Dan komt de pooier Boy, uit aflevering 1, weer in beeld. Hij vertelt hoe hij zijn meisjes in bedwang houdt. Dit zorgt voor een angstaanjagend beeld. Indirect wordt hiermee weer het slachtofferframe benadrukt. Onschuldige meisjes die worden geslagen, omdat ze niet in de prostitutie willen. Een slachtoffer van gedwongen prostitutie laat een filmpje zien waarin zij haar eigen situatie vertelt. Hierin is te zien hoe een vrouw vreselijk mishandeld wordt.

Ook prostituee Wendy vertelt over haar ervaringen met dwang. Waarom roepen de meisjes namelijk niet om hulp? Er is politie genoeg om je te helpen. “In het begin wil je weg, maar die hoop verlies je na een tijd. Dan bedreigt je pooier je familie” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 17.08 - 17.40). Vervolgens vertelt ze over haar fysieke mishandelingen. Zo werd ze geslagen met glas en kreeg ze meerdere malen een mes tegen haar keel gedrukt (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 17.40 – 18.29).

Meneer Ten Cate vertelt over de middelen die er zijn voor dwang in de prostitutie. Hij vertelt over verschillende gedwongen prostituees die hij uit de prostitutie heeft gehaald en hoe zij

werden gedwongen. Hij benoemt hierbij dat de overheid denkt dat 70% van de prostituees gedwongen wordt.

Er volgen meerdere telefoontjes tussen Diana en de hulpdiensten. Deze laten zien hoe machteloos zij als moeder staat. De overheid helpt niet. Het verhaal van haar dochter is schrikbarend. Op het moment dat ze in een instantie wordt geplaatst, gaat het seksuele misbruik nog steeds door. Nogmaals wordt de slachtofferrol van prostituees versterkt. Deze moeder staat compleet machteloos in een strijd om haar dochter terug te krijgen.

Stefanie, een lovergir, wordt geïnterviewd. Zij ronselde meisjes voor verschillende mensen. Ze lacht om alle dingen die ze heeft gedaan voor geld. Zoals meisjes van 13 jaar verkopen. Als jong meisje is Stefanie zelf misbruikt. Ze wekt de indruk dat ze daarom goed weet waar die meisjes doorheen gaan. Alleen vindt ze dat ze zich niet zo moeten aanstellen. “Ik ga ook door met me leven. Weet je! Voor wat ga je huilen? Als meisjes voor me neus gingen huilen dacht ik: Fack jullie! Jullie komen er wel doorheen. Ik sta ook nog steeds op mijn beide benen” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 29.23 – 29.28). Vervolgens vertelt ze dat bijna iedereen erin is te krijgen, ongeacht hoe je als persoon bent. “Als jij de wereld niet kent, als je niet weet hoe het gaat, kan je er alsnog ingebracht worden” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 29.57 – 30.03). Hierbij benadrukt Jojanneke de gedwongen kant van prostitutie waarbij vrouwen nogmaals neergezet worden als slachtoffer. Dit confronteert de mensen met het feit dat iedereen's leven kan veranderen binnen een seconde.

Ondanks dat in de vorige aflevering is benadrukt wat de verschillende klachten van prostitutie kunnen zijn, benadrukt Wendy nogmaals wat haar fysieke problemen zijn geweest. De indruk wordt gewekt dat de GGD haar vervolgens weinig heeft geholpen. Dit creëert een beeld waarin deze meiden aan hun lot zijn overgelaten. Wendy vertelt dat ze onder zo'n gigantische druk stond dat ze niet om hulp durfde te roepen. “Je hebt de klappen toch al gehad” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 33.00 – 33.47).

90% van de vrouwen zijn gedwongen, denkt de pooier. “Geen enkele vrouw doet dit vrijwillig. Het lijkt erop dat het zoveel mogelijk verbloemd wordt. Dat het mooier wordt gemaakt dan dat het in werkelijkheid is. Er zijn weinig vrouwen die het werk echt leuk vinden. Ik ben er geen één tegenkomen” (Van den Berge, aflevering 2, tijdscode 34.24 – 35.57). Weer het slachtofferframe.

Ex-prostituee Denise wordt aan het woord gelaten. Zij vertelt over alles wat een prostituee doormaakt. Altijd werken, ongesteld of niet ongesteld, zwanger of niet zwanger, abortus of geen abortus. “Het maakt je kapot” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 37.24 - 37.29). Dit schetst de onleefbare situatie voor gedwongen prostituees, waardoor de vrouwen weer als slachtoffer worden neergezet.

Volgens Stefanie krijgen sommige meisjes wel een keuze om in de prostitutie te werken. Zij heeft het zelfs een keertje aangeboden aan een meisje. “Maar ik ben niet dom. Ik wist wel dat ze ja zou zeggen” (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 39.04 – 39.14). Vervolgens vertelt ze over het gehele netwerk dat ze heeft opgebouwd in het kleine wereldje. Je hebt elkaar immers nodig. Hiermee stipt Jojanneke aan wat een ingewikkeld probleem de mensenhandel is. Het is veel groter dan alleen maar prostituees en hun pooiers. Ook verschillende drugs- en wapenhandelaren zijn erbij betrokken.

Wendy vertelt dat ze naar bed is geweest met 66.000 mannen. Jojanneke dikt dit nog aan. “66.000 hijgende, zwetende mannen die op je en in je komen. Dat zijn meer mensen dan vanavond op de Wallen. Dat zijn meer mensen dan op Lowlands of Pinkpop. 66.00. Dat is een heel voetbalstadion vol dat Wendy gedwongen moest afwerken” (Van den Berge, 2015,

aflevering 2, tijdscode 41.25 - 41.52). Dit geeft een gevoel van afschuw, walging en schaamte. De manier waarop Jojanneke het verwoord geeft aan dat het slachtofferframe wordt bevestigd. Het getal op zich zegt weinig, maar in de geplaatste context geeft het een heel ander beeld.

Als laatste wordt meneer Ten Cate aan het woord gelaten. Volgens hem moet het bestraft worden wanneer een klant bewust gebruik maakt van een slachtoffer. Volgens hem staat het op de politieke agenda om hierover te discussiëren. Jojanneke beschouwt dit als een goed besluit, althans, deze indruk wekt ze. Ze eindigt de aflevering: "Ook al kiest een vrouw vrijwillig, het risico van gedwongen prostitutie blijkt groot. Zo groot, daar kunnen we onze ogen niet voor sluiten" (Van den Berge, 2015, aflevering 2, tijdscode 44.25 – 44.35). Hiermee benadrukt ze haar doel met de documentaireserie. De mensen laten zien wat er, volgens haar, daadwerkelijk speelt en dat er actie moet worden ondernomen. De vrouwen zijn immers als slachtoffer overgelaten aan hun eigen lot.

Conclusie

In deze aflevering heeft Jojanneke het goede moederframe en het zondebokframe volledig losgelaten en zicht gefocust op de rol van prostituees als slachtoffer. Ze laat de hoor- en wederhoor achter zich en richt zich op het bevestigen van het slachtofferframe. Ze schetst een beeld waarin de motivatie van vrouwen, op een enkeling na, altijd gedwongen is. Iedereen die aan het woord komt vertelt over de verschillende manieren van dwang en vrijwillige prostitutie blijft vrijwel de gehele aflevering buiten beschouwing. Jojanneke wekt zelf het beeld dat als je vrijwillig in de prostitutie begint, je uiteindelijk gedwongen zal gaan werken voor een pooier. Iedereen wordt ooit een slachtoffer in de prostitutiewereld. Dat is de conclusie van deze aflevering. Oftwel: het slachtofferframe.

Aflevering 3 – 'Pooier zoekt slet'

Uitgezonden op 20 januari 2015 22:02

502.000 kijkers.

Deze derde aflevering focust zich op het internet en pooiers. De werving van vrouwen en porno. Wat is de invloed van internet op de seksindustrie? Jojanneke begint met het voorlezen van verschillende advertenties op seksjobs.nl. Hierbij komen de meest gruwelijke termen voorbij. "Zaadlustige slet. Zaadgeile amateurhoer." Dit geeft een negatief beeld en valt te interpreteren op twee manieren. Vrouwen kunnen hier natuurlijk als slachtoffer ingesleurd worden. Ze moeten verder gaan dan ze daadwerkelijk willen, maar ze kiezen er in zo'n advertentie toch ook zelf voor? Het bedriegsterframe lijkt hier van toepassing. De vrouw moet immers de eerste stap zetten om mannen haar bed in te verleiden. Jojanneke zet deze stap ook om te bekijken hoe ver pooiers gaan en hoe zo'n sollicitatie in zijn werk gaat.

Celine, een meisje uit de porno-industrie, ziet een filmpje van zichzelf terug waarin ze zegt dat ze van alles houdt. Pijpen, anaal, ze wil alles. Dankzij een loverboy kwam ze in de seksindustrie terecht. Het begon leuk en vriendelijk, maar het ging vervolgens van kwaad tot erger. Celine lijkt hierbij niet echt aangedaan door de gebeurtenissen, maar toch komt het slachtofferframe hier naar voren. Ze vertelt dat ze is mishandeld met een honkbalknuppel en meerdere keren in het ziekenhuis heeft gelegen, maar dat ze daar door niemand werd geholpen (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 06.09 – 06.33).

Het expertisecentrum mensenhandel in Rotterdam doet onderzoek naar gedwongen prostitutie. Jean Custers vertelt hoe zij via het internet op zoek gaan naar prostituees die gedwongen worden. Zo letten ze op de beschikbare dagen, alles wat ze aanbieden en de prijzen.

De gehele aflevering door belt Jojanneke verschillende pooiers op alsof ze reageert op een advertentie. Deze mannen zeggen allemaal hetzelfde. “Ik noem het geen pooier. Ik zie het meer als een samenwerking. Ik regel ook veiligheid” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 10.32 – 10.38).

Vervolgens laat Jojanneke een andere kant zien van de seks op het internet. De high escort service. De prijzen zijn hier anders, maar ook de teksten waarmee men zich profileert. Om te werken in de high escort moet je ook aan meerdere eisen voldoen. Esther van de high escort geeft aan dat het psychisch heel lastig is. Je kunt het niet als carrière zien. “Er zit een risico in dat je persoonlijkheid veranderd” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 14.30 – 14.53). Jojanneke begrijpt er weinig van. Als het in de high escort zo goed is geregeld en het wordt al afgeraden, waarom zou het bij raamprostitutie wel goed gaan? De arbeidsomstandigheden zijn slechter, je verdient minder en de kans op uitbuiting is groter. Ze spreekt af met een pooier om te kijken hoe het daadwerkelijk is. Ze vraagt naar de rol van “haar” pooier en die stelt zich vooral behulpzaam om. Hij beantwoordt al haar vragen rustig en vertelt eerlijk hoe het is. “Het is geen een sprookjesverhaal. Af en toe heb je er gewoon een gek tussen zitten” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 18.20 – 18.30). De pooier wekt de indruk dat hij vooral de beschermende factor in het proces is, in plaats van de angstaanjagende geldwolf.

Bobbi Eden en Mark Waker worden geïnterviewd over de porno-industrie. Bobbi vertelt dat ze walgelijke dingen ziet. “Dit gebeurt ook wel in onze branche, maar niet zo extreem.” Hiermee geeft ze aan dat er een groot verschil is tussen de soorten porno en prostitutie. Het kan liefdevol, maar ook erg hard en extremistisch. “Nederland is erg vrij wat betreft te mogelijkheden voor porno” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 20.47 – 20.52). Jojanneke voegt eraan toe dat een kwart van alle porno daarom ook op een Nederlandse server staat.

Mark en Bobbi benadrukken dat porno een fantasie is. Dat de prostitutie hierdoor beïnvloedt kan zijn, geloven ze wel. “Met een prostitutie wil je graag je fantasie uitproberen. Porno is natuurlijk geen norm en heeft niks te maken met liefde. Het is een product dat een fantasie neerzet. Daarin moet alles kunnen, het is immers een fantasie” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 22.13 – 33.35). Op een zeer brute pornofilm reageert Bobbi dat ze wel blij is dat er zulke porno bestaat. Liever dat ze naar de porno kijken dan dat er nog meer vrouwen verkracht worden. Hiermee snijdt Bobbi het heldenframe aan. De vrouwen in deze films doen het goed. Zonder hen zouden er immers meer verkrachtingen plaats vinden. Jojanneke twijfelt hieraan en dus ook aan het heldenframe. Ze vraagt het een seksuoloog. Hij gelooft het niet. “Om dit zo te stellen is te makkelijk” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 24.28 – 25.33). Zo ontkracht Jojanneke meteen het heldenframe weer.

Jojanneke spreekt nogmaals af met een pooier. Hij vertelt dat je gewoon een knop moet omzetten, anders is het niet te doen. Voornamelijk werkt hij met huismoeders die in geldnood zitten. Hierbij zet hij de vrouwen neer als een slachtoffer van financiële dwang. Zonder prostitutie kunnen ze de rekeningen niet betalen, maar fijn vinden ze het niet. “Ze doen het natuurlijk uit pure nood” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 27.03 – 27.09).

Cecile vertelt dat de politie vrij snel machteloos staat, zolang je zegt dat je meerderjarig bent en het vrijwillig doet. “Hoe meer je verhuist, hoe moeilijker het te traceren is. Behalve als je zichtbaar mishandeld bent” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 30.10 – 30.27).

Stefanie, de lovergirll uit aflevering 2, vertelt hoeveel meisjes zij heeft geronseld en hoeveel dit haar opleverde. Ze vertelt dat het meisje geen geld overhield aan de seks en wordt vervolgens bijna boos. “Ze mocht blij zijn dat ze met ons mocht omgaan” (Van den Berge,

2015, aflevering 3, tijdscode 32.57 – 33.01). De meisjes wisten ook niet hoeveel ze voor Stefanie verdiende. “Het is hun zaak toch niet? Dat boeit ze toch niet” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 33.57 - 34.04).

Peter Lemaire, een rechter, pleit voor een pooierverbod. “Zolang je niet je eigen kinderen in de branche wilt, moet je ze ook beschermen” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 35.51 - 35.55). Daarna spreekt Jojanneke weer een pooier die ook aanbiedt om filmpjes te maken. Hij moet haar echter wel inwerken. Ondertussen heeft hij al meer dan honderd meisjes via seksjobs.nl geregeld en ingewerkt.

Nogmaals spreekt Jojanneke af met een pooier. Hij wil graag dat er ook opnames worden gemaakt van de afspraakjes tussen Jojanneke en de klanten. Hierbij wordt er geen gebruik gemaakt van een frame.

Celine denkt niet dat het waar is dat meisjes het zelf aanbieden. Natuurlijk zijn er meiden die zelf reageren op een advertentie, maar sommige worden ook aangemeld door hun pooier. Ze is zich er bewust van dat de filmpjes nooit meer van het internet zullen verdwijnen. “Het valt niet echt aan te pakken. Alleen via een advocaat of een rechtszaak, maar dat zal wel niet werken. Dat doet me wel pijn, want veel mensen beoordelen me negatief” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 40.24 – 40.51). Ondertussen is Celine voor zichzelf begonnen, omdat ze geen geld had nadat ze uit de prostitutie is gestapt. “De problemen stapelen zich wel op. Je hebt veel stress en lost je problemen niet op, maar stopt ze weg.” Voor Celine blijft het een gevaarlijk beroep. “Je krijgt allerlei klanten, maar sommige proberen je te bestelen in je eigen huis. Dan komen ze met een pistool binnen. Daarom belanden veel meisjes misschien ook wel in de gedwongen prostitutie. Een pooier biedt in eerste instantie wel bescherming” (Van den Berge, 2015, aflevering 3, tijdscode 42.25 – 42.52). Hiermee komt het gehele prostitutiebeleid ter discussie te staan. Moet het wel bestaan als vrouwen gedwongen nog beter af zijn dan vrijwillig? Een laatste maal in deze aflevering wordt het slachtofferframe aangehaald. Jojanneke pleit daarbij ook voor een pooierverbod en spreekt de overheid aan op hun verantwoordelijkheid.

Conclusie

Een lastige aflevering om te analyseren. Het valt meteen op dat deze aflevering anders is ingestoken dan de voorgaande twee. Er zijn geen duidelijke hoofdpersonen. Het lijkt voornamelijk om de pooiers te gaan, waardoor en het beginframe wendt zich ook af van de insteek van de documentaireserie. Jojanneke richt zich op het bedriegsterframe. Vrouwen kiezen er toch zelf voor? Zij zijn toch de initiatiefnemer en dus de bedriegster? Aan het einde van deze aflevering wordt het frame echter ontkracht. Wanneer Celine zegt dat het een wisselwerking is en vrouwen eigenlijk niet zonder pooier kunnen, geeft ze aan dat er vanzelf een grens komt aan de vrijwilligheid van prostituees. Iedereen kan een slachtoffer worden.

Ook het heldenframe wordt kort aangehaald door Bobbi Eden. Zonder harde porno en prostituees zouden de verkrachtingen op straat toenemen. Moeten we deze vrouwen dan niet toejuichen? Ze beschermen toch de andere vrouwen? Jojanneke doet hier zelf geen uitspraak over, maar doordat ze het erin heeft gemonteerd, blijft het frame wel gelden.

Het blijft ingewikkeld om één hoofdframe toe te kennen, aangezien deze aflevering voornamelijk in het teken stond van de pooiers en hun gedrag. De keuze blijft dus op meerdere frames.

Aflevering 4 – Gouden bergen
Uitgezonden op 27 januari 2015 22:03
400.000 kijkers.

De laatste aflevering van de documentaireserie staat in het teken van prostitutie over de grenzen van Nederland en dan met name de gedwongen prostitutie. Deze aflevering staat dus in het teken van het slachtofferframe. Het begint met mannelijke prostituees die onder valse voorwendselen naar Nederland zijn gebracht. Hun leefomstandigheden zijn ondragelijk.

Vervolgens komt Lina uit Bulgarije aan het woord. Ook zij is onder valse voorwendselen naar Nederland gelokt. “Je moet wel, het zijn hele verkeerde mensen. Ze kunnen ook je familie bedreigen” (Van den Berge, 2015, aflevering 4, tijdscode 05.40 – 05.45). Herald Meijer van de marechaussee vertelt over het aanpakken van internationale mensenhandel. Hierbij stipt Joanneke aan dat het een groot probleem is, wat lastig is tegen te gaan.

Daarna reist ze af naar Bulgarije waar het leven niet gemakkelijk is. Pooiers beloven de vrouwen veel geld. Vrijwel iedereen uit een bepaalde buurt in Bulgarije werkt in een vorm van prostitutie om toch een inkomen te generen. Een vrouw uit dit stadje kent een gedwongen prostituee vertelt die graag wil stoppen om voor haar kinderen te zorgen, maar ze kent teveel pooiers om uit het wereldje te stappen. Hierbij wordt weer het slachtofferframe aangehaald. Het meisje is namelijk slachtoffer geworden van een wereld waar ze niet in wil zitten.

Een politieofficier uit het drop vertelt over de prostituees. Volgens hem zijn het de vrouwen die op zoek gaan naar bescherming van de mannen in plaats van andersom. Een ex-pooier uit Bulgarije vertelt ditzelfde verhaal. Zo ontvangen ze begeleiding naar het Westen. In het begin is hij zachtaardig en lief, maar “eenmaal in het buitenland verandert alles” (Van den Berge, 2015, aflevering 4, tijdscode 16.27 – 16.35). Prostituee Lina haakt hierbij aan. “Uiteindelijk ben je verloren. Je bent je eigen baas niet meer en kunt geen eigen keuzes meer maken. Je verliest vanzelf je hoop. Je gaat mensenhandel nooit uitroeien, maar je kunt het wel tegengaan” (Van den Berge, 2015, 17.25 - 18.06). Nogmaals wordt het slachtofferframe aangehaald. De meisjes zijn overgelaten aan hun lot. Een slachtoffer van een pooier die gouden bergen wil verdienen aan haar lichaam.

De ex-pooier vertelt hoe hij de vrouwen het land uitkreeg om ze vervolgens te laten prostitueren. Bij minderjarige meisjes gaf hij ze een heel nieuw paspoort met een nieuwe naam en een nieuw persoonsnummer. Bij meerderjarige vrouwen hielden ze het oude paspoort, maar moesten deze wel afstaan aan hun pooier. Hij regelde vervolgens alles met de douane. Dan is de politieofficier weer aan het woord. Hij vertelt dat het moeilijk is om een zaak rondom prostitutie te bouwen, want de meisjes willen vaak niet getuigen. Volgens hem is dit omdat ze eigenlijk helemaal geen probleem met hun pooiers hebben.

Er volgen nog vele interviews waaruit blijkt dat vrouwen seksueel worden uitgebuit in een wereld vol mensenhandel. Het bestrijden van mensenhandel is lastig, omdat prostitutie in Nederland is gelegaliseerd. Vervolgens vertelt diezelfde ex-pooier uit Bulgarije dat er in Oost-Europa genoeg corruptie bestaat tussen pooiers en politie, waardoor lang niet alle zaken goed worden aangepakt. Lina beaamt dit. “Pooiers doen alsof je hun bezit bent. Je hebt geen recht meer om na te denken. Ik ben eruit gekomen doordat een klant mij hielp. De Bulgaarse politie gaf mijn pooier alleen een waarschuwing. De politie is corrupt!” (Van den Berge, 2015, aflevering 4, tijdscode 35.25 – 37.15). De Bulgaarse politie geeft amper antwoord als Joanneke hem vraagt naar deze kwestie. “Het probleem van mensenhandel nemen we erg serieus, maar het onderzoeken is lastig” (Van den Berge, 2015, aflevering 4, tijdscode 37.46 – 38.11). Hiermee laat Joanneke zien dat ze hoor- en wederhoor heeft toegepast. Welke

uitspraken eruit zijn geknipt, weten we niet. Voor nu kunnen we ervan uitgaan dat ze met een open vizier deze politieman heeft gevraagd hoe de corruptie in Bulgarije is. Het blijft een lastige kwestie. Zou jij op televisie toegeven dat je een corrupte politieagent bent die misbruik maakt van andere mensen?

Joanneke sluit de serie af met een duidelijk boodschap. Lina is voor het laatst aan het woord: “Een stuk vlees krijgt nog meer respect dan de vrouwen op de Wallen” (Van den Berge, 2015, aflevering 4, tijdscode 43.35 – 43.43). Daarna sluit Joanneke af in een voice-over die duidelijk het slachtofferframe moet uitdragen. “Er zal altijd een risico zijn dat vrouwen seksueel worden uitgebuit. Er is tijd voor een publiek debat. Willen wij toestaan dat zulke fundamentele rechten bij de ene mens worden geschonden voor de ander?” (Van den Berge, 2015, aflevering 4, tijdscode 43.44 -44.21). Hiermee spreekt ze de kijker aan op het gevoel en eigen verantwoordelijkheid. Doordat ze spreekt van een wij-situatie geeft ze aan dat de burger ook aansprakelijk is voor deze kwestie. Met de voorafgaande afleveringen in het achterhoofd is er een grote mogelijkheid dat de burger het eens is met Joanneke. Er is tijd voor een publiek debat waarbij prostitutie misschien wel verboden moet worden. In ieder geval moet er meer hulp komen voor de prostituees.

Conclusie

In de laatste aflevering van deze documentaireserie wordt nogmaals het slachtofferframe toegepast. De vrouwen stappen weliswaar vrijwillig de prostitutie in, als bedriegster. Ze zet zelf de stap om mannen te gaan verleiden. Al gauw verandert dit echter. De vrouwen worden mishandelt en door hun eigen gekozen pooiers verkocht als een stuk vlees. Althans, dit beeld schetst Joanneke.

Ze probeert het lastige internationale probleem van mensenhandel een stuk tastbaarder te maken, maar laat zien dat het een ingewikkelde kwestie blijft. Haar oproep tot een publiek debat bevestigt voor de laatste maal dat ze het niet eens is met de stand van zaken op dit moment en dat het tijd is voor actie. Vrouwen mogen niet langer seksueel uitgebuit worden, ondanks dat het niet mogelijk is om dit voor altijd te laten verdwijnen. Het risico tot seksuele uitbuiting zal altijd blijven bestaan.

Kwantitatieve inhoudsanalyse “Joanneke in de prostitutie”

Kwantitatieve inhoudsanalyse Joanneke in de prostitutie Aflevering 1				
Slachtofferframe	Zondebokframe	Heldenframe	Goede moederframe	Bedriegsterframe
00.00 - 01.10	10.32 - 10.47		04.42 - 05.02	
02.30 - 03.16	11.13 - 11.17		25.57 - 26.32	
16.37 - 17.12	11.31 - 13.51			
18.10 - 19.13				
21.15 - 21.54				
28.26 - 30.22				
32.57 - 34.16				
40.19 - 41.40				
8	3	0	2	0

Kwantitatieve inhoudsanalyse Jojanneke in de prostitutie Aflevering 2				
Slachtofferframe	Zondebokframe	Heldenframe	Goede moederframe	Bedriegsterframe
02.29 - 03.50				
05.03 - 06.17				
07.06 - 07.24				
09.04 - 10.31				
11.40 - 14.04				
14.06 - 14.34				
15.45 - 16.13				
17.08 - 17.37				
21.40 - 22.43				
27.44 - 30.09				
31.19 - 33.47				
34.24 - 35.57				
36.02 - 37.29				
38.28 - 39.14				
41.25 - 41.52				
15	0	0	0	0

Kwantitatieve inhoudsanalyse Jojanneke in de prostitutie Aflevering 3				
Slachtofferframe	Zondebokframe	Heldenframe	Goede moederframe	Bedriegsterframe
01.59 - 03.11		22.49 - 24.06		01.59 - 03.11
05.09 - 06.56				11.57 - 14.01
10.55 - 11.03				
14.01 - 14.55				
26.45 - 27.17				
29.30 - 31.00				
32.57 - 34.04				
39.39 - 40.51				
42.25 - 42.52				
9	0	1	0	2

Kwantitatieve inhoudsanalyse Jojanneke in de prostitutie Aflevering 4				
Slachtofferframe	Zondebokframe	Heldenframe	Goede moederframe	Bedriegsterframe
01.57 - 04.01				13.39 - 14.46
04.59 - 05.45				
12.18 - 13.22				
16.27 - 16.35				
17.25 - 18.06				
19:58 - 20.50				
20.59 - 22.36				
22.54 - 23.44				
29.57 - 32.42				
33.30 - 33.50				
34.50 - 37.15				
38.46 - 41.01				
43.35 - 43.43				
13	0	0	0	1

Kwalitatieve inhoudsanalyse Reformatorisch Dagblad

De Jong, A. & Ten Broeke, M., (2015, 5 januari) *Oztürk en Segers over goed en kwaad in de politiek.*

Het artikel lijkt op het eerste gezicht weinig met prostitutie te maken hebben. Het gehele gesprek met Oztürk gaat niet over prostitutie, maar bij Segers komt het toch nog aan bod. Het slachtofferframe is hier meteen van toepassing.

“Het geniepige van de leugen zie je ook bij seksualiteit. Dat is een goede gave waarin liefde kan opbloeien. Maar dan zie je dat Gods tegenstander dit volledig omkeert en het in de vorm van prostitutie juist een wapen wordt om mensen tot in het diepst van hun ziel te kwetsen. De leugen is dat prostitutie heel normaal is. Gewoon werk. Terwijl mensen eraan kapot gaan.”

Deze quote benadrukt hier dat prostitutie verkeerd is en linkt het zelfs aan de duivel. Er wordt beschreven dat prostituees kapot gaan aan hun werk en dus slachtoffers zijn van deze branche.

ANP (2015, 12 januari) *Halfnaakte mannen in badhuis Egypte vrijuit.*

Het artikel benoemt niet een hard frame. Het gaat over homoseksuele mannen die opgepakt waren door de politie vanwege onzedelijk gedrag.

“Homoseksualiteit is formeel niet strafbaar in Egypte. Toch worden homo's in het conservatieve land vaak vervolgd door ze te beschuldigen van prostitutie.”

Prostitutie wordt hierin wel genoemd, maar prostituees worden niet gekenmerkt. Alleen de homoseksuelen krijgen een frame toegekend, maar aangezien zij geen prostituees zijn, valt er geen duidelijk frame aan dit artikel toe te kennen.

ANP (2015, 15 januari) *Ruim 40 procent klanten prostituees wil misstanden melden.*

De titel van het artikel laat meteen zien dat het slachtofferframe hier wordt toegepast. Prostituees worden hier als slachtoffer van prostitutie en de misstanden die de branche met zich meebrengt, gezien. De klanten benoemen dat ze dwang en uitbuiting in de prostitutie afkeuren.

“De meeste klanten keuren dwang en uitbuiting in de prostitutie af. Van alle klanten voelt bijna 70 procent zich verantwoordelijk voor misstanden in de sector.”

ANP (2015, 20 januari) *ChristenUnie wil pooierverbod terug.*

In dit artikel komt minister Segers nogmaals aan het woord en wordt het slachtofferframe bevestigd. Segers wil dat de pooiers makkelijker aangepakt kunnen worden, zodat de gedwongen prostitutie vermindert. Hierbij worden de prostituees als slachtoffer gezien.

“Om dwang, uitbuiting en mishandeling van de vrouwen tegen te gaan komt hij met een initiatiefwet waar hij met andere partijen aan wil werken. Want: “Er is niks romantisch aan de prostitutie en het pooierschap. Het is een harde wereld, met extreme gevallen zoals Saban B., die vrouwen met honkbalknuppels bewerkte. En er is vaak sprake van dwang en uitbuiting.”

Dwang en uitbuiting spelen een grote factor in gedwongen prostitutie. Ook het bewerken van vrouwen met honkbalknuppels geeft weer dat de vrouwen seksueel werden uitgebuit en dus een slachtoffer zijn van de misstanden in de seksindustrie.

Van 't Haar, P. (2015, 20 januari) *Fries Echtpaar wil niet langer wegstijgen van prostitutie.*

Het slachtofferframe wordt toegepast in dit artikel. Arjen en Tineke van der Vaart beginnen een actie voor bewustwording van de misstanden in prostitutie. Ze kunnen de “ellende van gedwongen prostitutie, onderdrukking en de handel in vrouwen niet meer aanzien.” Op verschillende manieren proberen ze bewustzijn te creëren. Zo lopen ze mee in de Walk of Freedom en gaan ze door het centrum van Leeuwarden lopen in dezelfde soort kleren.

“Die lange rij staat symbool voor de ‘keuring’ die slachtoffers van mensenhandel moet ondergaan voordat ze worden ‘gekocht’ en richting de bordelen gaan.”

Het verhaal wordt vervolgd en vertelt dat Arjen en Tineke blij zijn als ze één iemand aan het denken zetten. Prostitutie blijft namelijk een verschrikkelijk misdrijf meldt het artikel.

“Verplaats je maar eens in de slachtoffers van mensenhandel. Beeld je maar eens in dat je je kind verkoopt om er geld mee te verdienen. Of dat je zelf tien, twintig of dertig mensen op een dag moet ontvangen en je geen kant op kunt. Dan realiseer je je dat prostitutie niet normaal is, en dat mensenhandel een verschrikkelijk misdrijf is.”

In een extra kader onderaan wordt er nogmaals ingehaakt op het pooierverbod van de ChristenUnie. Ook hierin is er sprake van een slachtofferframe. Er wordt nogmaals ingehaakt op dwang en uitbuiting in de prostitutie in combinatie met het pooierschap.

Bakker, M. (2015, 23 januari) *Renate van der Zee: oprecht boos over moderne slavernij.*

Dit artikel is uitgewerkt als een vraag-antwoord interview met Renate van der Zee. Deze journaliste en radicale feministe vertelt over haar boosheid richting mensenhandel. Volgens haar is er niets duisterder dan gedwongen prostitutie. Het slachtofferframe wordt hierbij meerdere malen bevestigd.

“Er komen jonge vrouwen uit arme landen hierheen om te werken en vervolgens worden ze uitgebuit in de seksindustrie. Dat deugt niet.”

Er wordt nog een verhaal beschreven van een Afrikaanse vrouw die onder valse voorwendselen naar Nederland is gehaald om gedwongen seks te hebben.

“Een van hen, ze is hiv-geïnfecteerd, kreeg daardoor een kind van wie ze niet weet wie de vader is. Ze was daar toen erg blij mee en zei: Ik was hier helemaal alleen en nu heb ik weer familie.”

Ook deze vrouw wordt als slachtoffer neergezet en bevestigt zo het frame. Als laatste haalt het artikel nog een argument aan dat veelal wordt gebruikt door voorstanders van prostitutie. Renate van der Zee ontkracht dit argument al gauw en de prostituees worden weer als slachtoffer neergezet.

“Er zijn ook vrouwen die het leuk vinden. Misschien zijn die er, maar dat zijn niet de prostituees die ik heb ontmoet.”

De Groot, K. & Vroegindeweij, G. (2015, 26 januari) *Jarige ChristenUnie moet zich blijven bezinnen.*

In dit artikel wordt geen duidelijk frame toegekend aan prostituees. Het artikel beschrijft hoe de ChristenUnie is gegroeid en ontstaan en vervolgt met een het noemen van belangrijke dossiers. Hierbij wordt prostitutie kort aangehaald, maar komt er geen duidelijk frame naar voren.

“De Kamerleden profileren zich volgens hen duidelijk op belangrijke dossiers als christenvervolging, vluchtelingen, prostitutie en kinderen met het syndroom van Down.”

ANP (2015, 28 januari) *Parkeerplaats A59 dicht vanwege prostitutie.*

In dit artikel komt een nieuw frame aan bod. Het zondebokframe. De prostituees langs de A59 zorgden voor vele overlast. De vrouwen doen immers niet mee aan de normale sociale orde, maar verstoren de openbare orde. Hierdoor worden zij beschouwd als een zondebok.

“De aanpak die de afgelopen jaren werd gehanteerd met onder andere frequente controle door de politie, heeft niet het gewenste effect opgeleverd.”

ANP (2015, 5 februari) *Tot 7 jaar zelf geëist wegens mensenhandel.*

Het slachtofferframe wordt toegepast in dit artikel. Het is een zakelijk geschreven artikel waarin zes Hongaarse verdachten zeven jaar cel als vonnis op zich hebben wachten. Zij hebben vijf Hongaaren naar Nederland gehaald en in de prostitutie gedwongen. Deze mensen worden daadwerkelijk slachtoffers genoemd in het artikel. Ook alle mishandelingen worden beschreven.

“De slachtoffers moesten dubbele diensten draaien op de Wallen en alle inkomsten afstaan. Zij werden daartoe gedwongen met bedreiging met een stroomstootwapen. Ook werden zij geschopt en geslagen. Als ze zouden vluchten, zouden ze worden vermoord.”

Reformatorisch Dagblad (2015, 6 februari) *“Ogen niet sluiten voor misstanden in de prostitutie.”*

In dit artikel wordt een verslag gedaan van een debatavond in Groningen over mensenhandel en prostitutie. Hierdoor is het slachtofferframe alleen maar van toepassing. De avond gaat immers over gedwongen prostitutie. Het begint als een zakelijk verslag waarbij verschillende mensen vertellen over hun ervaringen en visies op prostitutie in Groningen, maar al gauw verandert dit. Een officier van justitie wordt aan het woord gelaten.

“Volgens Stempher zijn er in de prostitutie “veel misstanden” en ontkennen vrouwen die er gedwongen zitten dit in de praktijk vaak.”

Hier wordt al het slachtofferframe aangesneden. Vrouwen die gedwongen in de prostitutie zitten, maar dit toch ontkennen. Dit frame wordt de rest van het artikel voortgezet. Verschillende christelijke politieke partijen komen aan het woord en zij vertellen dat ze weigeren prostitutie als een normaal beroep te beschouwen. Men blijft in gesprek over de daadwerkelijk aanpak voor het tegengaan van gedwongen prostitutie en ook hierin speelt het slachtofferframe een grote rol.

“Als we tien extra hulpverleners die kant op sturen, betekent dat niet dat de prostituees ineens wel willen praten. Het probleem is dat meisjes onder invloed staan van pooiers.”

Ook wordt er besproken hoe het met ex-prostituees moet. Volgens de christelijke organisatie Terwille worden deze vrouwen niet zomaar toegelaten in de maatschappij. Er wordt opgeroepen tot het creëren van banen voor deze vrouwen, maar bijna niemand doet dit volgens hen. Hiermee wordt aangegeven dat het slachtofferschap niet ophoudt als de vrouwen eenmaal uit de prostitutie stappen.

In een extra toegevoegd kader wordt de documentaireserie van Jojanneke aangehaald. Jojanneke wordt aan het woord gelaten over haar bevindingen.

“Ze sprak van “vaak heel jongen vrouwen die echt kapot gaan in die sector.”

Volgens haar zijn er veel slachtoffers in de raamprostitutie en kijken de Groningse exploitanten niet kritisch genoeg naar de meisjes. Hierbij wordt weer het slachtofferframe bevestigd.

ANP (2015, 10 februari) “Alleen maagden krijgen diploma Indonesië.”

Het artikel focust zich voornamelijk op de meisjes die een maagdelijkheidstest moeten ondergaan om hun diploma te ontvangen. Hiermee probeert de regering te voorkomen dat de meisjes in de prostitutie terecht komen. Op welke mogelijke manier dit dan gebeurt, is niet duidelijk. Daarom is er ook geen duidelijk frame toe te kennen aan deze prostituees.

ANP (2015, 10 februari) *Minister positief over plan bordeel Amsterdam.*

In dit artikel worden twee frames toegepast. Enerzijds het slachtofferframe. Minister Opstelten wil in zijn nieuwe plan de uitbuiting en mensenhandel in prostitutie tegengaan. Hierbij benoemt hij dat vrouwen het slachtoffer kunnen zijn van gedwongen prostitutie.

Anderzijds benadrukt hij het feit dat de vrouwen er ook openlijk zelf voor kunnen kiezen. Hij wil vrouwen helpen hun eigen bordeel op te zetten en te runnen. Hierbij wordt het bedriegsterframe aan gehaald. Vrouwen die er zelf voor kiezen om mannen in hun bed te verleiden en hier het geld mee te verdienen.

“Minister Ivo Opstelten is niet negatief over een initiatief van Amsterdam om sekswerkers te helpen hun eigen bordeel op te zetten en te runnen.”

Bakker, M. (2015, 10 februari) *Plan “staatsbordeel” Amsterdam roept kritische reacties op.*

Ook dit artikel bestaat uit twee verschillende frames. Het slachtofferframe en het bedriegsterframe. De kwestie is hetzelfde als het voorgaande artikel. Vrouwen zouden hun eigen bordeel kunnen opstarten.

“Amsterdam is vorige week een haalbaarheidsonderzoek gestart naar het model waarin zo’n vijftig “sekswerkers” zelfstandig aan de slag kunnen, zonder afhankelijk te zijn van pooiers. Het zou tegemoetkomen aan een lang gekoesterde wens van veel sekswerkers.”

Hieruit wordt de prostituee als een vrijwillige partij gezien die zelf het initiatief neemt om in de prostitutie te werken. Als een actieve groep gaan ze op zoek naar mannen om te verleiden.

Vervolgens gaat het artikel de andere richting om en wordt het slachtofferframe aangesneden.

“Als gemeente zou je het signaal moeten afgeven dat hoerenlopers mensenhandelaren financieren en tal van problemen in stand houden.”

Zo klinkt het argument van Renate van der Zee. De argumenten tegen het nieuwe model worden nog groter wanneer ook de lijsttrekker van de ChristenUnie aan het woord wordt gelaten.

“De Groot wijst erop dat 70 tot 80 procent van de prostituees afkomstig is uit Roemenië en Bulgarije. “Het is maar zeer de vraag hoeveel zeggenschap zij krijgen in zo’n staatsbordeel.”

Als laatste wordt er nog een predikant geïnterviewd die prostitutie rampzalig en vernederend noemt. Hij noemt de vrouwen beschadigd, verhandeld en psychisch gebroken. Hierbij wordt nogmaals het slachtofferframe aangesneden en deze overheerst dan ook in het artikel.

ANP (2015, 11 februari) *Zeven mensen aangehouden wegens mensenhandel.*

De prostituees in dit artikel worden slachtoffers genoemd en daarmee bevestigt het meteen het slachtofferframe. De twee vrouwen die zijn gevonden tijdens een inval zijn mogelijk het slachtoffer van gedwongen prostitutie en mensenhandel. De verschillende mensen die zijn aangehouden worden ook beschouwd als hun mensenhandelaren.

ANP (2015, 11 februari) *Politie haalt 15-jarig meisje uit prostitutie.*

De titel laat al doorschemeren welk frame hier wordt bevestigd. Het slachtofferframe, aangezien een meisje van 15 jaar nog niet eens als prostituee mag werken.

“De politie van Rotterdam heeft vrijdag een 15-jarig meisje uit de prostitutie gehaald. Een 20-jarige Rotterdammer is opgepakt op verdenking van mensenhandel.”

Deze lead bevestigt nogmaals dat het meisje een slachtoffer was van mensenhandel en gedwongen prostitutie.

Wilts, G. (2015, 16 februari) *Tieners Dominicaanse Republiek als seksslaaf verkocht.*

Het artikel gaat over verschillende meisjes die voor seks worden verkocht in de Dominicaanse Republiek. Hierbij wordt benadrukt dat een kwart van deze meisjes nog minderjarig is. International Justice Mission deed onderzoek naar misbruik van kinderen in de seksindustrie en kwam tot de conclusie dat één op de tien meisjes nog maar een kind is en een kwart van deze meiden wordt openlijk op straat verkocht door hun pooier. Hiermee wordt het slachtofferframe bevestigd. Dit wordt nog versterkt wanneer het onderstaande scenario wordt opgenomen in het artikel.

“In oktober volgde de bevrijding van een minderjarig gehandicapt meisje, dat eerst door een pooier was verkracht en daar verkocht aan een andere man.”

Bakker, M. (2015, 17 februari) *Ex-prostituee: Ik ben enorm vernederd en mishandeld.*

Het slachtofferframe is in dit artikel overheersend. Een ex-prostituee vertelt hoe ze een paar miljoen verdiende voor haar pooier terwijl ze werd vernederd en mishandeld.

“Voor hem moest ik minstens 1000 euro per dag verdienen. Soms haalde ik dat niet. Hij zei dan dat ik geld achterhield en hij sloeg, schopte en bespuugde me.”

Hiermee geeft ze aan dat ze een slachtoffer is van mensenhandel en seksuele uitbuiting. Deze ex-prostituee vertelt ook dat ze niet gelooft in vrijwillige prostitutie. Volgens haar zegt niemand op zijn achttiende dat ze graag de prostitutie in willen.

Ze vertelt hoe ze van de ene pooier in handen kwam van de andere en hoe ze meerdere malen seksueel werd uitgebuit. Ook hierbij bevestigt ze weer het slachtofferframe. Ook het heldenframe laat ze aan bod komen. Zo vertelt ze dat ze op eigen krachten is afgekickt van drugs. Dit laat zien dat mensen kunnen slagen in de dingen die ze doen, ook als dit alleen is.

Visscher, J. (2015, 26 februari) *Veroordeelde verkrachter: Ik was een monster.*

Een veroordeelde pooier komt in dit artikel aan het woord naar aanleiding van een boek over mensenhandelaren. Hij vertelt de afschuwelijke manier waarop hij vrouwen heeft behandeld.

“De meisjes waren zo kwetsbaar, ik hoefde maar een beetje te pushen en ze mooie dingen te beloven en ze deden wat ik wilde. Vaak hadden ze al heel wat meegemaakt, vroeger seksueel misbruikt waardoor ze wisten hoe het ging. Ik wist het, ik zocht ze erop uit.”

Ook komt er een andere mensenhandelaar aan het woord die zijn schuld niet bekend. In het artikel staat dat hij meerdere malen tegen vrouwen van zijn uitzendbureau zei: “Geen seks, geen werk.” Op deze manier werden de vrouwen seksueel uitgebuit en waren zij slachtoffer van mensenhandel. Ook hier is er dus sprake van een slachtofferframe.

In een extra kader staat nog beschreven hoe cultuurverschillen invloed kunnen hebben op het seksueel uitbuiten van mensen. Er waren twee Turkse broers die meiden seksueel volledig uitbuiten om geld aan ze te verdienen en ze daarna een rotschop te geven. Ook deze meiden zijn slachtoffers.

ANP (2015, 5 maart) *Aanhoudingen voor gedwongen prostitutie.*

In de titel is al te lezen dat er mensen zijn gedwongen tot prostitutie. Het betreft een meisje van 16 jaar. Ze werd via advertenties op sekswebsites verkocht en had vervolgens seks in een kelderbox. De klanten konden haar verwondingen zijn, maar dat weerhield ze niet.

Deze informatie laat zien dat ook hier het slachtofferframe van toepassing is. Het meisje is onvrijwillig gedwongen tot prostitutie en werd nergens geholpen.

ANP (2015, 17 maart) *Japan zwengelt troostmeisjesdiscussie weer aan.*

Troostmeisjes zijn vrouwen die na de Tweede Wereldoorlog gedwongen werden om in bordelen te werken. Deze vrouwen waren zo een troost voor het Japans keizerlijke leger. Doordat de vrouwen gedwongen waren zijn ze slachtoffers. Echter valt het slachtofferframe niet erg op, omdat het artikel al snel over gaat naar de voor- en tegenargumenten van de discussie. De discussie draait om een Amerikaans uitgegeven boek waarin “vele foutieve uitspraken staan over seks-slavinnen.”

De Groot, K. (2015, 18 maart) *Bilder: Christenpolitici moeten meer getuigen.*

Dit artikel heeft geen duidelijk frame. Het gaat voornamelijk over de samenwerking tussen verschillende christelijke partijen. Hierbij wordt prostitutie eenmaal genoemd, maar wordt er geen uitspraak gedaan over prostituees.

ANP (2015, 19 maart) *Aanhoudingen voor mensenhandel en witwassen.*

In het artikel wordt verteld dat er een man wordt verdacht van uitbuiting, gedwongen prostitutie en witwassen. Verder worden prostituees niet genoemd. Uit de context kun je wel opmaken dat prostituees worden beschouwd als slachtoffer, omdat ze te maken hadden met gedwongen prostitutie. Oftewel: het slachtofferframe.

ANP (2015, 19 maart) *Meisjes in Limburg gedwongen in prostitutie.*

Het slachtofferframe is duidelijk van toepassing. De meisjes worden benoemd als slachtoffer en ook de werkwijze van de mensenhandelaren wordt beschreven. Zo maakten ze foto's van de meisjes en boden hen via internet aan voor seks.

De verdachten ontkennen dat ze ergens van wisten en dat de meisjes minderjarig zouden zijn. De tweede verdacht noemt ook dat ze meisjes geen aangifte hebben gedaan. Voor het Openbaar Ministerie lijkt het nog lastig te bepalen of de meisjes daadwerkelijk gedwongen werden, maar in het artikel worden ze al duidelijk als slachtoffer neergezet.

ANP (2015, 30 maart) *Massagesalons dicht om seksuele diensten.*

Voor dit artikel is het lastig om een frame te bepalen. Er wordt kort geschreven over meer risico op uitbuiting en mensenhandel bij een massagesalon met een happy ending, maar de vrouwen worden verder niet besproken en aan het woord gelaten. Daarom is er in dit artikel geen frame toe te kennen aan prostituees.

ANP (2015, 31 maart) *Fototentoonstelling tegen kinderekstoerisme.*

In dit artikel is het slachtofferframe duidelijk aanwezig. Het artikel beschrijft een expositie over kinderekstoerisme in Zuidoost-Azië. In de serie laat Maarten Corbijn zien hoe kinderen door "armoede en uitzichtloosheid terechtkomen in de prostitutie."

ANP (2015, 1 april) *Meisjes reisden door land voor prostitutie.*

Ook in dit artikel van het ANP worden meisjes uit de prostitutie beschreven als slachtoffer. De meisjes waren nog minderjarig en hadden twee pooiers boven zich aan wie ze een groot deel van hun verdiensten moesten afstaan. Ook hebben de pooiers de meisjes op een sekswebsite gezet en de meisjes bedreigd en mishandelt. Al deze informatie toont aan dat de meisjes slachtoffers waren van pooiers en dit frame draagt het artikel dan ook uit.

ANP (2015, 1 april) *Tot 3,5 jaar cel geëist voor pooiers meisjes.*

Het slachtofferframe is overduidelijk aanwezig in dit artikel. Er zijn meerdere pooiers die twee meisjes van zestien en zeventien jaar in de prostitutie dwongen. De mannen regelden de afspraken en de meisjes moesten de verdienste afstaan. De mannelijke hoofdverdachte gedroeg zich agressief en bedreigend tegenover de meisjes. Uit deze context is op te maken dat de meisjes niet vrijwillig in deze branche werkte en dus slachtoffer zijn van de situatie.

ANP (2015, 2 april) *Utrecht biedt ramen voor prostitutie weer aan.*

Er is geen duidelijk frame toe te wijzen aan dit artikel. Het gaat er alleen over dat er weer nieuwe ramen zullen verschijnen voor prostitutie in Utrecht. De manier waarop de prostituees hier te werk zullen gaan of zijn gegaan is niet duidelijk en wordt niet beschreven. De prostituees worden hier zelfs volledig buiten beschouwing gelaten.

De Korte, G. (2015, 9 april) *Katholieke kernnoties kunnen ChristenUnie verrijken.*

De hoofdlijn in dit artikel is de manier waarop de ChristenUnie een samenwerking kan starten met katholieken. Hierin wordt kort de kijk op prostitutie aangekaart. Gerard de Korte denkt dat ook op dit gebied de ChristenUnie raakvlak heeft met de katholieken.

“Fundamenteel in het rooms-katholiek sociaal denken staat de bescherming van de menselijke waardigheid. Ieder mens is immers geschapen naar Gods beeld. Wie de mens schendt, schendt daarmee de Schepper. Dat vormt de gelovige achtergrond voor het beschermen van het leven vanaf de conceptie maar ook van het oude, aftakelende leven. Dat vormt ook de motivatie voor een actief bestrijden van mensenhandel en prostitutie.”

Wat hierbij opvalt is dat prostituees worden beschouwd als slachtoffer, ongeacht of zij hier vrijwillig voor kiezen of niet. Wat betreft dit artikel zijn prostituees dus een slachtoffer van de branche waarin ze werken.

ANP (2015, 14 april) *Fors minder seksbedrijven met vergunning.*

In dit artikel wordt er niet richting prostituees verwezen. Het gaat alleen over zakelijke gegevens in de prostitutie branche. Hierbij geeft minister Van der Steur aan dat de omvang van de illegale tak van deze branche niet goed in kaart gebracht kan worden.

“Wel is het duidelijk dat als er misstanden zoals uitbuiting en dwang bestaan, die vooral daar zijn.”

Er wordt in dit gehele artikel verder geen frame toegekend aan prostituees.

ANP (2015, 16 april) *Advocaat wil vrijspraak verdachte zedenzaak.*

Er zijn twee frames van toepassing op dit artikel. Enerzijds het bedriegsterframe, omdat het niet aantoonbaar is dat het meisje gedwongen werd tot seksuele handelingen. Volgens de verdachte had het meisje vrijwillig seks met volwassen mannen. Ook haar volwassen klanten hebben verklaard dat ze geen idee hadden dat er sprake zou zijn van dwang. Dit lijkt dus allemaal sterk op het bedriegsterframe.

Vervolgens wordt ook het slachtofferframe aangesneden, omdat het Openbaar Ministerie niet wil geloven dat het meisje hier vrijwillig voor koos. De tenlastelegging voor de verdachte wordt toegespitst op “de seksuele uitbuiting van het meisje.” Hierbij lijkt het meisje alsnog het slachtoffer in de situatie die wordt geschetst.

De Vries, H. (2015, 17 april) *Lenard Prins, privéresearcher bij Gods gratie.*

Het gehele artikel inclusief kadertekst gaat over een privéresearcher die werkt vanuit Gods handen. Hij vertelt over zijn ervaringen en de manier waarop God hem inspireert. Heel kort komt de prostitutie aan bod als hij vertelt over een predikant uit Azië die vast zit in de gevangenis. Deze predikant heeft vele kinderen uit de prostitutie gehaald en is vervolgens vervolgt omdat kinderhandelaren en pooiers hem beschuldigden van pedofilie.

De kinderen/prostituees komen hier kort aan bod en zijn overduidelijk een slachtoffer van gedwongen prostitutie. Er is immers sprake van een mensenhandelaar, een minderjarig mens en iemand die ze uit de prostitutie heeft gered. Dit geeft genoeg context om te onderbouwen dat hier sprake is van een slachtofferframe.

ANP (2015, 20 april) *Verdachte Valkenburgse zedenzaak blijft vast.*

In dit artikel wordt voornamelijk het bedriegsterframe aangehaald. Het meisje dat seksuele handelingen verrichtte wordt ervan beschuldigd dat ze genoot van de seks met klanten door de advocaat van haar loverboy. Het meisje zou er zelf vrijwillig voor hebben gekozen, hiermee haalt hij het bedriegsterframe aan.

“Volgens Vonken kan van hooguit zeventien mannen worden bewezen dat ze seks met het meisje hadden. Volgens door Vonken aangehaalde verklaringen van klanten vond het meisje dat niet erg: ze genoot er zelfs van. Maar volgens de justitie is het meisje zwaar getraumatiseerd.”

De laatste zin van de bovenstaande quote wijst erop dat het meisje wel degelijk een slachtoffer van de situatie is. Ze is ook nog steeds een minderjarig meisje, waardoor ze nog niet eens in de seksindustrie mocht werk.

Toch blijft er bij het Openbaar Ministerie twijfel. Zij stellen dat het meisje niet gedwongen werd of was mishandeld. Verder zou het meisje niet onttrokken zijn van haar ouders, was er geen aanwezigheid van de verdachte bij de seks en mocht ze het verdiende geld houden. Ook dit wijst uit naar het bedriegsterframe.

Molema, A. (2015, 23 april) *Free a girl helpt slachtoffers sekshandel verder.*

Het volgende artikel is erg lang. Er wordt gesproken van meerdere frames, namelijk het bedriegsterframe en het slachtofferframe. Het slachtofferframe komt als eerste ter sprake als het gaat over meisjes die ongewild de grens over worden gesmokkeld tussen India en Nepal. Door verschillende loverboys worden zij actief benaderd en vervolgens de grens over gesmokkeld om in een bordeel te gaan werken.

Er worden verschillende scenario's beschreven waarin de meisjes duidelijk als slachtoffer van de situatie worden beschouwd. Zo kreeg één meisje te horen dat ze zou gaan trouwen met de liefde van haar leven, maar haar schoonzus sluit haar op in een hotelkamer om later in een bordeel te werken. Twee andere vrouwen kregen een visum voor Polen, maar werden uiteindelijk verkocht in Kazachstan waar ze werden gedwongen tot groepsseks.

Verder noemt het artikel ook verschillende situaties waarin de vrouwen op het eerste ogenblik overkomen als bedriegster.

“Sommigen willen zelfs daar blijven als wij hen bevrijd hebben.”

Volgens het artikel hebben deze vrouwen dan meer kans op een baan of een betere toekomst. De vrouwen kiezen er in dit geval zelf voor. Toch laat de onderstaande quote zien dat de situatie ook regelmatig anders is. Dan kiezen de vrouwen er zelf voor, omdat de toekomst in een vreemd land hen verder kan brengen dan de toekomst in een eigen land.

“Tenslotte weet een aantal van de meisjes dat ze risico lopen op mishandeling, misbruik en uitbuiting. Toch beneemt hun dat niet het verlangen om te vertrekken, want het

betekent een kans op werk en een kans om iets van de wereld te zien of een taal te leren.
Dat alles weegt nogal eens zwaarder dan de risico's."

ANP (2015, 4 mei) *Terre des Hommes deelt ervaring kinderslavernij.*

Heel kort wordt er in dit artikel aangestipt dat kinderen het slachtoffer kunnen zijn van prostitutie. Hierbij noemen ze de kinderen slaven, wat duidelijk een negatieve lading heeft. Dit wijst erop dat de kinderen worden gezien als slachtoffer van de situatie.

"Naar schatting leven 5,5 miljoen kinderen als slaaf in onder meer de industrie, op het land, in woonhuizen en de prostitutie."

Redactie Regio (2015, 13 mei) *Haagse prostituees moeten minstens 21 zijn.*

Eenmaal wordt er in dit artikel een frame aan de prostituees toegewezen. Het gehele artikel is in een zeer zakelijk stijl geschreven. Eenmaal krijgen prostituees een frame toegewezen als men stelt dat:

"Door deze aanpassing worden jongen vrouwen, die vaker dan gemiddeld slachtoffer worden van gedwongen prostitutie en uitbuiting, beter beschermd."

ANP (2015, 20 mei) *Zeker 29 verdachten in Valkenburgse zedenzaak vervolgd.*

Waar het meisje in de voorgaande artikelen als bedriegster werd afgeschilderd, krijgt ze nu geen frame toegewezen. Het artikel focust zelfs heel weinig op haar aandeel in de gehele zedenzaak. Eenmaal wordt ze genoemd als de eis tegen de verdachten wordt benoemd.

"Zij worden verdacht van seks met een minderjarig meisje."

Verder laten zet het meisje geheel buiten beschouwing. Zodoende is er te weinig materiaal om een juist frame toe te kennen.

Visscher, J. (2015, 22 mei) *Spanning tussen motorbendes om te snijden.*

In dit artikel komt prostitutie eenmaal ter sprake als er wordt gerefereerd naar de misdrijven van motorbendes. Hierbij wordt er geen uitspraak gedaan over de manier waarop men naar prostituees kijkt. Er valt dan ook geen frame aan hen toe te kennen aan de hand van dit artikel.

Visscher, J. (2015, 22 mei) *Burgemeester Hoes: We zitten motorbendes achter de broek.*

Nogmaals een artikel over motorbendes dat sterke gelijkenissen toont met het bovenstaande artikel. Burgemeester Hoes vertelt waar de verschillende motorbendes van worden verdacht. Gedwongen prostituees is hier een onderdeel van. De vrouwen worden in dit artikel dus beschreven als een slachtoffer. De verschillende motorbendes dwingen hen immers in de prostitutie.

ANP (2015, 26 mei) *Hoofdverdachte zedenzaak: meisjes wilden zelf*

Er zijn twee frames van toepassing in dit artikel. Het bedriegsterframe en het slachtofferframe. Als eerder wordt het bedriegsterframe aangesneden. Hierin wordt vertelt

dat de meisjes zelf de prostitutie in wilden. Zij kiezen hierbij vrijwillig en actief ervoor om mannen te verleiden.

“Bovendien wilden de meisjes zelf de prostitutie in en seks tegen betaling.”

Vervolgens wordt ook het slachtofferframe aangesneden als de eis van het Openbaar Ministerie bekend wordt gemaakt. De hoofdverdachte staat samen met een andere man en twee vrouwen terecht voor hun misdaden.

“Het Openbaar Ministerie verdenkt de vier van mensenhandel, aanzetten tot prostitutie en het plegen van ontucht met minderjarigen.”

Hierbij worden de meisjes toch bekeken als slachtoffers van de situatie waarin zij werden aangezet tot seksuele handelingen in ruil voor betalingen.

ANP (2015, 28 mei) *Vier jaar cel geëist in Heerlense zedenzaak.*

De twee meisjes uit het voorgaande artikel worden in dit artikel weer benoemd. Zij krijgen hierbij niet een duidelijk frame toegewezen. Er wordt beschreven hoe de meisjes aan hun werk kwamen. Zo hebben de verdachten hen aangezet tot het prostitueren en ook hun advertenties en foto's op sekssites gezet. Er wordt niet gesproken over het feit dat deze meisjes ook daadwerkelijk een slachtoffer zijn.

Van Raay, N. (2015, 2 juni) *In Nepal: Hebben jullie niets meer? Ik kan jullie dochter kopen.*

Bij Nepal en India steken veel meisjes de grenzen over om in het buitenland met hun 'vriend' te trouwen. Uit dit artikel blijkt echter dat deze meisjes veelal het slachtoffer zijn van mensenhandelaren en pooiers.

“Mensenhandelaren beloven meisjes een goede toekomst in India. Soms zijn de kinderen dan nog maar zes jaar. Bij aankomst verdwijnen de meisjes echter in bordelen of worden ingezet als huisslaaf.”

Het artikel geeft verschillende voorbeelden van meisjes die werden meegenomen uit hun dorp en vervolgens de prostitutie in geholpen. Zo werd Sita in een bordeel in Bombay (India) gestopt. Nadat ze maanden van psychische hulp heeft gehad om haar trauma te verwerken, staat ze nu zelf bij de grens om meisjes op te vangen en in veiligheid te brengen. Dit doet ze met de organisatie Maiti Nepal. De directeur van de organisatie noemt de mensenhandelaren slim.

“Kinderhandelaren spelen slim in op de noodsituatie. Families die alles kwijt zijn, bieden ze geld aan voor hun dochters.”

De meisjes die worden meegenomen door de mensenhandelaren worden ook nog meerdere malen kwetsbaar genoemd. Hierdoor wordt bevestigd dat de meisjes een slachtoffer in de gehele situatie worden beschouwd.

ANP/BELGA (2015, 3 juni) *België richt vizier op criminele motorbendes.*

In dit artikel komt er geen duidelijk frame naar voren. Er wordt geschreven over motorbendes die met prostitutie hun geld verdienen. Hierbij zou je zelf kunnen gissen of dit vrijwillig is of niet, maar het artikel straalt geen duidelijk frame uit.

ANP (2015, 5 juni) *Taiwan open troostmeisjesmuseum.*

Het slachtofferframe is van toepassing in dit artikel. Het gaat over verschillende meisjes die na de tweede wereldoorlog in de prostitutie terecht kwamen. Vooral het gedwongen aspect is hierbij een belangrijk punt.

“De troostmeisjes waren gevangengenomen vrouwen, veelal Aziatisch maar ook Nederlands, die in de prostitutie werden gedwongen om Japanse militairen te vermaken.”

ANP/BELGA (2015, 6 juni) *Aantal criminele motorbendes België stijgt.*

Dit algemene persbericht hanteert geen frames richting prostituees. Er wordt nogmaals kort aangestipt dat criminele motorbendes zich zouden financieren door middel van prostitutie, maar er wordt geen uitspraak gedaan over prostituees zelf.

Redactie buitenland (2015, 10 juni) *EP: abortus en voorbehoedsmiddelen moeten toegankelijk zijn.*

Het is lastig om dit artikel een duidelijk frame toe te kennen. Eenmaal wordt er verwezen naar prostitutie en hierbij wordt meteen aangehaald dat het zou gaan om gedwongen prostitutie. Daarom wordt er toch het slachtofferframe aan dit artikel toegekend. De enige keer dat prostitutie immers erin voorkomt, wordt er verwezen naar vrouwen die slachtoffer zijn geworden van gedwongen prostitutie.

Gunst, J. & De Jong, A. (2015, 11 juni) *Preken buiten eigen parochie.*

In dit artikel wordt overduidelijk het slachtofferframe gebruikt. Er wordt aangehaald dat niet alleen gedwongen en illegale prostitutie tegen de normen en waarden van de mens ingaat. Ook prostitutie als beroep gaat in tegen alles wat God heeft geschapen.

“Dat een man tijdelijk het lichaam kan huren van een vrouw is strijdig met de principiële gelijkwaardigheid die er tussen beiden is.”

De vrouw wordt in dit artikel als slachtoffer beschouwd, ongeacht of positie die zij inneemt in de prostitutie vrijwillig is of niet.

ANP (2015, 12 juni) *2,5 jaar cel voor hoofdverdacht zedenzaak.*

De zakelijke manier waarop dit artikel is geschreven maakt het lastig om een juist frame toe te wijzen aan de prostituees. Het lijkt erop dat ze als eerste het slachtofferframe gelabeld krijgen. Dit komt voornamelijk door de manier waarop de hoofdverdachte wordt benoemd. Hij krijgt immers gevangenisstraf voor een zedenzaak. Dit klinkt niet erg vrijwillig. Vervolgens wordt er geschreven dat de hoofdverdachte

“het mogelijk maakte dat twee meisjes van 14 en 15 jaar in Heerlen, begin vorig jaar, prostitutiewerkzaamheden verrichtten.”

Doordat er wordt beschreven dat hij het alleen mogelijk maakte, klinkt het alsof de meisjes er vrijwillig voor kiezen. Uiteindelijk wordt er geen frame aan het artikel toe gekend, omdat er niet duidelijk uit het artikel op valt te maken hoe de krant tegen prostituees aankijkt.

ANP (2015, 15 juni) *Bijna 300 tips over illegale prostitutie.*

Het slachtofferframe wordt in dit artikel toegepast. Er wordt geschreven over gedwongen prostitutie en de omvang hiervan. Ook vallen de woorden dwang en uitbuiting meerdere malen. De laatste bevestiging wordt in de onderstaande zin gegeven;

“Mensenhandelaren die prostituees zwaar onder druk zetten.”

ANP (2015, 15 juni) *Beroep OM in Heerlense zedenzaak.*

In dit artikel wordt het signaal afgegeven dat de minderjarige meisjes slachtoffers van de situatie zijn. Er wordt immer geschreven dat de straf voor het mogelijk maken van de prostitutie niet hoog genoeg is geweest.

“En de taakstraf van 180 uur voor een klant van de minderjarige meisjes vindt het OM te weinig.”

Hierin wordt aangegeven dat de meisjes een slachtoffer zijn in de situatie. Daarom wordt ook het slachtofferframe toegewezen aan dit artikel.

ANP (2015, 18 juni) *Eis van 3 jaar in Valkenburgse zedenzaak.*

De zedenzaak die in dit artikel wordt besproken is al vaker aan bod gekomen. Net als in de voorgaande artikelen wordt het meisje ook in dit artikel als een slachtoffer beschouwd. Dit blijkt uit meerdere fragmenten in het artikel.

“Volgens het meisje heeft ze zeker 3000 euro verdiend met de prostitutie. Dat geld heeft ze aan A. afgegeven. Die ging ermee naar het casino en vergokte het.” Het meisje moest haar verdienste afstaan, een vorm van seksuele uitbuiting. Ook labelt het artikel haar als een kwetsbaar meisje waar misbruik van is gemaakt. Dit bevestigt het slachtofferframe nog verder.

“Het meisje deed wat hij van haar wilde, omdat ze smoorverliefd op hem was, blijkt uit haar verklaringen. Ze had alles voor hem over, liet zich uitschelden en schofferen, maar wilde hem niet kwijtraken.”

ANP (2015, 22 juni) *Cel en tbs voor prostitueren zwakbegaafde ex.*

De titel geeft al weer dat de prostituee in dit artikel wordt beschouwd als een slachtoffer. Uit het artikel wordt duidelijk dat het meisje er zelf voor koos, maar dat de vrouw wel kwetsbaar en zwakbegaafd is. Vervolgens moest zij haar financiën aan haar ex afstaan. Al deze factoren wijzen erop dat de vrouw een slachtoffer was in de situatie en dat zij ook zo wordt beschouwd.

“Een kwetsbare, zwakbegaafde vrouw in de prostitutie laten werken met als doel er zelf financieel beter van te worden.”

ANP (2015, 24 juni) *Geen zandboten meer aan Utrechtse zandpad.*

Het frame in dit artikel is lastig vast te stellen. Het gehele artikel is in een zakelijke sfeer geschreven, waardoor er niet een echt frame toegekend kan worden. Alleen in de laatste zin wordt aangehaald dat er aan het Zandpad verschillende misstanden plaatsvonden als mensenhandel, mishandeling en uitbuiting. Hierbij kan de link gelegd worden naar een

slachtofferframe, maar die ene zin speelt zo'n kleine rol dat er aan dit artikel geen frame wordt toegekend.

ANP (2015, 25 juni) *Mogelijk seriemoordenaar actief in Ohio.*

In dit artikel is geen frame gebruikt richting prostituees. Er wordt beschreven hoe verschillende prostituees vroeger zijn vermoord en om welke reden. Hierdoor krijgen ze het label slachtoffer van de moordenaar opgeplakt, maar het beroep prostituee staat hier los van. Er valt dan ook geen duidelijk frame toe te kennen aan dit artikel.

ANP (2015, 1 juli) *Belgen verbieden feesten van motorbendes.*

De manier van financieren voor motorbendes is via prostitutie, althans zo laat dit artikel weten. Hierbij wordt er niet genoemd of deze prostitutie een vorm van uitbuiting of dwang met zich meeneemt. Als het in de context van de zin wordt geplaatst, kun je hier je vraagtekens bij zetten. Momenteel wordt echter alleen het beroep genoemd en kent het artikel dus geen frame toe aan de prostituees.

“Zij verdienen geld met onder meer grensoverschrijdende drugshandel, afpersing en prostitutie.”

Redactie binnenland (2015, 2 juli) *CU/SGP Den Haag: Prostitutiebeleid stad moet beter.*

Er worden twee frames door elkaar heen gebruikt in dit artikel. Het slachtofferframe en het zondebokframe, waarbij het slachtofferframe overheerst. Zo wordt er benoemd dat prostitutie geen rozegeur en maneschijn is.

“Mensenhandel en dwang zijn in de prostitutiebranche aan de orde van de dag.”

Ook wordt er beschreven dat het re-integreren van ex-prostituees in de samenleving erg vermoeid gaat. Er is niet één centraal aanspreekpunt waar deze vrouwen bij terecht kunnen. Toch worden de vrouwen ook bekeken als een zondebok die het verkeerd doen.

“Daarnaast is de overlast voor omwonenden enorm.”

Hier krijgen de vrouwen te horen dat ze niet meedoen aan de normale sociale orde en dus creëren ze overlast. Oftewel; het zondebokframe.

Hovener, V. (2015, 3 juli) *Geheime vrouwenopvang in Afghanistan.*

In dit artikel wordt overduidelijk het slachtofferframe gehanteerd. Het begint als bij de eerste zin.

“Ze ontsnapten aan huiselijk geweld, uithuwelijk, martelingen en gedwongen prostitutie.”

Vervolgens zet dit het gehele artikel door. Er wordt verteld over vrouwen die weer willen re-integreren in de maatschappij, ondanks dat het een lastig traject is. De vrouwen zijn psychisch beschadigd en een slachtoffer geworden van mensenhandel.

“Uit machteloosheid trekken ze hun haren uit, snijden ze zichzelf of doen ze een zelfmoordpoging.”

Ook beschrijft het artikel de situatie van een vrouw die uit wanhoop glas ging eten. Zo hoopte ze het seksuele geweld te stoppen. Het is overduidelijk dat deze vrouwen een trauma hebben en een slachtoffer zijn.

ANP (2015, 9 juli) *Verdachte kinderporno en –prostitutie voor rechter.*

De vrouwen en meisjes in dit artikel zijn het slachtoffer geworden van een mensenhandelaar. Hij heeft de meisjes seksueel uitgebuit en misbruik van ze gemaakt. De man regelde alle afspraakjes en zou deze ook hebben begeleid. Vervolgens hield hij ook een deel van de verdiensten zelf.

“Volgens het OM regelde de verdachte de financiën en gaf hij een deel van het verdiende geld aan de meisjes.”

Over de daadwerkelijke vrijwilligheid van de meisjes en vrouwen wordt niet gesproken. Toch valt uit de context op te maken dat de meisjes niet als vrijwillig werden beschouwd maar als slachtoffer.

“Het OM vermoedt dat de man zich voordeed al rouw op chatsites om contact te leggen met zijn slachtoffers. Hij zou ze daar verteld hebben dat ze veel geld konden verdienen door als model te werken of door seks te hebben. Eerst moesten ze seks met hem hebben.”

ANP (2015, 9 juli) *OM eist 8 jaar cel tegen pooier-rechercheur.*

Het slachtofferframe overheerst in dit artikel. De minderjarige meisjes werden door een oud-rechercheur in de prostitutie gebracht. Hij regelde hiervoor een hotel of een huis van een kennis, maar soms ook een auto van een klant. Voordat de meiden aan de gang gingen, moesten ze eerst met hem naar bed.

“De verdachte deed zich voor als een meisje. Hij vroeg hen of ze veel geld wilden verdienen met seks. Als ze daar voor openstonden, gaf hij zijn eigen naam en telefoonnummer en werd een afspraak gemaakt. Voordat hij klanten voor hen ging regelen, testte de verdachte de meisjes zelf uit. Daarvoor kregen ze niet betaald.”

Er valt hierbij wel te twijfelen aan de slachtofferrol van de meiden. Ze kiezen er in eerste instantie immers zelf voor. Ze spelen dan de actieve bedriegster. Vervolgens is er geen sprake meer van vrijwilligheid of onvrijwilligheid. Wel wordt er nog genoemd dat één meisje alleen seks met de verdachte had en van andere meisjes zou hij kinderporno hebben gemaakt. Deze factoren samen maakt dat het slachtofferframe overheerst, ondersteund door het bedriegsterframe.

Redactie binnenland (2015, 16 juli) *Religieuze stichting tegen mensenhandel stopt.*

Het slachtofferframe wordt in dit artikel sterk gehanteerd, evenals in de stichting waar het in het artikel om gaat. Het zit al in de naam; De Stichting Religieuzen tegen Vrouwenhandel. Hierbij worden de vrouwen al gezien als slachtoffer. Over prostituees zegt het nog weinig, totdat de onderstaande quote in beeld komt;

“Inmiddels staan vrouwenhandel en de daaruit voortvloeiende prostitutie hoog op de politieke en maatschappelijke agenda.”

Kortweg wordt de vrouwenhandel waartegen de stichting strijdt gekoppeld aan prostitutie of gedwongen prostitutie. De prostituees worden hierbij afgeschilderd als slachtoffer van deze werkbranche.

ANP (2015, 20 juli) *Prostituees beneden de 21 niet zelf strafbaar.*

Nogmaals een artikel waarbij het slachtofferframe erg naar de voorgrond treedt. Prostituees die onder de 21 jaar zijn, zullen niet strafbaar blijven. Dit doet de regering, omdat “jonge mensen die het slachtoffer zijn van mensenhandel en souteneurs, belemmerd worden naar de politie te stappen.” Hierbij wordt al aangegeven dat men naar prostituees kijkt als een slachtoffer, anders zou deze regelgeving niet ter sprake komen.

Vervolgens wordt er nog uitgelegd dat sommige mensen in de prostitutiebranche wel strafbaar zullen zijn. Hierdoor wordt het slachtofferframe nog verder overgedragen.

“Seksbazen en klanten moeten de leeftijd van de sekswerker in de gaten houden. Een klant die seks bedrijft met iemand onder de 21 jaar, kan wel een jaar de cel in draaien. Exploitanten worden strafbaar als zij iemand beneden de 21 jaar aanbieden.”

ANP (2015, 23 juli) *Vijf jaar cel voor “pooier-rechercheur”.*

Deze zaak is al meerdere malen aan bod gekomen. Steeds worden dezelfde frames gehanteerd; het slachtofferframe en het bedriegsterframe. Ook in dit artikel worden deze frames gebruikt. Als eerst wordt weer de situatie uitgelegd waarin de verdachte zijn straf opgelegd krijgt.

“Een oud-politieman die minderjarige meisjes in de prostitutie bracht en hun geld afnam
moe vijf jaar de gevangenis in.”

Vervolgens wordt er nog twee keer aangehaald dat de man de meeste verdienste van de meisjes innam. Verder moest één meisje onbeschermd seks hebben, wat het slachtofferframe nog verder bevestigt. Ook het bedriegsterframe wordt nog aangesneden als het artikel schrijft dat op aandragen van de verdachte twee vrouwen vrijwillig de prostitutie gingen. Uiteindelijk blijven dus beide frames gebruikt, waarbij het slachtofferframe overheerst.

Provoost, B. (2015, 27 juli) *Mensenhandel: Nederlandse overheid is grootste pooier.*

De insteek van dit artikel is een tikkeltje anders. Hierbij worden prostituees wel als slachtoffer gezien, maar vooral de overheid wordt aangewezen als de grootste boosdoener. Het artikel begint rustig als het gaat om het aantal slachtoffers van mensenhandel. Heel zakelijk wordt er opgebouwd naar de eerste momenten van framing.

“Om geld te verdienen voor hun kinderen zien moeders daar soms geen andere uitweg dan enkele jaren in de prostitutie in West-Europa te gaan werken. In praktijk vallen ze vaak in handen van mensenhandelaren.”

Hier wordt het slachtofferframe voor de eerste maal aangesneden. De buitenlandse vrouwen komen uit geldnood naar Nederland toe, maar vallen al gauw in de handen van een mensenhandelaar. Vervolgens worden er verschillende sectoren genoemd waar nog meer uitbuiting en mensenhandel plaats vindt, tot het artikel begint over loverboys.

“De loverboyproblematiek heeft nog meer aandacht, vindt Dettmeijer. “Die term is overigens misleidend: het gaat gewoon om mensenhandel. Preventie blijft belangrijk om ervoor te zorgen dat meisjes hier geen slachtoffer van worden.”

Nu worden de (toekomstige) prostituees zelfs een slachtoffer genoemd. Dit is tegelijkertijd het frame dat hier wordt gehanteerd. Dan komt een schrijfster uit Bulgarije aan het woord. Zij heeft meerdere boeken over mensenhandel geschreven en haar grootste standpunt is dat de overheid de grootste pooier is. Volgens haar doen zij te weinig aan de bestrijding van mensenhandel.

“De lage straffen voor mensenhandelaren schrikken slachtoffers af waardoor ze geen aangifte durven te doen.”

Ook schetst Maria een beeld van een nieuwe vorm van prostitutie die voortvloeit uit sexting.

“Sexting waarbij minderjarige meiden worden afgeperst met hun eigen naaktfoto's, die ze tijdens een chat naar hun 'vriendje' hadden gestuurd. Pooiers chanteren hen, dreigen de foto's op pornosites te plaatsen of ze naar al hun vrienden te sturen als ze niet voor hen in de prostitutie willen werken.”

Ook in dit verhaal zijn de meiden slachtoffers van mensenhandel. Maar Maria vervolgt haar verhaal en begint over de eventuele preventie van deze problematiek.

“Laat ze verplicht Youtubefilmpjes bekijken waarin ex-slachtoffers hen waarschuwen voor hun 'vriendjes'. Die mogen hen dan ook uitleggen dat ze het beloofde geld aan het einde van de rit niet zullen krijgen.”

Allemaal korte fragmenten uit het artikel waarbij het slachtofferframe duidelijk aanwezig is. De prostituees worden beschouwd als vrouwen die al gauw in de handen van pooiers en mensenhandelaren vallen, ongeacht hun eigen achtergrond.

Bakker, M. (2015, 28 juli) *Slachtoffers loverboys krijgen opleiding tot voorlichter.*

Linda Futa- van Goch is een ex-prostituee die meiden wil gaan voorlichten over de gevaren van loverboys. Zelf doet ze dit al, maar nu gaat ze ook andere ex-prostituees opleiden tot voorlichtster. In het artikel wordt veelal het slachtofferframe gehanteerd. Het gaat immers ook om vrouwen die het slachtoffer kunnen worden van een loverboy. De gehele insteek van het artikel is al het slachtofferframe.

“De gevaren van loverboys kunnen niet krachtiger worden geschetst dan door ex-slachtoffers.”

Meerdere malen komt het woord slachtoffers of ex-slachtoffers nog naar voren. Ook de aanpak van de voorlichting en de opleiding komt naar voren. Hierbij beschrijft Linda de traumatische ervaringen die ex-prostituees vaak met zich meedragen. Dit laat blijken dat deze vrouwen duidelijk slachtoffer zijn geworden van een branche waar ze niet wilde werken.

“Tijdens de opleiding kunnen pijnplekken die ze diep hebben weggestopt, worden getriggerd. Dat kan leiden tot flashbacks. We zorgen daarom voor een vangnet. Als deelnemers tegen moeilijke zaken aanlopen, kunnen ze die bespreken met een psycholoog of psychiater.”

Redactie regio (2015, 31 juli) *Aanzetten tot prostitutie: twee jaar cel.*

Dit artikel beschrijft hoe een pooier zijn straf kreeg te horen, maar bovenal hoe hij een vrouw in de prostitutie bracht. Deze vrouw wordt hierbij afgeschilderd als een slachtoffer in de gehele situatie.

“Vanwege problemen thuis zocht de vrouw onderdak. Ze kreeg dat bij I. en raakte smoorverliefd op hem. I. lokte haar in de prostitutie in de periode van augustus 2011 tot half juli 2012.”

Ook laat het artikel blijken dat de vrouw een soa kreeg en niet meer in clubs kon werken. In die periode werd ze aangezet tot webcamseks. De man kreeg hierbij haar verdiensten.

“Hij was totaal afhankelijk van de inkomsten van de jonge vrouw. Daarin heeft hij met kwalijke motieven gehandeld.”

Ook hieruit blijkt dat de vrouw het slachtoffer was van een ongewilde situatie in de prostitutie.

ANP (2015, 1 augustus) *“Slachtoffer Jack the Ripper opgegraven”.*

In dit artikel wordt geen duidelijk frame toegekend aan prostituees. Het verhaal gaat voornamelijk over vrouwen die het slachtoffer waren van een seriemoordenaar en zo op een trieste manier aan hun einde zijn gekomen.

ANP (2015, 4 augustus) *OM eist straf Satudarah-leden om uitbuiting.*

“Twee leden van motorclub Satudarah moeten 28 en vijftien maanden de cel in, omdat ze onder meer twee vrouwen seksueel hebben uitgebuit.”

Met deze zin opent het artikel en blijkt al dat de prostituees in dit artikel de slachtoffers zijn van seksuele uitbuiting door een motorclub. Later wordt dit frame nogmaals bevestigd als er wordt beschreven in welke situatie deze vrouwen verkeerden.

“De twee Satudarah-leden uit Nijverdal en Enschede maakten volgens het OM misbruik van de kwetsbaarheid van de vrouwen. Deze waren aan drugs verslaafd en kampten met psychische, geld- en privéproblemen, waardoor ze makkelijk tot prostitutie konden worden aangezet.”

Duidelijk blijkt dat deze vrouwen gezien worden als slachtoffers.

ANP (2015, 7 augustus) *Uitbuiters Haagse rosse buurt uitgeleverd.*

In dit artikel zijn er verschillende vrouwen die werden uitgebuit in de raamprostitutie. Het gehele artikel benoemt hen dan ook als slachtoffers van de situatie. Als een ex-prostituee aan het woord wordt gelaten is het overduidelijk dat met dit artikel het slachtofferframe wordt uitgestraald.

“Een jonge vrouw heeft verklaard dat ze drie jaar lang onder drang in de prostitutie had moeten werken. Dagelijks moest ze 600 tot 700 euro verdienen. Dat geld moest ze afstaan. Als het niet lukte om geld te verdienen werd er gedreigd dat ze in zee zou worden gegooid. Als ze ziek was, werd ze uitgescholden, bedreigd en kreeg ze klappen.”

Van de Beek, F. (2015, 12 augustus) *Roemenië heeft nog een lange weg te gaan in de strijd tegen vrouwenhandel.*

De havenstad Galati in Roemenië wordt in dit artikel beschreven als een bron van mensenhandel. Twee vrouwen uit de evangelische gemeente worden aan het woord gelaten. Zij vertellen over de vrouwenhandel in hun dorp en hoe zij hier preventiewerk voor doen.

“Dana weet dat er diverse meisjes gedwongen in de prostitutie zijn terecht gekomen. Vanuit haar kerk is zo’n slachtoffer begeleid. Het meisje was in Galati gedrogeerd en ontvoerd. Toen ze wakker werd, bleek ze in Spanje te zijn en moest ze aan de slag als prostituee.”

Hieruit blijkt dat de prostituees uit dit gebied veelal het slachtoffer zijn van gedwongen prostitutie. Vervolgens wordt er gesproken over de armoede in het land. De mensen zoeken vele manieren om snel geld te verdienen. Het artikel wijst uit dat verschillende vrouwen dan zelf kiezen om naar het Westen te gaan. Hier lijkt het bedriegsterframe aan de orde. De vrouwen kiezen immers vrijwillig voor een baan in de seksbranche. Toch wordt dit frame al gauw overschaduwd door de volgende quote:

“Vaak overzien ze de gevolgen van die keuze echter niet en komen ze in het Westen alsnog in handen van pooiers terecht.”

Vervolgens wordt nog eenmaal het slachtofferframe aangewezen als er wordt verteld dat deze vrouwen er niets tegen kunnen doen.

“Heeft het zin om aangifte te doen tegen een salon als de burgemeester erom bekendstaat dat hij de zomers aan het strand doorbrengt met een schare jongedames om zich heen?”

Hoofredactioneel commentaar (2015, 13 augustus) *Commentaar: Laat Amnesty zich richten op uitstapprogramma’s voor prostituees.*

In dit commentaar wordt Amnesty International even op zijn punt gezet. De hoofdredactie beschrijft hoe zij denken dat het beter kan gaan met de bestrijding van prostitutie. Hierbij wordt vooral aangehaald dat het vanuit Bijbels oogpunt geen normaal beroep is. Vrouwen worden in dit artikel niet zozeer afgeschilderd als slachtoffers die hulp nodig hebben. Het wordt vooral benadrukt dat het geen normaal beroep is.

‘Het is nu eenmaal een industrie die drijft op lichte zeden; bedrog en trouwbreuk.’

Hiermee geeft de krant aan dat ze het eigenlijk niet eens zijn met de gang van zaken van deze branche. Nogmaals wordt de Bijbel aangehaald als er wordt beschreven dat hoererij een vorm van afgoderij is.

“In de Bijbel is hoererij vaak een beeld van afgoderij en het afwijzen van de ware God.”

Er wordt in het artikel zelfs verwezen naar prostituees als het uitschot van de maatschappij. Hieruit valt op te maken dat het zondebokframe het meest van toepassing is. De vrouwen krijgen immers een rol toegekend waarin ze niet meedoen aan de sociale orde van de maatschappij, maar juist het uitschot zijn.

“Intussen heeft Amnesty International volkomen gelijk met de stelling dat sekswerkers het uitschot van de maatschappij zijn.”

Vogelaar, L. (2015, 14 augustus) “Nederland hield gegevens dwangprostitutie achter”.

In dit artikel komt het slachtofferframe ter sprake. Hierbij zijn de prostituees niet alleen slachtoffer van gedwongen prostitutie, maar ook van een Nederlandse overheid die geen uitkeringen wil toekennen aan ex-prostituees. Het artikel gaat over de troostmeisjes in Japan. Volgens een onderzoeksjournalist waren zij op het moment van Japanse bezetting Nederlandse staatsburgers en dus komen zij in aanmerking voor een dergelijke uitkering. Nu zijn er verschillende rapporten waaruit blijkt dat deze vrouwen hier recht op hebben, alleen zitten deze achter slot en grendel.

“Het zijn nota bene Japanse militairen zelf die in de rapporten verklaren dat deze troostmeisjes zijn gedwongen tot prostitutie.”

Ook wordt er verteld over de getuigenissen van twee vrouwen die vertelden dat zij slachtoffers zijn van de Japanse dwangprostitutie. Jonge vrouwen werden door de marine politie gearresteerd of onder valse voorwendselen door tussenpersonen gelokt. Hieruit blijkt nogmaals dat de vrouwen slachtoffers waren van de situatie.

Vervolgens benoemt het artikel nog meerdere malen dat het ging om dwangprostitutie waar het Japanse leger schuld aan heeft. Enkele voorbeelden zijn:

“Inmiddels ontkent de Japanse regering al zevenentwintig jaar lang ieder eebetrokkenheid van haar leger bij gedwongen prostitutie.”

“Het gaat om het bewijs dat het Japanse leger en de marine direct betrokken waren bij dwangprostitutie.”

ANP (2015, 18 augustus) *Vrijpraak seksuele uitbuiting Satudarah-leden.*

In dit artikel wordt het bedriegsterframe aangehaald. Er wordt geschreven dat de vrouwen vrijwillig de prostitutie in zijn gegaan en dat ze ook nergens hun geld moest afgeven. Ze hebben er dus zelf voor gekozen om mannen in het bed te verleiden.

“De vrouwen zelf hadden echter verklaard dat ze niet tot prostitutie waren gedwongen door de Satudarah-leden en ook niet onder druk waren gezet hun inkomsten af te geven.”

ANP (2015, 18 augustus). *Hongaarse familie verdacht van mensenhandel.*

Dir artikel is heel kort en verklaard alleen dat er mensen worden verdacht van seksuele uitbuiting in de prostitutie. De vrouwen in dit artikel worden daarbij ook afgeschilderd als het slachtoffer van mensenhandelaren en dus is ook dat frame van toepassing.

“Volgens het Openbaar Ministerie hebben ze vrouwen uitgebuit in de prostitutie.”

ANP (2015, 18 augustus) *Prostitutie in kelderbox “in goed overleg”.*

Het meisje in deze zaak wordt duidelijk afgebeeld als slachtoffer en bedriegster. Zo krijgt ze eerst het label opgeplakt dat ze vrijwillig de prostitutie inging, omdat ze geld nodig had. Zo vertelt de advocaat van de verdachte.

“Er was geen sprake van loverboypraktijken, dwang of geweld. Het ging om een samenwerking op 50/50 basis.”

Vervolgens wordt er beschreven hoe het meisje gedwongen zou zijn om seks te hebben, denkt het Openbaar Ministerie.

“De deur zou op slot gezeten hebben en hij zou erbij gestaan hebben om het geld te innen.”

Uiteindelijk komt er geen eenduidige conclusie en blijven dus allebei deze frames van toepassing op het meisje.

ANP (2015, 21 augustus) *Zedenzaak Schiedam in openbaarheid.*

De zaak uit het vorige artikel vervolgt zich in deze. Hierbij wordt het meisje als slachtoffer afgebeeld. Er wordt gesproken van gedwongen prostitutie, maar dit is tevens het enige wat er over het meisje genoemd wordt. Verder gaat het artikel over de openbaarheid van de zedenzaak.

“Het gaat om de zaak rond de gedwongen prostitutie van een 16-jarig meisje in een kelderbox in de Schiedamse wijk Nieuwland.”

ANP (2015, 21 augustus) *Strafeis 9 maanden in zaak kelderboxseks.*

Ook dit artikel gaat verder over de voorgaande zedenzaak. Het meisje wordt hierin nog meer als slachtoffer neergezet. Zo wordt haar situatie in de kelderbox beschreven, waarbij er alleen een matrasje lag. Verder wordt er verteld dat zij nog maagd was toen ze begon met de prostitutie.

“De jonge vrouw was nog maagd toen ze in mei en juni 2014 onder dwang van vier mannen werd geprostitueerd, aldus de officier. „Ze heeft niet de normale seksuele ontwikkeling gehad die past bij haar leeftijd.” Een van haar pooiers zou haar tot seks in een kelderbox hebben gedwongen in verband met een schuld van 6000 euro.”

Ook een klant vertelt over deze situatie. Volgens hem zou hij normaal gesproken de politie bellen, maar dit meisje zag er normaal uit.

“Het was er smerig, dat doe ik daar niet.” Hij zou het meisje daarna tevergeefs om haar identiteitsbewijs hebben gevraagd en daarna zijn weggegaan. “Ze deed het uit liefde voor haar vriend, vertelde ze mij.”

Verder wordt er nog geschreven over haar psychische problemen door deze ervaringen. Het meisje heeft nu therapie om weer te herstellen.

ANP (2015, 21 augustus) *Bulgaarse mannen vast voor mensenhandel.*

In dit artikel worden vrouwen duidelijk neergezet als slachtoffer. Zo wordt er meerdere malen genoemd dat de vrouwen werden gedwongen en uitgebuit. Ook de daders worden neergezet als criminele meesterbreinen die alles erg groot hebben georganiseerd.

“Het onderzoek richt zich op een crimineel samenwerkingsverband dat Bulgaarse vrouwen rekruteert, transporteert en uitbuit in de seksindustrie.”

Bakker, M. (2015, 21 augustus) *Hulpverlener Diana Bancken verruult Katwijk voor het Franse platteland.*

Het artikel begint redelijk neutraal. Er wordt benoemd dat Diana de grens over gaat om een time-outvoorziening te runnen voor ex-prostituees. Hierbij wordt er geen uitspraak gedaan over hoe men naar deze vrouwen kijkt. Het duurt ook even voordat er weer gesproken wordt over prostituees, maar als dit eenmaal gebeurt wordt er nog geen frame aan de vrouwen toegekend.

“In Frankrijk krijgen we te maken met vrouwen die heftige dingen hebben meegemaakt en daardoor zijn beschadigd. Ik geloof ook voor hen in de mogelijkheid van herstel, hoe diep ze ook in de ellende zitten.”

Als men echt gaat zoeken, zitten er fragmenten van het slachtofferframe in deze quote. Toch wordt er niet genoeg op gewezen om dit frame daadwerkelijk toe te kennen. Ook in het allerlaatste stuk wordt alleen de methode van de re-integratie genoemd. Nogmaals wordt er geen frame toegekend.

“Het gaat om vrouwen die in Nederland net uit de prostitutie zijn gekomen. In het begin moeten ze weer wennen aan een gewoon ritme van dag en nacht. Ze moeten zichzelf hervinden. In Frankrijk zijn ze helemaal weg uit hun oude omgeving. Als het even tegenzit, kunnen ze niet gemakkelijk opstappen. Dat kan helpen om door die eerste moeilijke fase heen te komen.”

ANP (2015, 10 september) *Recordaantal anonieme meldingen mensenhandel.*

In dit artikel gaat het voornamelijk om mensenhandel algemeen. Hierbij wordt er niet heel diep ingegaan op prostitutie. Zodra het over prostitutie gaat, wordt het wel gelinkt aan gedwongen prostitutie. Oftwel, vrouwen die slachtoffer zijn geworden van pooiers en mensenhandelaren.

Grinwis, P. (2015, 15 september) *Belangeloos het goede doen, in hoop op Christus Triomfator.*

Dit gehele artikel gaat over politici die voor eenmaal in een keer preken. Hierbij benoemt deze politici zijn agenda punten en dat hij strijdt tegen prostitutie. Als men hier dieper over nadenkt zou gedacht kunnen worden dat hij dit doet, omdat hij prostitutie ziet als iets kwaadaardigs en slechts. Toch valt dit uit de context niet op te maken hoe hier daadwerkelijk naar gekeken wordt.

“Onze fractie, maar vele collega's met mij, proberen dat door goed te luisteren naar de noden van mensen. We strijden tegen onrecht, zoals in de prostitutie.”

Redactie politiek (2015, 16 september) *Liveblog woensdag: Van der Staaij en “Amazing Grace”.*

Voor dit artikel wordt een raadsvergadering bijgewoond. Hierbij wordt eenmaal genoemd dat Klaver meer afstand moet nemen van de gang van zaken in prostitutie. Verder komt het niet aan bod en is er dus geen frame toe te kennen aan prostituees.

Redactie kerk (2015, 16 september) *Rotterdamse politie: Kerk in Spangen doet fantastisch werk.*

“Tot 2003 was Spangen een van de meest verloederde wijken van ons land. De wijk werd geteisterd door drugsoverlast en prostitutie.”

De bovenstaande quote is de enige keer dat prostitutie wordt genoemd in dit artikel. Hierbij valt het zondebokframe als eerste op. De prostituees worden beschouwd als een overlast en mensen die niet meedoen met de normale sociale orde. Anders ben je immers geen overlast. Daarom wordt het zondebokframe toegekend aan dit artikel.

ANP (2015, 1 oktober) *Taaleis voor raamprostituee toegestaan.*

Prostituees worden in dit artikel duidelijk beschouwd als slachtoffers. Raamexploitanten mogen vrouwen weigeren als ze geen Engels of Nederlands spreken.

“Daardoor is beter toezicht mogelijk op criminele activiteiten die gepaard gaan met prostitutie.”

Er wordt een voorbeeld gegeven van een raamexploitant die niet kon communiceren met een prostituee. Volgens het Hof van Justitie van de Europese Unie was dit niet goed.

“Hij kon er niet zeker van zijn of er sprake was van gedwongen prostitutie.”

ANP (2015, 2 oktober) *“76 zwakbegaafden geronseld voor prostitutie”.*

Het slachtofferframe is overheersend in dit artikel. 76 zwakbegaafden mensen zijn in de prostitutie belandt door mensenhandelaren en pooiers. De situatie waarin deze verstandelijke beperkten verkeren geeft al aan dat zij een kwetsbare doelgroep zijn. Ook wordt er aangegeven dat ze door toedoen van mensenhandelaren in de prostitutie zijn beland. Overduidelijk het slachtofferframe.

“Zeker 76 meisjes en vrouwen met een verstandelijke beperking zijn sinds 2013 in de prostitutie beland. Ze zijn geronseld terwijl ze in een inrichting zaten voor zwakbegaafden.”

De Jong, A. (2015, 15 oktober) *CU-Kamerlid Segers heeft voor prostitutiewet nog vier zetels nodig.*

In dit interview vertelt kamerlid Segers over zijn nieuwe prostitutiewet. Hij vertelt dat ook prostituanten van gedwongen prostituees niet vrijuit mogen gaan. Hij voelt hierbij ook steun te hebben van meerdere partijen.

“Het Openbaar Ministerie zegt ons dat het echt op ons wetsvoorstel zit te wachten, als een instrument om gedwongen prostitutie beter te kunnen bestrijden.”

Prostitutie wordt in dit artikel steeds maar weer gelinkt aan gedwongen prostitutie en daaruit valt op te maken dat prostituees worden beschouwd als slachtoffers.

“Ook Europabreed zie ik in het denken over prostitutie in combinatie met dwang, een omslag.”

Redactie politiek (2015, 16 oktober) *Voorstel straffen prostitueebezoek roept veel vragen op.*

In dit artikel is het slachtofferframe weer van toepassing. Het gaat over dezelfde wet als het voorgaande artikel, maar ditmaal worden de standpunten van verschillende partijen voorgelegd. Echter valt in dit artikel ook het bedriegsterframe op.

“een klant van een prostituee zou alleen strafbaar moeten zijn als deze vooraf zeker weet dat zij het slachtoffer is van uitbuiting of mishandeling.”

In de bovenstaande quote wordt er ook ruimte gelaten voor een prostituee die vrijwillig en zonder uitbuiting of mishandeling haar inkomsten verdient. Hieruit valt ook het bedriegsterframe af te leiden. Wel wordt er nog eenmaal het slachtofferframe aangestipt.

“...een sekswerker die haar werk moest verrichten onder dwang.”

Van de Loo, V. (2015, 17 oktober) *Mannen, spreek ‘klanten’ van prostituees aan op hun gedrag.*

In dit artikel worden mannen aangesproken om zich te gedragen als Middernachtzendingen. Van de Loo probeert de mannen op te roepen om andere mannen met de kracht van kameraadschap te beroepen op hun integriteit. Hierbij stelt ze zichzelf de vragen of het niet meer uit maakt als prostituees gedwongen werken. Ze geeft hierbij geen daadwerkelijk beeld van de prostituees zelf, maar des te meer van de prostituanten.

Op het eind vraagt ze zichzelf of ze dan tegen prostitutie is. Hierbij stipt ze kort het zondebokframe aan. Ze geeft namelijk aan dat ze tegen prostitutie is en dit eigenlijk als iets slechts ziet.

“Ben ik dan tegen prostitutie? Laat ik het zo zeggen. Ik ben vóór de praktijk van zelfbeheersing, vóór de beperking van seksualiteit tot een liefdesrelatie en vóór vrije beroepskeuze van elke vrouw. En dan ben ik benieuwd hoeveel prostitués er overblijven.”

Redactie buitenland (2015, 22 oktober) *Christelijk Canada weinig hoopvol over nieuwe regering.*

In dit artikel wordt geen mening gegeven over prostituees. Er wordt alleen aangestipt dat Canada ook gelegaliseerde prostitutie kan verwachten.

“De uitkomst kan betekenen dat Canada er in enkele jaren hetzelfde uit ziet als Nederland nu: gelegaliseerde prostitutie, drugs en euthanasie.”

Rouvoet, F. (2015, 24 oktober) *Christelijke mannen, sta op in de strijd tegen prostitutie.*

In dit artikel probeert Rouvoet op te roepen tot hetzelfde als Van de Loo op 16 oktober. Mannen moeten zich massaal verenigen tegen prostitutie. Hierbij wordt, net als op 16 oktober, veelal de nadruk gelegd op de mannen en niet op de prostituees. De insteek van het artikel is echter wel dat prostitutie zondig is en kwaad. Daarom valt ook dit artikel toe te wijzen aan het zondebokframe.

“Leviticus 19:29 spreekt hierover: „U mag uw dochter niet schenden door haar hoererij te laten bedrijven, zodat het land geen hoererij bedrijft en het land niet met schandelijk gedrag vervuld wordt.”

Eenmaal worden prostituees aan het woord gebracht, maar daar speelt zich geen nieuw frame af.

“Het is ontluisterend om te horen hoe zij over mannen denken. Mannen kunnen alleen maar liegen en bedriegen voor hun eigen genot, vertelden twee jonge Oost-Europese meiden ons. Mannen hebben geen respect voor vrouwen, inclusief hun eigen vrouw. Ze denken niet met hun hersenen, maar met hun geslachtsdeel.

Dijkstra, M. (2015, 7 november) *Gea Gort schrijft in “Business as Mission” over het geloof in de werksituatie.*

In dit artikel wordt geen frame aangesneden. Kort wordt er aangestipt dat er met het geloof veel te bereiken valt, ook op het gebied van prostitutie en mensenhandel. Verder wordt er geen mening gegeven over prostituees.

“Neem het verhaal van een uitzendbureau dat zich inzet om vrouwen die slachtoffer zijn van mensenhandel en prostitutie aan een baan te helpen.”

ANP (2015, 11 november) *OM vervolgt ‘klanten’ minderjarige prostituee.*

Het slachtofferframe is in dit artikel duidelijk van toepassing. Het beschrijft de zaak van een meisje dat gedwongen in de prostitutie werkte. Haar kwetsbaarheid en minderjarigheid zijn hierbij verschillende factoren die wijzen op een slachtofferrol.

“De drie zouden eind 2014 het minderjarige meisje hebben geronseld om de prostitutie in te gaan. De drie worden ervan verdacht dat zij het meisje, dat destijds vermist was en daardoor erg kwetsbaar, hebben uitgebuit in de periode dat zij in de prostitutie zat.”

De Groot, K. & Vroegindewei, G. (2015, 20 november) *ChristenUnie-fractievoorzitter Segers als ambassadeur van het Evangelie.*

Er is niet echt sprake van een frame in dit artikel. Er wordt vooral gekeken naar de punten die op de politieke agenda staan van meneer Segers. Hierbij flitst prostitutie tweemaal voorbij. Eenmaal vertelt hij dat hij wil samenwerken met mensen die hetzelfde standpunt hebben wat betreft prostitutie. De tweede keer vertelt hij dat hij zich hard wil maken voor prostitutie. Hierbij geeft hij echter geen visie op dit beroep.

“Vervolgens gaan we op zoek naar verrassende allianties en bondgenoten die wellicht niet onze diepste uitgangspunten delen, maar wel eenzelfde standpunt hebben, bijvoorbeeld over eerlijke handel, prostitutie, bescherming van het leven.”

“Ik voer ze met overtuiging, maar besef dat we daar niet meer vanzelfsprekend gaan winnen. Daarom richt ik me liever op de voorhoedegevechten die eerst achterhoedegevechten waren, bijvoorbeeld prostitutie, kinderporno en het gevecht voor downkinderen.”

Hoekman, J. (2015, 21 november) *Elke aanslag brengt eindtijd voor IS dichterbij.*

In dit artikel wordt ook geen beeld gegeven over hoe men aankijkt tegen prostituees. Het gaat over de aanslagen van IS in Parijs. Hierbij wordt prostitutie gelinkt aan zedeloosheid. Dit zou kunnen worden opgevat als het zondebokframe.

“Ook voor de aanslagen van vorige week in Parijs geldt dat IS daar duidelijke taal over spreekt in de verklaring die de beweging heeft uitgegeven. Parijs is „de hoofdstad van prostitutie en zedeloosheid, de leidende drager van het kruis in Europa.”

Echter is dit niet van toepassing bij dit artikel niet van toepassing, omdat er zeer duidelijk wordt gemaakt dat dit de mening van IS is. Hierbij wordt benoemd dat IS en het christendom niet goed samengaan in een sarcastische context.

“Het is een beeld dat ook buiten de IS-gelederen breed wordt ondersteund: het Westen is christelijk en dús moreel losgeslagen. Bovendien heeft dat christelijke Westen altijd de pijlen gericht op de islam.”

ANP (2015, 3 december) *OM eist 14 jaar cel voor dood prostituee.*

Dit artikel gaat over een man die zijn 22-jarige vriendin en prostituee heeft vermoord. Hierbij wordt benadrukt dat zij melding bij de politie had gedaan van mishandeling, verkrachting en diefstal. Zij koos in deze situatie vrijwillig voor de prostitutie en dat past in het bedriegsterframe. Helaas werd ze later slachtoffer van deze scene en werd ze meerdere malen mishandelt door haar vriend die ze had ontmoet door de prostitutie.

“Hij is zo groot en sterk en drukte me tegen het bed, ik heb er nog steeds letsel van.”

Dit zorgt ervoor dat ze ook als slachtoffer wordt neergezet. In dit artikel zijn dus twee frames van toepassing. Het bedriegsterframe en slachtofferframe.

De Jong, A. (2015, 5 december) *Opereren in seculier milieu vraagt om aanpassing.*

In dit gehele artikel komt prostitutie eenmaal voor en wordt het onbewust weggeschreven in het zondebokframe.

“Segers (ChristenUnie) doet het, als hij het kwaad van de prostitutie wil indammen niet door op de zondigheid van het verschijnsel te wijzen, maar door te focussen op het inhumane van de veelal met prostitutie gepaard gaande mensenhandel.”

Een goed voorbeeld van framing speelt zich af in deze quote. Het Reformatorisch Dagblad probeert juist te ontkennen dat er zondigheid in prostitutie zit, maar door dit te noemen, wordt het frame juist bevestigd. Niet alleen de prostituees maar de gehele branche wordt ingevuld als zondig en dus het zondebokframe.

Redactie politiek (2014, 12 december) *Rijles betalen in natura kan.*

In dit artikel wordt er geen frame toegewezen aan prostituees. Er wordt juist benoemd dat het betalen van je rijles in natura geen vorm van prostitutie is.

“Dergelijke activiteiten vallen niet onder prostitutie. De rijsschoolhouders bieden namelijk geen seksuele handelingen aan, maar rijlessen. Dat de betaling in natura plaatsvindt, is niet strafbaar. De cursist moet wel achttien jaar of ouder zijn.”

ANP (2015, 17 december) *Twaalf jaar voor dood Bulgaarse prostituee.*

Het frame in dit artikel blijft lange tijd uit. Het gaat vooral over de prostituee die slachtoffer is geworden van een gewelddadige moord. Aan het einde lijkt er een slachtofferframe toegekend te worden aan de vrouw. Er wordt vermeld dat de vrouw is mishandeld en verkracht. Ook wordt er vrij in het begin al bekend gemaakt dat zij door haar vriend beroofd was van 5000 euro. Al deze factoren creëren een slachtofferframe.

“J., een bekend vechtsporter, en de Bulgaarse kenden elkaar uit de prostitutie en hadden al enige tijd een relatie, maar de vrouw deed eerder die maand melding bij de politie van mishandeling, verkrachting en diefstal. Ze vertelde toen onder meer dat ze de relatie wilde verbreken, omdat ze erachter was gekomen dat hij er meerdere vriendinnen op na hield. J. wilde dit volgens haar niet accepteren.”

Visscher, J. (2015, 19 december) *Natalia Nefedyeva: Rusland is mijn moederland, Nederland mijn vaderland.*

In dit artikel wordt geen frame toegekend aan prostituees en de seksbranche. Natalia vertelt over haar leven in Rusland en Nederland en noemt eenmaal hierbij prostitutie.

“Nederland wordt wereldwijd gezien als land van drugs en prostitutie, maar er valt toch ook een andere kant van Nederland te vertellen?”

In deze context wordt er meteen een negatieve lading aan prostitutie toegekend. Het lijkt alsof prostituees worden beschouwd als zondig, maar de context is zo klein dat er geen goed oordeel over is te noemen. Iedere lezer interpreteert dit op zijn eigen manier en dat kan positief of negatief zijn. Daarom wordt er geen frame toegekend aan dit artikel.

Kwantitatieve inhoudsanalyse Reformatorisch Dagblad

Kwantitatieve inhoudsanalyse Reformatorisch Dagblad						
	Slachtofferframe	Zondebokframe	Heldenframe	Goede moederframe	Bedriegsterframe	Geen duidelijk frame
Jan	5	1				2
Feb	9		1		2	1
<u>Maa</u>	5					2
Apr	6				2	2
Mei	4				1	3
Jun	7					5
Jul	10	1			2	1
Aug	9	1			1	1
Sep	1	1				2
Okt	4	2			1	1
Nov	1					4
Dec	2	1			1	2
Totaal	63	7	1	0	10	26

Bijlage 2 Interviews

Transcript 1 Eunice Nahuis – Groot Nieuws Radio – 22 april 2016

Eunice Nahuis is de enige redactrice bij Groot Nieuws Radio die zich bezig houdt met actualiteitenprogramma's. Dit maakt haar tot de enige redactrice die in aanraking komt met prostitutie in haar berichtgeving. Eunice is geïnterviewd op de redactie van Groot Nieuws Radio.

“Het is niet dat ik de specialist in mensenhandel en prostitutie ben hoor. We zijn gewoon een super klein team, dus ik ben de redacteur voor de nieuwsprogramma's en dat is het dan ook. Dus ik doe dan ook alles. Van het nieuws binnenland en buitenland. We proberen dan ook een mooie mix daarin te maken en dan komt ook dit onderwerp naar voren, maar het is niet zo dat ik denk, we moeten er iets mee, want dit is echt ons onderwerp. Want er zijn meer heel veel dingen waarvan wij denken, daar kunnen we wel wat mee. Maar het is natuurlijk wel een onderwerp wat vanuit de christelijke partijen ook heel veel aandacht krijgt. En dan merk je wel dat wij dat automatisch ook meer volgen. Dus het is niet iets wat mijn portefeuille heeft, maar dat komt omdat we hier zo'n klein team hebben en dat het dan automatisch...”

“Het komt dus vanzelf op je pad.”

“Ja precies, dat is misschien wel handig om te weten voor jou beeld, om te weten hoe ik erover denk.”

“Als je kijkt naar prostitutie op zich, zou je zeggen dat is iets goeds of dat is niet iets goeds? En, ik neem aan dat je christelijk bent anders werk je niet bij Groot Nieuws Radio, in hoeverre heeft jouw geloof invloed op hoe je ernaar kijkt.”

“Het is wel grappig, want wij hebben net een aantal interviews gehad met vier jonge mensen die een initiatief zijn begonnen. De stichting Exxpose heet dat. Ik weet niet of je dat kent, maar zij hebben laatst ook een festival georganiseerd op de Wallen. En ik vroeg laatst aan een van die dames van, we gingen ze bellen voor een stelling hierover. En toen zei zij dat hun imago de laatste tijd heel erg is veranderd. In de afgelopen jaren was de mening heel erg: “daar kom je toch niet aan? Zij zijn vrijgevochten. Het hoort er gewoon bij, het is een recht van de mensen. Je mag er zelf voor kiezen.” Dat soort dingen. En zij merkt nu steeds meer bij jongeren dat het gaat leven van, zijn de omstandigheden wel zo goed? Zit er wel een meerderheid vrijwillig, volgens mij niet. Er is steeds meer begrip gekomen voor: hé moet je dat nou wel doen. Steeds meer begrip gekomen voor de kritiek erop. En wat ik er zelf van vind, is altijd een lastige vraag voor een journalist. Je bent alleen maar bezig met...”

“Wat anderen willen.”

“Ja, precies! Maar ik herken me daar wel in. Dat zij zegt van, je hoeft als jongeren van nu niet per se zo te zijn van vrijgevochten en alles moet kunnen. Maar zo ben ik sowieso zelf niet, zo zit ik niet in elkaar. Maar ik vind het heel mooi dat programma's, zoals Jojanneke, wat zij gedaan heeft. Dat ook gewoon mensen buiten de christelijke wereld om, dat zij gewoon aan de bel trekken zo van: is dit een normaal beroep? Nou dat weet ik nog zo net niet. De vraag die ze eronder stellen is vooral, wat gebeurt er nou eigenlijk precies? Want we hebben een heel groot netwerk in Nederland wat legaal is en dan zeggen ze: je kunt het beter legaal maken, want dan zien we wat er gebeurt. Maar ik had het er laatst met een van die dames over en die zei: maar er is alsnog een heel groot illegaal netwerk in Nederland.”

“Dat was met die dames van Exxpose?”

45

“Ja. Dus blijkbaar helpt het niet dat wij het legaal maken. En er gebeurt alsnog van alles wat wij niet legaal vinden binnen de prostitutie. Ik vraag me ook af of ons Nederlands beleid met het legaliseren en alles, hoe goed dat werkt. Er was laatst een hele treffende opmerking, volgens mij van Tijs van de Brink. Hij doet het programma ‘De tafel van Tijs.’ En daarin hadden ze het over orgaandonatie. Mag je een orgaan verkopen of niet? Toen zei hij: “In Nederland doen we moeilijk over, je mag niet je nier verkopen bijvoorbeeld, maar je mag wel je hele lichaam verkopen.” Dat was voor het eerst in deze discussie dat ik dacht, hier ben ik het best wel mee eens. Dat hij het even zo neerzet. Onze kaders in Nederland zijn zo: alles moet maar kunnen. En dat heeft ook invloed op je. Je moet alles zelf kunnen beslissen en als je prostituee wilt worden en je bent ervan overtuigd en je vindt het nog leuk ook. Dan moet dat maar allemaal kunnen in Nederland. Terwijl eigenlijk is het gewoon, ik vind het een bizar beroep. Ja.”

50

55

“Zou je zoiets hebben van: het mag wel afgeschaft worden?”

60

“Dan voel je je meteen zo’n gekkie als je dat zegt, maar dat komt echt door de culturele bril, merk ik. Die heb je heel erg mee. Ja, vind ik dat? Dat is een goeie. Ik heb er, volgens mij, nog nooit over nagedacht of ik vind dat prostitutie moet worden afgeschaft. Ja, ik vind het geen gewoon beroep zoals alle andere beroepen. Zo van, prima om daar je brood mee te verdienen. Ik ga even afwegen welke argumenten ik heb en of ik het er dan mee eens ben of niet. Het klinkt meteen zo heftig, maar ik denk dat ik dat wel zou vinden.”

65

“Een paar jaar terug had je Ter Hirsch en Ballin, dat waren ministers, die wilde dat de leeftijd omhoog zou gaan. Je moest minimaal 21 jaar zijn als prostituee. Wat vind je van zoiets? Is dat wel oké? Of helpt dat ook niet?”

70

“Nee, ik denk het niet. Je blijft alsnog hebben, denk ik, 21 is alsnog vrij jong, dat je onder dwang van iemand anders zegt: maar ik doe dit uit eigen wil. En dat het dan alsnog iemand anders is, een pooier of iemand anders die erachter zit. En het is ook meer het feit dat wij de mogelijkheid bieden. Het is voor sommige vrouwen inderdaad hun broodwinning. Daarom heb ik ook niet zoiets van, je kunt het meteen afschaffen en je ziet maar hoe je het oplost. Maar ik ben er wel heel erg voor om te gaan kijken naar welke andere talenten je hebt.”

75

“Je weet waarschijnlijk wel van het voorstel van meneer Segers. Hij wil dat de klant strafbaar gesteld wordt. Denk je dat zoiets helpt in het tegengaan van eventueel gedwongen prostitutie?”

80

“Dat is een lastige, want aan de ene kant wordt er gezegd je legt het probleem dan bij de klant neer en niet bij de prostituee. Je laat hem dan zien, dit is niet helemaal normaal waar je mee bezig bent. Ik denk wel dat het helpt in de zin van, je maakt mensen bewust van de misstanden die er kunnen spelen en hun eigen verantwoordelijkheid. Kijk het is altijd goed. Ik vind het goed dat hij het doet, maar of het een oplossing is. Dat weet ik niet zo goed.”

85

“Als je een prostituee voor je ziet, wat voor soort vrouw zie je dan voor je? Zie je een vrouw die heel zielig is en ingetogen. Of een vrouw die op VWO heeft gezeten, super slim is geweest?”

90

“Allebei een beetje. Ik heb aan de ene kant het beeld van meisje die niet helemaal lekker terecht zijn gekomen. Bijvoorbeeld doordat ze niet hebben kunnen studeren, de verkeerde mensen zijn tegen gekomen of gewoon iets lager op de sociale ladder. Dat soort dingen. Daar denk ik wel aan. Maar ik denk ook aan van die hele vrolijke uitbundige types die je ook

95

weleens ziet op televisie. Die hun beroep echt fantastisch vinden en inderdaad op de barricades gaan staan van: "Blijf van onze handel af." En dat, ja, kijk als je in Amsterdam loopt zie je allemaal van die uitbundige types en als ik op de Albert Kuypmarkt loop zie ik van
100 die heerlijke Amsterdamse vrouwen die hun koopwaar, in dit geval andere koopwaar, staan aan te prijzen. En dan denk ik: "zo zijn jullie ook gewoon, lekker expressief, vrijheid blijheid." Die types zie ik wel. Maar ik heb ooit, toen ik in het eerste jaar zat van journalistiek, moest ik in Utrecht, volgens mij bestaat het nu niet meer, maar het was vrij in het centrum. Toen wilden wij een daar reportage maken. En een student die naast mij liep, zij had een camera
105 bij zich en daar werd zo apart op gereageerd. Wij liepen daar gewoon langs verschillende ramen. En de sfeer die daar hing. Ik dacht: dit voelt echt niet tof gewoon."

"Je voelde je er niet veilig bij?"

110 "Nee, ik voelde me er zelf niet veilig bij, maar ook die dames niet. Dat ik dacht, volgens mij voelen jullie je er ook echt ongemakkelijk bij. En als er ook maar enigszins een camera bij ze in de buurt kwam, kan natuurlijk ook te maken hebben met privacy en ik snap ook dat ze daar gevoelig voor zijn, maar dat het dan meteen zo'n probleem is. We werden voor mijn gevoel ook wel echt in de gaten gehouden toen we daar liepen. Je loopt er wel rond met je
115 blocnoteje en met een fotocamera en een gewone camera, dat soort dingen. Dan snap ik ook wel dat je in de gaten wordt gehouden, maar je voelt meteen: hé, je mag hier eigenlijk geen stap verkeerd zetten, want dan... Je weet niet precies wat er gebeurt, maar je voelt je er niet veilig."

120 **"Denk je dat het ermee te maken kan hebben dat je met een camera loopt, maar ook nog eens een vrouw bent? In plaats van dat je een mannelijke klant bent. Zou hij ook het gevoel kunnen krijgen dat die vrouwen zich niet fijn voelen?"**

125 "Ik denk wel heel veel minder. Kijk normaal als je klant bent, dan zit je er zo anders in dan hoe ik daar rond liep. Dan vindt je dat normaal, maar ik denk niet dat je helemaal kan afsluiten voor het feit dat als je ziet hoe ongelukkig zij er mee is, dan zou ik het gek vinden als je je daar helemaal voor kan afsluiten. Maar ik denk dat het wel mogelijk is."

130 **"Als je denkt aan prostitutie, leg je dan meteen een link naar gedwongen en dat is niet goed? Of, nee wacht. Ik moet hem anders stellen. Geloof je over het algemeen dat vrijwel alle vrouwen gedwongen zijn? Of denk je dat vrijwillige prostitutie ook kan bestaan?"**

135 "Ja, ik geloof dat het kan bestaan. Zeker. Maar ik denk dat er een heleboel zijn die het niet vrijwillig doen. Of omdat ze het geld gewoon keihard nodig hebben, of omdat ze erin zijn gerold, maar niet uit vrijwillige redenen, maar dat een kerel bijvoorbeeld gezegd heeft dat te gaan doen. Of omdat ze niet goed weten wat ze anders moeten doen. Laatst las ik in een artikel van een vrouw, die was al in de zestig ofzo en die heeft het altijd gedaan. Haar hele leven. En zij vond het fantastisch, maar dat zijn voor mijn gevoel wel de uitzonderingen, want
140 je hoort heel vaak verhalen, door organisaties die ik bel, dat vrouwen blij zijn dat ze eruit zijn en dat ze zich weer waardig voelen. Als ze gewoon een ander leven kunnen opbouwen en zelf als vrouw, kan ik me gewoon niet voorstellen dat je daar echt gelukkig van wordt. Ik word echt gelukkig van me werk, dat ik denk: "Oh, morgen staat er een mooie uitzending." Van de week kreeg ik ook een mailtje van iemand die zei, ik doe dan elke week zelf een stelling
145 voorbereiden en dan praat ik de luisteraars bij over de reacties die we krijgen en toen was er iemand die me mailde: Ja, we hebben het er in de kerk over gehad en we gaan het nu anders aanpakken, naar aanleiding van die stelling. Ze was ook niet de enige die geluisterd had, allemaal mensen uit de kerkradio hadden het ook gehoord. En dan denk ik: wat tof! Daar doen we het eigenlijk voor En ja, dat je dat niet hebt en gewoon je lichaam verkoopt,

150 dat vind ik al erg genoeg. Dat lijkt me echt bizar, dat jouw meest intieme intimiteit deelt met
alles en iedereen en dat je blijkbaar ook dat gedeelte van de liefde, dat het je koopwaar
wordt. Dat vind ik wel echt heel bizar.”

“Denk je dat er christelijke meiden kunnen zijn die er vrijwillig voor kiezen?”

155 “En dan versta jij onder christelijk dat zij een levendige relatie hebben met God?”

“Ja”

160 “En dan vrijwillig ervoor kiezen, dat ze denken van.”

“Gedwongen kan ook, maar vrijwillig even.”

165 “Ja, dat is altijd lastig, want het kan bestaan. Ik bedoel, ik ben niet zoals alle andere
christelijke meisjes en zij zijn niet zoals ik. Dus het zal allicht kunnen, alleen wat mij betreft
strookt het dan niet met als je zegt: ik ben christelijk. Misschien een lekker oordeel van mij,
maar ik vind het niet bij elkaar matchen. Dat betekent natuurlijk niet dat het niet kan. Ik
bedoel er gebeurt van alles op de wereld. Dingen waarvan ik denk: “hm, past dit bij elkaar?
Oh, jij vindt van wel?” ”

170 **“Ik maak nu even een stapje naar de framing en hoe je daarover denkt, want hoe zou
jij framing omschrijven als je daaraan denkt?”**

175 “Dan denk ik aan de bril die je ophebt en hoeveel aandacht we eraan besteden, op welke
manier, wie we daarvoor bellen. Kiezen we ervoor om altijd mensen te bellen die op de
barricades staan en extreem tegen zijn of kiezen we ervoor een hulporganisatie te bellen die
wat meer de persoonlijke verhalen kunnen vertellen. Ik heb het idee dat wij daar niet heel erg
een bepaald standpunt bij innemen. Omdat je als journalist natuurlijk probeert onafhankelijk
te zijn. We hebben wel veel gebeld met Gertjan Segers hierover, omdat het echt zijn ding is,
180 mensenrechten. Dus daarbij kun je wel zeggen het is veel het ChristenUnie perspectief,
maar we proberen dan wel met de vragen er rekening mee te houden. Dan ook dit te
belichten dat niet iedereen die in de prostitutie zit, zit in kommer en kwel. Dat proberen we er
altijd wel bij te houden. En met bijvoorbeeld soms een stichting, Exxpose die we dan bellen.
Daar zeg ik ook wel tegen: “maar is de mening in Nederland niet heel anders dan die van
185 jullie? Hoe wordt daarop gereageerd?” En dan zeggen zij verhalen van nou, drie jaar geleden
kregen we allemaal hate-mail. En nu zijn er mensen die gewoon naar ons festival toekomen,
terwijl ze een duidelijke boodschap hebben. Maar dan niet het etiketje christelijk eraan
hangen, dat merk ik wel steeds meer. Wij zijn natuurlijk über-christelijk, dat is voor op de
gevel te zien. Maar dat betekent niet per se dat we bij alle onderwerpen moet laten weten
190 wat wij ervan vinden.”

**“Benader je wel alle onderwerpen vanuit een christelijk standpunt? Of zou je zeggen
dat je soms ook gewoon onderwerpen aansnijdt, omdat er aandacht voor moet zijn en
niet per definitie komt omdat je christelijk bent?”**

195 “Dat laatste doen we heel veel, maar we beredeneren dat wel vanuit ons christen zijn.
Bijvoorbeeld laatst hadden we een interview over Noord-Korea, daar dreigt een
hongersnood. Dan denken we: hé, Noord-Korea staat op nummer 1 van de ranglijst van
vervolgde christen. Voor de gewone bevolking is het daar al erg, wat het regime allemaal
doet. Ze moeten allemaal een bepaald gedeelte weggeven omdat het regime werkt aan een
200 grote opmars. Maar voor christenen is het allemaal nog pittiger. Dus dan besteden we
aandacht aan Noord-Korea, dat vinden we belangrijk, dat zie je ook niet elke dag in het

nieuws. Maar dan hebben we ook één of twee vragen erin verwerkt over hoe het zit met de christenen daar. De keuze van onderwerpen dat doen we wel, daar nemen we ons christen zijn wel in mee. Je neemt jezelf mee in die keuze van onderwerpen. Maar het is niet zo dat wij alleen maar dingen doen van, dit past in het christelijke straatje.”

“Als je dan dus uiteindelijk een onderwerp kiest, dan probeer je er wel een christelijke invalshoek bij te halen?”

“Ja, ja. Hoeft niet altijd, soms is nieuws ook gewoon nieuws. Dat we denken, hier doen we ook gewoon iets mee, verkiezingen bijvoorbeeld. Dat volgen we net als anderen, alleen besteden we wel meer aandacht aan christelijke partijen. En als we iemand bellen of uitnodigen in de studio, dan zijn het ook wel vaak de christelijke partijen, maar we bespreken wel met hun, wat doen de anderen? We zijn wel anders dan anderen, maar we laten niet nieuws liggen wat de NOS ook doet. Als ik ’s avonds het achtuurjournaal bekijk denk ik, die eerste drie onderwerpen hadden wij ook vandaag.”

“Alleen dan met een andere invalshoek misschien?”

“Ja.”

“Hoe zou je dan zeggen dat jouw christelijke levensbeschouwing invloed heeft op je werk? Op een schaal van nul tot tien?”

“Op me totale werk wel veel, want wij hebben bijvoorbeeld een trouwe achterban die best wel veel en vaak bellen. Daar zitten ook best wel bijzondere mensen bij die ons gewoon iets teveel volgen, waar je soms echt knettergek van wordt als je ze aan de telefoon hebt. Deze week was mijn eerste telefoontje op maandagochtend van een mevrouw die heel vaak belt. Mevrouw Piep. Ze was meteen super boos, dan heb je ook al de neiging om te denken: “nou, ik ga je helemaal niet meer helpen.” Maar ik dacht juist, wat heeft zij hier voor reden toe? Misschien is ze wel heel ongelukkig en ben ik de enige persoon die ze vandaag spreekt, dus laat ik maar heel duidelijk zijn. Ik ben wel heel aardig geweest. Ik heb gezegd: “mevrouw, het is onbeleefd wat u zegt. Als u, u niet verbetert ga ik u ook niet verder helpen.” Maar daarna werd het beter, want dat weet ik inmiddels ook bij haar. Als je dan streng bent, dan wordt ze ineen één keer veel beter. En ook als we ergens zijn op een evenement en er komen mensen naar je toe die met je willen praten en hun problemen vertellen, dat soort dingen. Soms voel ik me alsof ik bij de EO nazorg werk. Daar moest ik hier in het begin echt heel erg aan wennen. Omroep Gelderland was gewoon nieuws, nieuws en nieuws. En hier is het heel veel ook wat daarom heen gebeurt. En tegelijkertijd ben ik echt journalist, dus ik volg het nieuws van de dag en dan bedenk ik: “Wat gaan wij ermee doen? Wat moeten wij ermee doen? Hoe volgen we het? Wie gaan we bellen?” Kijk, ik ben christen in hart en nieren en ik bid elke dag. Dat ik zeg: “Heer, wilt u laten zien wat we wel of niet moeten doen? En wilt U me erbij helpen?” En ik heb het idee dat we, nou ja, ik niet direct door een schoon huis wordt geleid naar dit moeten we doen en dat moeten we doen. Maar ik vertrouw er wel op dat wij daarin geleid worden. Je moet gewoon je werk doen, God om een zegen vragen daarvoor en dan komt het wel goed. Want ik vind het wel bijzonder dat zo’n klein radioprogramma bijvoorbeeld de radioring wint met het programma ‘Blessings’. Dan staan wij allemaal te kijken van: “Wat is dat nou weer? Dit is echt een wonder!” En heel veel betrokken luisteraars. Je hebt een andere band met je luisteraars dan andere stations, denk ik. Die van ons staat heel, je deelt gewoon heel veel. Je deelt je geloof met elkaar en ze zijn gewoon mega betrokken. We hebben luisteraars die gewoon de hele dag door luisteren.”

“En hoe zou je zo’n band dan omschrijven? Is het een band van je kent elkaar goed en voelt elkaar goed aan? Je hebt echt een soort, om in voetbaltermen te praten, harde kern.”

“Ja, die hebben we hier ook wel. Op Facebook is er ‘De vrienden van Groot Nieuws Radio’. Die hebben hun eigen groep en dat is echt de harde kern, maar ik zie ook dat zij groeien. Dus dat is wel grappig. Alleen daar zitten wel ook mensen bij met wie we een beetje een haat- liefdeverhouding hebben. Soms wordt het ook teveel. Dan vragen ze ook teveel. Ze willen je toevoegen op Facebook of sturen je wat ze die dag allemaal hebben gedaan, dat soort dingen. Ze sturen je allemaal mailtjes. Dan denk je op een gegeven moment wel van: “Hé, wij zijn geen vrienden.” Ik wil er wel voor je zijn, maar ik moet ook gewoon me werk doen. Die verhouding is soms wel lastig, want dan denk ik ook, zij zijn ook ons bestaansrecht. Je doet het voor de luisteraar. Er moet ook wel een soort natuurlijke afstand blijven. Maar ik heb het nog nooit zo meegemaakt als hier, dat je merkt dat de achterban zo betrokken is en zoveel reageren enzovoorts. Je moet alleen voor jezelf heel duidelijk de grenzen aangeven. “Ga ik hierop in?” Ik heb voor mezelf besloten dat ik op Facebook geen mensen meer ga toevoegen, want mijn Facebook is privé voor mij. Ze mogen me volgen op twitter, daar post ik vooral dingen van Groot Nieuws, maar voor de rest niet. Dat vind ik gewoon teveel worden. Niet het hele leven draait om Groot Nieuws Radio.”

“En hoe denk jij dat het kan dat je hier wel die enorme band hebt met je achterban en bijvoorbeeld bij de EO of Omroep Gelderland een stuk minder? Waarom is Groot Nieuws Radio zo anders?”

“Omdat een aantal echt hebben meegeleefd vanaf de oprichting. Dus die hebben er echt wat mee. Die denken: “Ik was erbij, ik ben een luisteraar van het eerste uur.” Dat zeggen ze dan ook altijd als ze reageren. Ze hebben het zien groeien. Ze zijn met ons meegegroeid. Ik denk dat de missie ook overeenkomt met die van hun. We zijn natuurlijk uitgesproken radio. En bij de EO heb je ook wel een duidelijke missie, maar die zijn zich ook heel erg gaan richten op een doelgroep die niet steeds van alles over Jezus wil horen. En zij doen dat op een, vind ik, hele knappe manier. Dat ze aansprekend willen blijven, vanuit hun christen zijn. Maar ze bedienen wel een andere doelgroep dan wij. Ik merk gewoon dat wij, we noemen het weleens rechtstreeks in de doelgroep, we weten gewoon goed wie ze zijn. Dat helpt denk ik wel. Dat we ons daar echt op kunnen aanpassen. Je weet gewoon goed wat ze willen horen. Zowel in interviews als muziek zijn we daar gewoon heel bewust mee bezig.”

“Denk je dat er een grens kan zitten aan in hoeverre je je christen zijn kunt stoppen in je werk? Of zeg je, nee dat kan altijd? Moet je op een gegeven moment een keuze maken tussen christen zijn of journalist? Of kunnen die twee altijd samen?”

“Ik denk dat ik nooit niet christen kan zijn, als je er bewust voor hebt gekozen. Maar er zijn wel momenten dat je weet: “Ik sta hier als journalist.” En dan moet je andere prioriteiten stellen. Dat je denkt van: “Nou ik moet hier het belangrijkste nieuws uit halen en dat is even niet zo belangrijk om daar een christelijke invalshoek bij te hebben.” Maar ik heb zelf een voorbeeld van opwekking. Daar zenden we elk jaar live uit. Dan zijn we er een paar dagen en zenden we uit vanaf de studio enzovoorts. En toen, vorig jaar was dat, dan hebben ze op zaterdagavond een genezingsdienst en ik was daar live verslaggeefster. En ik zat daar echt van: “wat moet ik zo meteen zeggen?” Ik zag wel er waren mensen genezen enzovoorts, maar we konden volgens mij niet de getuigenissen van hun op dat moment doen, want dat zouden we op een ander moment nog doen. En toen zat ik in die dienst. Voor de dienst was ik live geweest, maar daarna de hele dienst niet. Dus dan op een gegeven moment wordt je iets meer bezoeker en keek ik om me heen van: “Dit is mooi”. Je bent niet twee uur bezig met: “Wat ga ik zo meteen doen?” Want je zit er ook gewoon. Maar aan het eind van die

dienst dacht ik: "Ik moet zo meteen nog één keer live, maar wat zal ik doen? Ga ik zelf wat vertellen? Het is natuurlijk veel mooier om mensen te spreken? Dus wat ga ik dan doen?" En toen ben ik om me heen gaan kijken en heb ik gezegd: "Heer, U moet maar iemand voor me

310 uitzoeken, want ik weet het echt niet." En dat was één van de eerste keren in me leven dat ik zo letterlijk voor een interview gebeden heb. Normaal doe ik dat nooit. Dan ga ik gewoon af op m'n waarneming, dan ben ik echt me werk aan het doen. Wel als christen, maar niet bewust als christen. En nu dacht ik opeens: "Daar kan hij me toch ook bij helpen? Daar heb ik net een hele dienst over gehad." Dat was het inderdaad ook nog, het paste ook bij de

315 dienst. En toen had ik zoiets van: "ik kan God gewoon vragen om mij te helpen." En toen zag ik een man en een vrouw, die stonden hand in hand. Ze gingen een beetje uit de rij staan, omdat ze lekker de ruimte wilde hebben. En toen dacht ik: "zou het dan gek zijn dat ik meteen hun zie?" Dan ga je menselijke redeneringen erop los gooien. Toch ben ik naar ze toe gegaan en ik sprak die man live in de uitzending. Hij zei: "wat bijzonder dat je dat vraagt, want wij hebben gisteren een hele bijzonder genezing meegemaakt, bla bla bla." En dat gebeurde allemaal live in de uitzending. Toen zei ik ook: "Het is geen toeval dat ik hier bij u sta of wel?" Dat was voor mij echt een heel bijzonder moment dat ik dacht: "Dat je geloof nog eens zo kan samenkomen met je werk, dat had ik niet voorzien." "

325 **"Tof! Gaan we nu nog een stapje maken, wordt de framing nu gelinkt aan prostituees, maar sommige vragen heb je al een beetje beantwoord. Ik ga ze alsnog stellen, liever dubbel dan niet he? Hoe denk jij dat prostituees over het algemeen in beeld gebracht worden in alle media? Dus niet alleen in christelijke media."**

330 "Dat eeuwige plaatje van zo'n vrouw met een netpanty. Zo'n roze rokje. Zo'n ANP foto is dat. Die kom ik echt overal tegen als het over prostituees gaat. Van die hoge laarzen, weet je wel? Dat je denkt het gaat altijd op die manier. Is echt zo'n schoolvoorbeeld ervan. Leuke stockfoto. Dat is wel een beetje typisch. Dat beeld erbij. Dat je denkt; 'Oh ja, zitten ze daar in hun pakjes.' Ik denk dat er wel heel vaak op die manier foto's worden geshowd en daardoor

335 krijg je ook het beeld van vrouwen die een dikke laag make-up ophebben, in hun netpanty's en hoge laarzen heel erg hun best doen om er sexy uit te zien. Dat is wel een beeld waar je gauw aan denkt als je denkt aan DE prostituee. Maar ik denk dat de media ook wel zijn best heeft gedaan om andere verhalen te laten horen. Zoals die vrouw die ik al eerder noemde. Die gezellig in Amsterdam stond te kletsen over haar florissante leven. Bij Jojanneke in de prostitutie weet ik niet meer zo goed of zij ook echt zelf in beeld kwamen, maar naar mijn idee was dat ook wel eerlijk. Dat ze gewoon in gesprek ging en niet een bepaald beeld neerzette van: "dit is hoe we het allemaal zien." Nee, dat niet. Ik denk dat we in Nederland ook realiseren dat er heel veel verschil in zit. Dat het vrouwen kunnen zijn die hier naar toe zijn gekomen zonder toekomstperspectief enzovoorts. Dat ze daardoor hierin terecht komen.

340 Je vroeg algemene media he? Dat is al heel gauw een ding bij dit onderwerp. Je ziet heel veel van die beelden voorbij komen van archiefmateriaal van de Wallen en dat zijn de typische ramen en rode lichtjes. Dat is hoe je het voor je ziet, omdat het je zo is ingeprent door de media. Het is ook makkelijk. Als ik daar redacteur zou zijn, bij de NOS en ik moet een kwartje maken voor de uitzending. Dus gewoon een miniberichtje. Dan denk je: "oké, archief, prostitutie, bla bla bla." En in dat systeem komen die beelden naar voren, dan kun je dat monteren en bam! Dus het heeft ook wel iets te maken met de manier waarop we dat altijd in beeld hebben gebracht en dat blijft altijd een tijdje zo terugkomen. Gewoon vanwege de praktische reden dat je die beelden dan opslaat en nog vaker gebruikt."

345 **"Denk je dat het goed is? Of zou je zeggen dat het verstandiger is om meer op pad te gaan? Naar buiten gaan en de vrouwen erover spreken? In plaats van steeds maar weer het archiefmateriaal herpakken."**

360 “Ja, we hebben allemaal een heel duidelijk beeld nu natuurlijk van kleine ruimtes en ramen. Ik denk dat het wel goed is, maar het wel verschilt wat voor doel je hebt. Als je gewoon een nieuwsbericht hebt over prostitutie in Amsterdam. Dan vind ik het heel logisch dat je dat gewoon laat zien. Dat is volgens mij ook hoe het in veel gevallen is. Maar als je een ander doel hebt en je wilt de vrouwen erachter laten zien, even weg van alle stereotypen wat maar mogelijk is, dan moet je iemand meenemen naar een neutrale plek. Maar het is compleet wat je bedoeling ermee is. Ik zie bijvoorbeeld bij BNN en dat soort dingen, zij gaan juist bij dat soort dingen zitten. Dat snap ik, want hun doelgroep spreekt dat het meeste aan. Als je daar gaat zitten op het bed. Dat doen zij. Maar dan krijg je ook wel weer een beeld van, maar hoe zit het precies? En wat is dan je werkomgeving? Krijg je er wel een completer beeld van, dus van allebei is wat te zeggen?”

370 **“Allebei heeft iets goeds?”**

375 “Ja! Het is altijd lastig, want hoe vaak er ook gezegd wordt: “Journalist, objectief, bla bla bla.” Daar geloof ik niet zo in. Ik denk dat altijd alles subjectief is, want je kunt ontzettend je best doen om een prostituee naar een neutrale plek te laten gaan. Maar waarom kies je daarvoor, neutraal? Daar zit ook weer iets gekleurds achter, namelijk dat je niet wilt dat mensen een bepaalde mening vormen over die plek, terwijl dat gewoon de plek is. Ik denk altijd bij subjectief en objectief, daar hecht ik niet zo heel veel waarde aan. Dat het allemaal mega objectief moet zijn, want dat is er altijd, als je het maar benoemd. Zolang je voor jezelf maar weet, waarom gaan we haar hier neerzetten en niet in een grasveld waar niemand iets bij denkt.”

385 **“En denk je dat op het moment dat jij die keuze maakt en zegt: ‘we doen het op dit kamertje om, weet ik veel wat voor reden.’ Dat je dan wel zoiets hebt van, hiermee zet ik ook een bepaald beeld neer richting de kijker? En denk je dan ook altijd dit is het eerlijke beeld of dit is wat we willen laten zien?”**

390 “Als je niks verandert aan de situatie die je daar aantreft, dan vind ik het gewoon eerlijk. Dan denk ik niet: “Je bent bezig met framing. Je wilt er een ander beeld van geven.” Je wilt dan juist graag het stereotype bevestigen. Als je er niks aan verandert is het oké, maar ook dit heeft weer te maken met je motivatie. Waarom doe je dat? Wil je laten zien onder welke omstandigheden het gebeurt? Dan moet dat. Dan moet je zo iemand daar gewoon neerzetten. Ook voor het interview kan het mooier zijn. Als je iemand echt in zijn eigen omgeving, gewoon daar vragen over wil stellen, kan het ook makkelijker zijn dat je iemand daar neer zet. Net zoals het nu voor mij makkelijker is om op me werk over me werk te praten. Als we ergens koffie hadden gedronken, had ook wel gekund, maar dan was ik misschien wel met meer afstand gaan kijken.”

400 **“Ja, dan zit je er iets verder vanaf. De laatste vraag alweer. Ik hanteer tijdens mijn scriptie vijf verschillende soorten frames. Het slachtofferframe, het heldinframe, het goede moederframe, het zondebokframe en het bedriegsterframe. Zal ik ze even toelichten?”**

405 “Graag die derde.”

410 **“De goede moeder. Dat is dat vrouwen worden afgebeeld als trooster. Jojanneke had dat beeld ook. Ze interviewt een klant die vertelt dat ze hem troost bieden en dat hij zich thuis voelt bij die vrouwen. Een soort beschermde hand die er altijd voor je is. Zondebok en bedriegster staan wellicht voor zich?”**

“Ja, dat het allemaal is van het kan niet en mag niet.”

“Ja, precies! En de bedriegster kiest er bewust zelf voor om die mannen, uh, die mannen zijn dan het slachtoffer. Als jij prostituees in een hokje moet stoppen, welke zou je kiezen? Je mag er even over nadenken.”

415

“Ik mag er zeker maar 1 kiezen?”

“Nee, je mag ze ook combineren.”

420

“Dan zit ik te denken aan 1 en 3. Want ik denk dat er bij allebei heel veel gebrokenheid kan zijn. Ik denk dat veel prostituees dit doen, omdat er iets mis is gegaan in hun leven. Dat is puur vanuit mijn optiek: “Je kunt zoveel andere dingen doen in je leven. Waarom ben je dat niet gaan doen? Waarom haal je er niet meer uit, zodat je jezelf niet hoeft te verkopen?” Maar ik kan me ook wel weer voorstellen dat er mannen zijn die ontzettend hunkeren naar liefde en aandacht die ze ergens anders niet krijgen. Dat dit hun laatste alternatief is of eerste, maakt ook niet uit eigenlijk. Maar dat ze die dan bij een prostituee krijgen. Ik zie het niet als een soort seksmachine. Dat is ook gewoon een mens. En ik kan me wel voorstellen dat je een soort medelijden voor je klant krijgt en dat je er een bepaalde band mee opbouwt. Volgens mij heb ik weleens gehoord dat mensen vrienden worden. Dat kan ik me ook wel weer voorstellen. Hoe gek het ook is, maar dat ze ook wel zorgzame types kunnen zijn. Die wel iets geven om hun klanten.”

425

430

“Oké, tof! Dat was het eigenlijk. Mocht ik nog vragen hebben, dan kan ik je misschien nog wel mailen?”

435

“Jazeker! Je krijgt misschien niet meteen reactie, maar je mag altijd mailen.”

“Super! Dankjewel.”

Transcript 2 Jojanneke van den Berge – Evangelische Omroep – 8 juni 2016

Jojanneke van den Berge is de presentatrice van het programma 'Jojanneke in de prostitutie'. Voor dit programma van de Evangelische Omroep heeft ze twee jaar lang onderzoek gedaan naar het Nederlandse prostitutiebeleid. Vanwege haar drukke schema is het interview per mail gehouden.

“Wat vind je van prostitutie? Zie je het als iets goeds of kwaads?”

5 “Dat hangt van de situatie af. In een ideale wereld zouden alle prostituees volledig vrijwillig en met plezier dit vak beoefenen. De realiteit ligt anders. Prostitutie is een branche die uitermate gevoelig is voor misdaad, mensenhandel en excessen. Zelfs in een land als Nederland waar alles ‘netjes’ geregeld is.”

“Welke rol speelt jouw geloof hierin?”

10 “Geen, ik ben niet gelovig.”

“Wat vind je van het Nederlandse prostitutie beleid? Is legaliseren van prostitutie positief?”

15 “Dat is een voortdurende discussie. Er zijn de nodige onderzoeken die aanwijzen dat legalisering mensenhandel in de kaart speelt. Nederland is een van de grootste mensenhandel hubs ter wereld. Wetenschappelijk onderzoek naar het beste beleid is nodig.”

20 **“Wat vind je van het wetsvoorstel van Ter Hirsch en Ballin? Dat een prostituee minimaal 21 jaar moet zijn.”**

“Eens. Veel vrouwen uit de branche zelf vinden zelfs dat het 25 jaar zou moeten zijn. Prostitutie vraagt om een volgroeid lichaam en een rijpe geest.”

25 **“Wat vind je van het wetsvoorstel van Segers? Dat de klant is strafbaar zodra hij of zij kan vermoeden dat de prostituee onder gedwongen omstandigheden werkt.**

30 “Eens. Er zijn genoeg signalen die zichtbaar kunnen zijn. Huilen of blauwe plekken bijvoorbeeld. De afspreekplek is een garage of kelderbox. Er is een derde persoon bij aanwezig die alles regelt. Sowieso, de klant moet zich vergewissen van de leeftijd van de prostituee.”

“Zouden klanten zich kunnen realiseren dat een prostituee gedwongen werkt?”

35 “Ja. Zie boven.”

“Hoe zou jij een prostituee omschrijven? Wat voor soort vrouw zie je voor je? Ingetogen en onzeker of positief en leergierig?”

40 “Daar is geen eenduidig antwoord op.”

“Denk je dat er vrijwillige prostitutie bestaat? Waarom?”

45 “Die zal er vast zijn. Meestal liggen de zaken echter gecompliceerder.”

“Welke definitie zou jij geven van framing? En zie je dit als iets positiefs of negatiefs?”

50 “Framing is het kiezen van woorden, beeldspraak en voorbeelden om een boodschap kracht bij te zetten. Gebeurt in alle facetten van de communicatie, het sterkst in de reclame branche en politiek, maar ook in de journalistiek. Iedereen maakt gebruik van framing omdat iedereen subjectief is.”

55 **“Ben jij je bewust van framing? Gebruik je soms woorden expres wel of juist niet om een boodschap over te brengen?”**

60 “Iedereen die een boodschap wil overbrengen maakt gebruik van framing. Zonder framing kun je geen eenduidige boodschap brengen. In dat geval maak je er bewust gebruik van. Onbewust gebeurt het natuurlijk wel.”

“Welke factoren kunnen, volgens jou, invloed hebben op deze framing?”

“Deze vraag begrijp ik niet.”

65 **“Is dat fout? Of mag framing bestaan?”**

“Framing kan niet niet bestaan. Als mens hebben we ons karakter, onze achtergrond, opvoeding, denkbbeelden, etc. Dat maakt dat we bijna niet anders kunnen.”

70 **“Werkt framing bij een christelijke omroep anders dan bij een niet religieuze omroep? Gaan jullie anders met framing om, vanwege de levensbeschouwing?”**

75 “Ik heb alleen met de EO samengewerkt voor Jojanneke in de prostitutie. Elke omroep heeft zijn eigen framing, of die nou commercieel is, religieus, of ‘intellectueel’. Ze hebben framing nodig om hun programma’s aan hun doelgroep te verkopen. Een religieuze omroep heeft naar ik aanneem bepaalde waarden en normen die ze willen overdragen en ter discussie willen stellen. Wat de EO betreft vind ik dat ze daarmee durven te spelen en in hun programma keuze met de tijd mee durven gaan. Ze framen niet halsstarrig.”

80 **“Ligt er, volgens jou, een grens aan het gebruiken van je eigen levensovertuiging in je werk? Zo ja, waar dan?”**

85 “Zoals gezegd ben ik niet gelovig, maar iedereen heeft overtuigingen. Ook in de journalistiek. De kunst is als journalist te proberen daar zoveel mogelijk boven te gaan staan.”

“Hoe worden prostituees over het algemeen, volgens jou, geframed in de media?”

90 “Ofwel als slachtoffer, ofwel als zelfstandige zakenvrouw. We tonen de ellende maar durven weinig te discussiëren over het fenomeen op zich. Over wat de beste manier is om het aantal slachtoffers dat deze branche met zich meebrengt zo klein mogelijk te houden.”

“Klopt dit beeld volgens jou?”

95 “Laten we zeggen dat er inderdaad veel slachtoffers van mensenhandel en gedwongen prostitutie in de branche verkeren. Maar het slachtofferschap ligt vaak een stuk complexer.”

“Als je prostituees in een van de onderstaande hokjes moet stoppen, welke kies je dan?”

- 100
- a. Slachtoffer
 - b. Heldin
 - c. Goede moeder
 - d. Zondebok
 - e. Bedriegster

105

"A B en C

Transcript 3 Michiel Bakker – Het Reformatorisch Dagblad – 21 juni 2016

Michiel Bakker is een verslaggever bij het Reformatorisch Dagblad. In het jaar 2015 heeft hij meerdere malen geschreven over de maatschappelijke kant van prostitutie. In zijn artikelen is vooral de human-interest kant van een verhaal van belang. Het interview heeft op de CHE plaats gevonden.

“Ik wil heel graag weten wat u zelf van prostitutie vindt natuurlijk.”

5 “Het zal je waarschijnlijk niet heel erg verbazen en dat linkt dan meteen aan vraag twee, maar ook vanuit het Bijbels oogpunt, primair, dat ik prostitutie toch zie als een vorm van omgaan met seksualiteit die er niet is zoals God als Schepper van ons mens bedoelt heeft. Ja, het gaat gewoon in tegen wat Hij in de Bijbel ons voorhoudt op het gebied van je lichaam en omgaan met je naaste.”

10 **“Dus u bent niet alleen tegen gedwongen prostitutie, maar ook tegen gewoon vrijwillige prostitutie voor ze over deze bestaat.”**

“Ja, vanuit Bijbels oogpunt is denk ik duidelijk dat het niet is zoals God het bedoelt heeft en ben ik inderdaad wel daartegen.”

15 **“Dus als u nu de wetgeving zou mogen aanpassen. Zou u prostitutie meteen helemaal verbieden?”**

20 “Ik ben natuurlijk geen politicus. Ik denk dat als je streeft naar het door vertalen van je Bijbelse principes in je politieke handelen, dan zou dat wel het uitgangspunt zijn.”

“En denkt u dan dat ministers Ter Hirsch en Ballin, die bezig zijn met de minimumleeftijd omhoog halen, zijn dat volgens u al goede stappen richting het verbieden? Of denkt u nee, dit is nog te weinig en te mild?”

25 “Ja, het zijn stappen in de goede richting, denk ik. Maar tot op zekere hoogte. En daarmee stel je natuurlijk ook een verschil in de achterliggende visie, als het gaat om prostitutie. Het wetsvoorstel is heel streng gericht op het terugdringen van uitbuiting en misbruik. En dat is natuurlijk heel belangrijk, maar er wordt wel ruimte gelaten voor vrijwillige prostitutie. En dat botst dan in die zin met christelijke uitgangspunten en zoals ook christelijke partijen die wel hanteren.”

30

“Even naar het aspect gedwongen prostitutie. Zo is er meneer Segers die wil klanten strafbaar stellen, zoals u natuurlijk al weet. Denkt u dat zoiets al gerechtvaardigd is en ook al zou helpen? En dat wellicht klanten ook geen prostituees meer bezoeken. Hoe kijkt u daar tegenaan?”

35

40 “Of het echt ertoe zal leiden dat klanten prostituees niet meer bezoeken, dat weet ik niet. Dat zal de praktijk moeten uitwijzen, maar ik denk in ieder geval dat het een goede stap is en dat er een goed signaal van uit gaat. Kijk prostitutie blijft natuurlijk uiteindelijk ook in stand doordat er vraag naar is. En daar is in het verleden weleens te weinig aandacht voor geweest, voor de kant van de prostituant. En ik denk ook dat er een vrij brede consensus is over wat er allemaal mis gaat in de wereld van de prostitutie. Maar staat de klant of bezoeker daar ook bij stil? Dat is wel iets wat dit wetsvoorstel ook nadrukkelijk beoogt. Dat de prostituant ook gewezen wordt op de verantwoordelijkheid die hij heeft en in die zin vindt ik

45 dat positief.”

“En denkt u dat klanten die verantwoordelijkheid ook kunnen hebben en kunnen nemen? Of zouden klanten zo iets hebben van: ik trek hier mijn handen vanaf. Ik ben een hoerenloper en meer niet.”

50

“Ja, dat zal natuurlijk heel divers zijn. Als je onderzoek doet onder verschillende prostituanten kom je ook heel verschillende beelden naar voren. Van wat voor mensen dat zijn. De één zal er weer anders op reageren dan de ander. Maar ik denk dat er in ieder geval ook van belang is dat de overheid het signaal afgeeft van: ‘realiseer je waar je mee bezig bent en wat er ook

55

schuil kan gaan achter jouw klantbezoek. Zelfs als je het liefst het zelf nog een beetje wil verdringen. Maar denk daar toch over na en let daar ook op.’ Dus dat is denk ik positief.”

“En denkt u dat er vrijwillige prostitutie kan bestaan?”

60

“Ik vind dat een lastige vraag. Ik denk dat het kan bestaan, ja. Het is wel zo dat als je de verhalen hoort, ik heb zelf verschillende ex-prostituees gesproken en ik heb hulpverleners gesproken die onder prostituees werken. Wat je wel heel vaak hoort is dat er soms ook mensen zijn die zeggen dat ze het vrijwillig doen, maar is dat ook wel weer zo vrijwillig als dat ze zeggen? En dat is natuurlijk ook een lastige materie om daar echt achter te komen. In

65

ieder geval is duidelijk dat er bij een groot deel het niet vrijwillig is. Degene die zeggen dat het wel vrijwillig is, kun je je afvragen wat er precies achter zit. Ik sprak vorig jaar een ex-prostituee die zei: ‘Niemand heeft als ideaal beeld op zijn achttiende dat ze graag prostituee wil worden.’ Iemand anders zei: ‘Ook van de prostituees die zeggen het vrijwillig te doen, weet ik vaak van de heel schrijnende verhalen die er achter schuil gaan.’ Al zit er dan

70

misschien een maat van vrijwilligheid in, zitten er vaak wel factoren in waardoor je je kunt afvragen of het wel echt een vrijwillige keuze is.”

“En als u zelf aan prostituees denkt. Ziet u dan veelal vrouwen voor u die vrijwillig zijn of vrouwen waarvan u zegt bij een prostituee denk ik al gauw aan gedwongen vrouwen?”

75

“Ik denk vrij snel wel aan onvrijwillige prostitutie. Kijk er zijn natuurlijk ook wel allerlei onderzoeken naar geweest. Het laagste percentage gaat volgens mij uit van tien procent, maar er zijn ook onderzoeken die uitgaan van wel tachtig procent. Dat is natuurlijk opvallend

80

en sterk dat het uiteen loopt. Maar goed, veel verhalen die het in de loop der jaren naar buiten zijn gekomen via hulpverleners. En die wijzen erop dat in ieder geval een heel substantieel deel onvrijwillig is.”

“En welk beeld denkt u dat de media hierover schetst? Denkt u dat de media ons vooral vrijwillige prostitutie laten zien of gedwongen prostitutie. Op welke manier denkt u dat prostitutie veelal afgebeeld wordt?”

85

“Dat is wat lastig te zeggen als je het hebt over de media. Dat is natuurlijk heel breed. Er komen ook verschillende facetten naar voren. Je ziet weleens publicaties waarbij er sterk wordt ingezet op de zogeheten vrijwillige prostituee, vanuit belangenverenigingen die zich daar ook wel mee bezig houden. Die invalshoek van een geaccepteerd beroep dat aan bepaalde criteria voldoet en dat je kunt uitoefenen net als andere beroepen. Dat beeld kom je soms tegen. Daarnaast kom je ook beelden tegen zoals de ex-prostituees. Er is in de laatste jaren natuurlijk ook wel veel aandacht gekomen voor uitstapprogramma's. Hulp aan

95

prostituees. Dat hangt natuurlijk ook weer samen met verhalen van vrouwen die zeggen hoe ze erin terecht gekomen zijn, wat dan in veel gevallen ook niet vrijwillig is geweest. Ja, je komt verschillende beelden tegen. Ik moest nog even denken aan de serie van vorig jaar. ‘Jojanneke in de prostitutie.’ Dat vond ik wel heel aardig, hoe zij het heeft belicht vanuit verschillende invalshoeken. Bijvoorbeeld ook hoe ze het verhaal van pooiers naar voren

100 heeft gebracht. Allemaal mensen uit hele verschillende achtergronden. Dus dat was weer een heel breed beeld denk ik. Het wisselt ook wel een beetje per medium en productie ook veel meer.”

105 **“Dan maak ik nu een kleine stap naar framing. Want hoe zou u framing omschrijven?”**

“Waar ik aan denk bij framing is dat je door bepaalde terminologie of bepaalde aanduidingen een bepaald beeld oproept aan de hand van de beschrijvingen die je aanduidt, die misschien niet altijd erg objectief zijn, maar waarmee je het onderwerp wel in een bepaald daglicht stelt.
“

110 **“En denkt u dan dat framing positief is of negatief?”**

115 “Het ligt er een beetje aan. Ik denk dat het vooral van belang is dat je duidelijk bent over je bedoelingen. Kijk, als het bedoelt is om te zeggen dat ik mijn lezer of mijn kijker door de manier van formuleren eigenlijk in een bepaalde richting sturen, dan weet ik niet of het zo positief is. Die lezer of kijker kan ook zelf nadenken. Geef dan gewoon aan wat er speelt, zonder dat heel erg zelf al in te kleuren.”

120 **“Maar bijvoorbeeld Jojanneke in de prostitutie ontkracht vrijwel ieder argument wat voor prostitutie is, meteen weer. Ziet u dit als positieve framing of als negatieve framing? Want zij heeft wel een hele duidelijke boodschap die ze probeert over te brengen.”**

125 “Dat heeft natuurlijk ook te maken met de kritische rol die je hebt als journalist en dat je daar dan weer kritisch op mag reageren en dingen tegenover mag stellen. Dit in de hoop dat uiteindelijk de waarheid aan het licht komt. Ik denk dat zij dat in die zin inderdaad gedaan heeft, maar door de diversiteit van mensen die ze aan het woord heeft gelaten en alles wat ze erbij heeft betrokken, vind ik toch dat zij erin geslaagd is een onderwerp op een manier neer te zetten waarbij het weer eens wat op een voetlicht kwam op een minder standaard manier. En het in die zin wel helpt om de brede thematiek te belichten.”

130 **“Hoe denkt u dat framing beïnvloedt kan worden? Zijn er bijvoorbeeld dingen in uw leven die uw framing beïnvloedt? U kijkt waarschijnlijk anders naar bepaalde aspecten als ik.”**

135 “De vraag is of je je daar ook altijd van bewust bent misschien. We werken natuurlijk ook op een redactie waar je ook met elkaar nadenkt over welke onderwerpen je belicht, welke woordvoerders je voor het voetlicht haalt, welke vragen je stelt. Zodat je ook met elkaar daarin gezamenlijk bezig bent en dat het niet heel sterk afhangt van de individuele redacteur. En dat het een heel ander verhaal is wanneer een collega van mij het zou doen.”

140 **“In hoeverre denkt u dat het gerechtvaardigd mag worden dat u uw christelijke levensbeschouwing laat doorschemeren in uw berichtgeving.”**

145 “Ik denk het wel. Kijk onze samenstelling als krant is dat wij een christelijke krant zijn. Dus de lezer verwacht ook dat wij het nieuws uit een bepaalde christelijke visie duiden. Het streven is wel en dat is ook een breed geaccepteerd principe, dat de zaken die er spelen, daar probeer je wel eerst recht aan te doen. Vervolgens in de sfeer van een commentaar en duiding kun je daar meer je eigen visie in verwerken.”

150 **“En hoe verwerkt u dan uw eigen christelijke visie in uw berichtgeving?”**

“Dat kan te maken hebben met de manier van vraagstelling, met de keuze van woordvoerders die je rond het thema spreekt. Ik heb bijvoorbeeld ook best veel mensen uit de christelijke hulpverlening daarover aan het woord gelaten. Aan de andere kant ook wel heel bewust Renate van der Zee die aan de andere kant een hele duidelijke en uitgesproken visie heeft op prostitutie. Die in veel opzichten ook heel dicht bij onze opvatting staat, om het maar zo te zeggen. Het is dan ook wel weer opvallend om te zien waar zij haar standpunten op baseert. Zo probeer je dat zo breed mogelijk te belichten met verschillende woordvoerders. Zeker ook in de commentaren is ook wel verschillende keren nadrukkelijk verwezen naar wat de Bijbel zegt over prostitutie. Dat dat toch voor ons het uitgangspunt is waarmee we ook naar zo’n onderwerp kijken.”

“En denkt u dat er een grens kan liggen aan in hoe verre je je christen zijn laat door schemeren in je berichtgeving? Of mag dat altijd?”

“Dat raakt weer een beetje aan wat ik zei over de pure verslaggeving die zicht afspeelt. Of het weergeven van feiten en onderzoeken. Dat doe je niet specifiek vanuit je christelijke standpunt. Als er een rapport verschijnt over prostitutie, dan geven wij weer wat er in het rapport staat. Uiteraard maak je daar ook wel weer een selectie in en zitten er misschien punten in die wij interessanter vinden dan andere media. Maar goed, het gaat er in eerste instantie natuurlijk wel om: ‘wat zegt zo’n rapport?’ en vervolgens laat je daar mensen op reageren of doe je dat zelf in je commentaar of analyse. Waarbij je dat dan weer belicht vanuit je christelijke achtergrond.”

“Bent u zich bewust ook van uw framing? Dus als u een bericht schrijft, denkt u dan: Ik schrijft dit omdat ik dit en dit wil overbrengen. Of schrijft u het zo objectief mogelijk om mensen een eigen visie hierop te laten creëren.”

“Als het gaat om de verslaggeving in feitelijke zin, dan probeer ik zoveel mogelijk recht te doen aan het nieuws wat zich op dat moment aandient. Je noemde ook een aantal wetsvoorstellen en dan heb je als krant als eerste taak om te beschrijven wat zo’n wetsvoorstel inhoudt. En vervolgens kun je daar bepaalde kanttekeningen bij plaatsen en dat doe je wel bewust. Je hebt weer vanuit die christelijke achtergrond, dat is wel het kader waaruit je naar iets kijkt op heel verschillende terreinen, maar ook op het gebied van prostitutie. Of je daar nou op elk artikel je heel specifiek van bewust bent. Het is op een gegeven moment ook automatisme wat in je hele werkwijze verweven zit. Net als dat je met autorijden in het begin heel nadrukkelijk zit te schakelen en op een gegeven moment dan zit je en doe je het gewoon. Dan schakel je nog steeds, alleen je staat er niet bij elke bocht die je maakt heel bewust bij stil. Ik denk dat het ook zo bij journalistiek kan gaan. Je neemt het mee. Het zit gewoon in je hele denkkader en op die manier werkt het ook door in de manier waarop je bezig bent. We hebben wel evaluatiemomenten op de redactie waarbij je ook elkaar erop bevraagt. Het is ook goed om er scherp op te blijven in de zin dat het geen automatisme wordt, waarbij je denkt: de trein rijdt wel. Het is ook goed om je van tijd tot tijd bewust te worden van: ‘hé, wellicht over accentueren wij bepaalde elementen of hebben we andere over het hoofd gezien. Zouden we daar nog aandacht voor moeten vragen?’ Dat speelt ook wel mee op de redactie.”

“Ik analyseer de berichtgeving aan de hand van vijf frames. In welke hokjes zou u een prostituee stoppen?”

“Ik denk dat je, in eerste instantie, voorzichtig moet zijn met het plaatsen van mensen in hokjes. Je plakt ze dan toch een etiket op en de mens is toch meer dan dat etiket. Ik denk ook dat het heel belangrijk is dat als het over prostituees gaat dat je ook van hunzelf hoort wat hen beweegt, hoe ze ertoe zijn gekomen, wat er een rol speelt en dergelijke. Zonder op

voorhand al etiketjes op te plakken. Uiteindelijk denk ik dat bij ons toch A, het slachtoffer het meeste in beeld is. Dat heeft natuurlijk ook weer alles te maken met die onvrijwillige prostitutie die dan in beeld is. Het kan ook zijn als een slachtoffer van armoede, om dan financieel gezien toch nog iets te doen. Maar dan speelt er ook weer een problematiek op de achtergrond.”

210

“Maar herkent u één van de andere vier frames wel of zegt u, nee wij gebruiken echt alleen het slachtofferframe?”

215

“Iets als het bedriegsterframe, dat is natuurlijk ook een frame dat je wel tegenkomt. Wat alleen iets minder op de voorgrond staat. Ook in Bijbelse zin kom je het weleens tegen. De prostituee die zich anders voordoet. Er zijn ook voorbeelden van in de Bijbel. Maar ik denk, vanwege de huidige context waarin wij staan en de situatie van de prostituee op dit moment, dat het slachtofferframe het meest op de voorgrond staat. Maar goed die andere kunnen ook zeker een rol spelen. Een heldin zou ik niet zo snel aan denken.”

220

Bijlage 3 Bibliografie

- Argos (1992, 20 november) *Mogelijke opheffing van het bordeelverbod*. Geraadpleegd op 1 maart 2016 van http://www.vpro.nl/speel.POMS_VPRO_844428.html
- Bleekendaal, M. (2009, april) *De middernachtzending strijdt tegen prostitutie*. Geraadpleegd op 19 april 2016 van <http://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/25145/de-middernachtzending-strijdt-tegen-prostitutie.html>
- Broere, M. (2012, 5 januari) *Prostitutie in de Romeinse tijd*. Geraadpleegd op 11 februari 2016 van http://www.isgeschiedenis.nl/nieuws/prostitutie_in_de_romeinse_tijd/
- Bruijn, H., de. (2011) *Framing; over de macht van taal in de politiek*. Amsterdam: Atlas.
- Boncqquet, P. (2015) *Lief en Leed: prostitutie in de Eerste Wereldoorlog*. Leuven: Davidsfonds Uitgeverij.
- CCV (2014) *Prostitutiebeleid*. Geraadpleegd op 28 januari 2016 van <http://www.hetccv.nl/instrumenten/Prostitutiebeleid/achtergrond>
- CVDM (2014, 1 juli) *Positief advies Commissariaat voor de Media over erkenning omroepen*. Geraadpleegd op 10 maart 2016 van <http://www.cvdm.nl/nieuws/ledenaantal/>
- Comensha (2015, november) *Rapportage november 2015*. Amersfoort: Comensha.
- Comensha (2015, oktober) *Rapportage oktober 2015*. Amersfoort: Comensha.
- EO (Onbekend) *Adverteren*. Geraadpleegd op 28 januari 2016 van <http://www.eo.nl/magazines/visie/adverteren/>
- Gagestein, S. (2014) *Denk niet aan een roze olifant*. Zaltbommel: Haystack.
- Great Northern Medieval Fayre (2009) *Marriage in the Medieval Era*. Geraadpleegd op 26 februari 2016 van http://www.medievalfayre.com/index.php?option=com_content&view=article&id=74&Itemid=81
- INNl (2010, 3 augustus) *Prostitutie in de 19^e eeuw*. Geraadpleegd op 26 februari 2016 van <http://innl.nl/nl-NL/verhaal/15176/prostitutie-in-de-19e-eeuw>
- Kromhout, B. (2013, juni) *Prostitutie ging ondergronds in de 17^{de} eeuw*. Geraadpleegd op 28 januari 2016 van <http://www.historischnieuwsblad.nl/nl/artikel/31254/lessen-prostitutie-ging-ondergronds-in-17e-eeuw.html>
- McGrath, A. (2000) *2000 jaar christendom: een introductie*. Oxford: Publishers Ltd.
- McNeill, M. (2012, 20 februari) *The many types of prostitutes in ancient Rome*. Geraadpleegd op 11 februari 2016 van <http://www.feministe.us/blog/archives/2012/02/20/the-many-types-of-prostitutes-in-ancient-rome/>

- Metz (2012, 17 februari) *Periode van verzuiling tot ontkerkelijking in Nederland*. Geraadpleegd op 10 maart 2016 van http://www.isgeschiedenis.nl/nieuws/periode_van_verzuiling_tot_ontkerkelijking_in_nederland/
- Meyer, G.M., de. (1989) *Min en onmin: Mannen en vrouwen over hun samen leven aan het einde van de vijftiende eeuw*. Hilversum: Verloren.
- Parlement & Politiek (Onbekend) *Verzuiling*. Geraadpleegd op 10 maart 2016 van <http://www.parlement.com/id/vh8lnhrpfxub/verzuiling>
- Provoost, B. (2015, 27 juli) *Mensenhandel: Nederlandse overheid is grootste pooier*. Geraadpleegd op 22 juni 2016 van http://www.refdag.nl/nieuws/binnenland/mensenhandel_nederlandse_overheid_is_grootste_pooier_1_928835
- Rijksoverheid (2009, 5 november) *Kabinet wil prostitutie reguleren*. Geraadpleegd op 3 maart 2016 van <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2009/11/06/kabinet-wil-prostitutie-reguleren>
- Sekswerkergoed (2015, 24 januari) *De pooier in Nederland, deel 2. Vanaf de 20^{ste} eeuw*. Geraadpleegd op 10 maart 2016 van <http://sekswerkergoed.nl/de-pooier-in-nederland-deel-2-vanaf-de-20ste-eeuw/>
- Semetko, H.A., & Valkenburg, P.M. (2000) *Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News*. Amsterdam, Nederland: Universiteit van Amsterdam.
- Slobbe, J.F., van. (1937) *Bijdrage tot de geschiedenis der prostitutie te Amsterdam*. Amsterdam: Uitgeverij, Scheltema Holkema.
- Zee, R., van der. (2013) *Prostitutie; De waarheid achter de Wallen*. Breda: World Editions.